

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja • 2019. szeptember–október

Rocco és fivérei

Tartuffe

Médeia

BERETTYÁN Nándor

BERETTYÁN Sándor

David Doiasvili

SZŰCS Nelli

TRILL Zsolt

Eirik STUBØ

VIDNYÁNSZKY Attila

szeptember–októberi műsorral, előadás- és programajánlójával

- Színészek szerepekről** – Barta Ágnes, Bordás Roland, Mészáros Martin, Nagy Mari, Rátóti Zoltán
- **Így látják ők!** – egy norvég és egy grúz rendező tapasztalatai
 - **Párhuzamos Tragédiák** – a Nemzeti és a Vörösmarty Színház előadásai
 - **2019/2020** – a Nemzeti Színház társulata
 - **Színházi Olimpia** – a Rocco és fivérei Szentpéterváron
 - **Tartuffe-izmus** – pszichológus a képmutatásról
 - **Előadás-ajánló** – A vágy nevű villamos, Egy ember az örökkévalóságnak, Meggyeskert, Sára asszony
 - **Trianon** – színházi veszteségek

Jelenet a Rocco és fivérei című előadásból | fotó: Eöri Szabó Zsolt

Első menet

Mozart *Don Giovanni*ját most először állították színpadra egy háztetőn, ahol a nézők fürdőkádakból tekinthették meg az előadást. Bombasztikus szavak. Ha végigolvassuk a Prágából jött hírt, persze kiderül, az operát nem adták elő, csak a népszerű áriáit. A fotón meg azt látjuk, hogy öltönyös urak és elegáns nők ruhástól ülnek a teli kádakban egy trendi tetőterazon. Sznobériából mindenki úgy csinál hülyét magából, ahogy neki tetszik. Azon meg ki-ki vérmérséklete szerint bosszankodhat, hogy Mozart valójában csak zenei aláfestésként szolgált egy kávéháztulajdonos – egyébként ügyes és hatásos – marketingfogásához.

A Nemzeti ilyen ügyes és hatásos fogást nem talált ki a 2019/20-as évadjának az elejére. Igencsak hagyományos módon várjuk a nézőket, kényelmes székekből nézhetik majd az előadásokat, amelyekben a szerző, a darab nem ürügy, nem eszköz valami másra. Műalkotások megtekintésére várjuk a közönségünket. Emellé pedig olvasnivalót is kínálunk: a bepillantás lehetőségét a próbatermekben folyó munkába. (A magazint otthon akár a fürdőkádban is olvashatják!) Íme egy kis ízelítő a tartalomból.

A vidékről a nagyvárosba költöző fivérek gyötrelmes helykeresését meséli el a *Rocco és fivérei*. Az Alain Delon főszereplésével 1960-ban bemutatott kultuszfilmből készült előadás a nagyváros dzsungelébe, a lehetőségek és kudarcok, a csábítások és kísértések, a tragédiák és remények sűrűjébe vezet. A főszerepeket a pályájuk elején álló fiatal színészek játsszák, akik maguk is vidékről kerültek a nagyvárosba, a Nemzetibe. Erről is beszélnek a lapban: Berettyán Nándor, Berettyán Sándor, Barta Ágnes, Bordás Roland és Mészáros Martin.

Egy másik színészkorosztály életérzéséről mondja Trill Zsolt: „Ötven felé... már csináltunk is valamit, de még valójában semmit se, elkezdtünk valamit, de még nem fejeztük be, már fiatalok se vagyunk, de még öregek se – lehetnénk már őszintébbek, mégsem tudunk azok lenni.” Ezek a *Tartuffe* címszereplőjének keserűen őszinte szavai, akit Molière kegyetlen vígjátékában láthatunk.

Színháztörténeti sorozatot szenteltünk korábban az '56-os forradalom és a megtorlás színházi vonatkozású eseményeinek, valamint a Nemzeti Színház korszakainak a reformkortól napjainkig. Idei témánk: Trianon. A sorozat első részében arról olvashatnak, milyen volt az a virágzó, gazdag, sokszínű és hatalmas színházi kultúra, amely az első világháború végével, majd az 1920-as békediktátummal végérvényesen megszűnt. A veszteséget jól mutatja a korabeli statisztika: 70 magyar nyelvű teátrumból 44 került az ország határain túlra.

A 2019/20-as évad első bemutatója, a *Rocco és fivérei*, a boksoló testvérek története a premier után egyből Szentpétervárra utazik a Színházi Olimpiára, hogy a világ egyik legnagyobb szabású seregszemléjén mérettesse meg magát.

Gong. Első menet.

KORNYA ISTVÁN
főszerkesztő

12 TESTVÉREK

„Köztünk soha nem az volt kérdés, ki a jobb, hanem hogy segítsünk a másinak, ha kell. A szüleink is ebben a szellemben neveltek minket. Ha a színpadi munka kapcsán valami kritikát mondunk egymásnak, abból sem lehet baj, mert őszinték vagyunk egymással” – interjú *Berettyán Sándorral és Berettyán Nándorral*

22 MÉDEIA

„Nagyon egyszerű lenne egy veszekedős darabot csinálni, egy újfajta makrancos hölgyet – nem, ez annál súlyosabb. És előjön a kérdés, hogy lehet-e, kell-e élni egy olyan világban, ahol elárulnak, ahol becsapnak, és lehet-e ölni ebben az esetben. Ezek nagyon súlyos dolgok, és nem biztos, hogy tudsz rá válaszolni.” (*Szűcs Nelli*)

30 TARTUFFE

„Ötven felé... már csináltunk is valamit, de még valójában semmit se, elkezdünk valamit, de még nem fejeztük be, már fiatalok se vagyunk, de még öregek se – lehetnénk már őszintébbek, mégsem tudunk azok lenni.” (*Trill Zsolt*)

46 TRIANON

A száz éve aláírt trianoni „békeszerződés” következményei az élet minden területére kihatottak. Sorozatunkban a színházi élet átalakulását mutatjuk be – a veszteség számba vételének, valamint folyamatok, sorsok, törekvések, sikerek és kudarcok bemutatásának mozaikdarabjaival.

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja 2019. szeptember-október

Ingyenes időszaki kiadvány
VII. évfolyam, 1. szám

Főszerkesztő:

Kornya István

A szerkesztő munkatársa:

Görömbölyi László

Fotó:

Eöri Szabó Zsolt

Kiadó: Nemzeti Színház Nonprofit Zrt.

Felelős kiadó:

Vidnyánszky Attila vezérigazgató

Arculat: Kónya Ábel

Korrektúra: Lukácsy György

Címlap:

Berettyán Nándor, a Rocco és fivérei
címszereplője (fotó: Eöri Szabó Zsolt)

Jegypénztár

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.
tel.: +36-1-476-6868

Nyitvatartás:

Hétköznap 10–18 óra, hétvégén 14–18 óra között,
illetve az előadások kezdetéig. Ha nincs előadás,
vasárnap zárva.

Jegyiroda

1061 Budapest, Andrassy út 28.
tel.: +36-1-373-0963, 373-0964, 373-0995

Nyitvatartás:

Hétköznap 10 és 18 óra között.

jegyrendelés: jegy@nemzetisinhaz.hu

www.nemzetisinhaz.hu

Nyomdai előkészítés:

Inform-Line Stúdió Bt.

Nyomda:

Crew Kft.

Megjelenik 10 000 példányban
Médiaajánlat: 30/508-4711
Lapzártá: 2019. szeptember 13.

Az Isten ostora, a Körhinta, az Éden földön,
a Tóth Ilonka, A föltámadás szomorúsága,
az Egri csillagok
című előadások támogatója a Nemzeti Kulturális Alap.

8

11

20

33

39

50

Premier –

Rocco és fivérei

7 A félkegyelmű felveszi a kesztyűt

// Visconti és a Rocco és fivérei

8 Elbűvöl, megnyomorít? //

Vidnyánszky Attila

10 Simone, Nadia, Ciro //

Bordás Roland, Barta Ágnes,

Mészáros Martin

11 Így jöttem - filmsorozat a Rocco

színészeiről

Premier-portré

12 Testvérek – az életben és a

színpadon // Berettyán Sándor és

Berettyán Nándor

Premier – Médeia

19 Egy ókori modern //

Euripidész és a Médeia

20 Egy válás története // Eirik Stubø

22 Lehet-e olyan világban élni,

ahol elárulnak? // Szűcs Nelli

24 Sűrű, sötét titkok // Nagy Mari

25 A király, aki fél // Rátóti Zoltán

Premier – Tartuffe

27 Végzetes siker? //

Molière és a Tartuffe

28 „Mindenki a maga módján

farizeus” // David Doiasvili

30 Képmutató az egész világ //

Trill Zsolt

32 Melyik a valódi, és melyik álarc?

// Erdélyi Ildikó

A Nemzeti Színház

társulata 2019/2020

36 A 2019/2020. évad

előadásai

Előadás-ajánló

39 Két Tragédia – a Nemzeti és a

Vörösmarty Színház előadásai,

A vágy nevű villamos, Egy

ember az örökkévalóságnak,

Meggyeskert, Sára asszony

Turné

44 Rocco a Színházi Olimpián

46 Trianon és a színház

Gajdó Tamás: „Magyar szó,

magyar dal hangzik Thalia

templomában”

51 Ifjúsági programok

52 Olvasnivaló színház

53 A Csíksomlyói passió

Esztergomban

54 A Nemzeti Színház hírei

56 Programajánló

58 Váltson bérletet!

60 Havi műsor: október

62 Folyóirat

Szenáriumi – szeptember

Udvaros Dorottya, Nagy Márk
| fotó: Eöri Szabó Zsolt

Luchino Visconti

(Milánó, 1906. november 2. – Róma, 1976. március 17.)

Arisztokrata családból származó forgatókönyvíró, színházi és filmrendező, akinek operakedvelő felmenői rendszeresen látták vendégül Giacomo Puccini zeneszerzőt, s aki divattervezést tanult Párizsban Coco Chaneltől.

Hercegi címe ellenére azonban nem a kékvérűek leereszkedő modorában, hanem már első, 1943-as *Megszállottság* című filmjében együttérző módon fordult az elesettek felé. Az útszéli csavargó története volt a dokumentarista stílust a filmvásznon meghonosító neorealizmus első remeke. A neorealista irányzattal az 1954-es *Érzelem* (Senso) című filmjével szakított, ezután több alkotását az „operai stílus” megnyilvánulásaként tartották számon. A francia rendező, Jean Renoir tanítványaként előszeretettel foglalkoztatott francia színészeket (Annie Girardot, Alain Delon, Jean Marais). Antifasiszta elkötelezettsége fűtötte több alkotását, így a német trilógiaként emlegetett *Elátkozottak*, *Halál Velencében*, *Ludwig* filmeket is.

Színházi rendezőként Cocteau, Tennessee Williams, Arthur Miller, Goldoni, Beaumarchais, Shakespeare, Csehov darabjait vitte színre. Rendezett operát a milánói Scalában és a londoni Covent Gardenben is.

A FÉLKEGYELMŰ FELVESZI A KESZTYŰT

Visconti és a Rocco és fivérei

Egy délolasz anya és öt fia a jobb élet reményében kicsiny falujukból a gazdasági csodát élő Milánóba költözik, de ott csillogást csak a kirakatokban látnak, rájuk inkább a külvárosok kilátástalansága vár. Ki lehetne ennek a szegénydrámának ihletettebb elbeszélője, mint egy arisztokrata? De Modrone hercege, vagyis Luchino Visconti olasz rendező valóban értette Rocco és fivérei sorsdrámáját. Bár Visconti dúsgazdag családból származott, pályája elejétől, az 1943-as *Megszállottságtól* kezdve a kiszolgáltatottak társaságát. Visconti – aki a második világháború alatt csatlakozott az Olasz Kommunista Párthoz – pályafutása során előszeretettel foglalkozott az arisztokrácia háttérbe szorulásával (*A párdúc*, 1963), legnagyobb sikereit mégis a peremre sodródott emberek történeteivel aratta.

Ezek közül is kiemelkedik a Giovanni Testori *A Ghisolfi hídjai* című elbeszélésfüzére által ihletett *Rocco és fivérei* (1960), amelyre olyan sok kulturális utalást aggattak a korabeli kritikusok, mintha a Parondi testvérek története nem lenne más, mint Thomas Mann és Dosztojevszkij találkozási a milánói Alfa Romeo-gyárban. Pedig a *Rocco* nagyon is önálló műalkotás. Drámai erővel ragadja meg a faluból a metropoliszba költöző, a boldogulást a bokszerolásban kereső fiúk példázatát. A nagyváros árnyoldalainak bemutatásáért a hivatalosságok nem lelkesedtek. Visconti pályája során többször konfliktusba került a cenzúrával, és ez

alól a *Rocco* sem volt kivétel: a milánói vezetés nehezményezte a tömegverekedés-jelenetet, és egy részt ki is vágatott a filmből, mert a bűnözők és prostituáltak világa rossz fényt vetett a város jó hírére.

A Roccót alakító, s ezzel első átütő sikerét elérő Alain Delont azonban senki sem bírálta. Sőt, karakterébe sok mindent belelátak. A *Karamazov testvérek* Aljosáját, a *Félkegyelmű* Miskin hercegét éppúgy, mint Thomas Mann öszövétségi történetre épülő *József és testvérei* című regényfolyamának címszereplőjét. Ezért is nevezte Gyertyán Ervin kritikus Visconti filmjét „proletár Karamazovoknak”. No és Ciro karaktere miatt, aki az Alfa Romeo autógyár munkásaként a termelési filmek hőseihez hasonlóan megleti békéjét a futószalag mellett. Maga Rocco azonban nem szocreál hős, sokkal inkább amolyan bokszerkesztyűt húzó szent, és nemcsak a Parondi-lakás faliképéről letekintő Szent Rókus miatt. Utóbbival Rocco nem pusztán névrokonok. „Hogy ennyi gyűlöletet halmoztam fel magamban!” – sóhajt fel fájdalmasan Rocco, akit Ciro ekképp vigasztal: „Hisz a légynek sem tudsz ártani.” A bűnös világban megjelenő ártatlanság díjesőt és közönségsikert hozott, Magyarországon például addig nem tapasztalt érdeklődést, több mint két és fél millió nézőt a mozikban.

LUKÁCSY GYÖRGY

ELBŰVÖL, MEGNYOMORÍT?

Vidnyánszky Attila – rendező

Nagy várakozások, hosszú próbafolyamat és fél éve tartó bokszedzések előzték meg a Rocco és fivéréi bemutatóját. Vidnyánszky Attila rendezővel a várossá alakuló világról, az éjszakai élet új valóságáról, az embert megváltoztatni, kifacsarni, meggyötörni képes erőkről is beszélgettünk.

Luchino Visconti filmjét említik Thomas Mann *József és testvérei* című regényének parafrázisaként is, amely egyszerre szól az olasz gazdasági csoda árnyoldalairól, a feltartóztathatatlan urbanizációról, a bokszi mint megélhetési forrásról és hivatásról, vagy éppen a címszereplő nevében rejő Szent Rókusról (San Rocco). Melyik téma ragadta meg leginkább? – A városi lét varázslatos közege, ami kifogyhatatlan lehetőségeivel okkal bűvölhet el mindannyiunkat. Erről a kincsestárról, a rácsodálkozás örömeiről is szeretnénk beszélni az előadásban, de a *Rocco* alapvetően másról szól. Sőt a film bemutatása óta eltelt közel hat évtized távlatot ad Visconti víziójának. Friss felismerésem, hogy az általános városiasodás nem feltétlenül a dolgok természetes rendje miatt, spontán módon zajlik ilyen rohamos ütemben, hanem ideológiai elképzelések hatására alakulnak így a települések, életünk terei. Tébolyult eszmékhez igazodva, az élettől idegen és elrugaskodott gondolatok ösztönzik ezeket a folyamatokat. Én a szovjet világból, vagyis egy mesterséges ideológia mentén fölépített társadalomból származom. Azt hittem, hogy a rendszerváltással ennek az ideológiai mérnököszködésnek bealkonyul. De nagyjából tíz évvel ezelőtt arra kellett rájónnom, hogy a lázas nyugatias urbanizáció is ideológia hatására zajlik. Megnyomorító folyamat.

Ikonikus beregszászi rendezése, a *Szarvassá változott fiú* hasonló alaptémára épül, mint a *Rocco* és fivéréi. Miben változott meg a nagyvárosiaságról alkotott képe a *Szarvas* bemutatása óta eltelt tizenhat évben?

– Amikor a *Szarvassá változott fiút* színpadra állítottuk, még kevesebb volt a valóságos élményem az urbanizációról. Éltem ugyan öt évet Kijevben, tehát megtapasztalhattam, milyen egy hárommillió nagyváros lüktetése, vibrálása, zsongása, de igazán most élem meg ezt, hiszen hat éve életvitelszerűen tartózkodom Budapesten. Nagyobb a rálátásom, és talán érettebben gondolkodom minderről. A *Szarvas* az elszakadás fájdalomáról szól, és annak a felismeréséről, hogy nincs visszaút a faluba. A *Rocco* témája inkább az ittlét megélése, a város lélekre gyakorolt hatása. Az embert megváltoztatni, kifacsarni, meggyötörni képes erőiről mesél. A felé tartunk, hogy egyetlen nagyvárossá alakuljunk. Akadnak, akik a Bécs–Pozsony–Budapest háromszöget „metropoliszkörzetként” említik. Érzelmileg pedig egy Győr melletti kisfalu létformája sem hasonlítható már ahhoz, ahová a *Szarvassá változott fiú* hőse még vissza akart térni. Erről a lélekben és a valóságban – ha kimúlóban is – meglévő élményről a *Rocco* már nem mond semmit. A *Rocco* egy olyan családról ad hírt, akik nem veszeltek természetességgel

Rocco és fivérei

Luchino Visconti Rocco és fivérei című filmjének forgatókönyve alapján

Rosaria Parondi – BÁNSÁGI ILDIKÓ ■ Amelie Gianelli – UDVAROS DOROTTYA ■ Özvegy Donininé, a mosoda tulajdonosa – TÓTH AUGUSZTA ■ Duilio Morini, menedzser – SCHNELL ÁDÁM ■ Morley, bokszedző – VARGA JÓZSEF

Rosaria fiai: Vincenzo Parondi – BERETTYÁN SÁNDOR ■ Simone Parondi – BORDÁS ROLAND ■ Rocco Parondi – BERETTYÁN NÁNDOR ■ Ciro Parondi – MÉSZÁROS MARTIN ■ Luca Parondi – HASZON ÁKOS

Nadia – BARTA ÁGNES

Amelie gyermekei: Ginetta Gianelli, Vincenzo menyasszonya – KATONA KINGA ■ Alfredo Gianelli – HERCZEGH PÉTER

Ivo – NAGY MÁRK ■ Rossi – SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ ■ Domani – SZÉP DOMÁN ■ Franca, Ciro menyasszonya – NAGY JOHANNA m. v.

Díszlet, jelmez: Oleksandr Bilozub // Dramaturg: Verebes Ernő // Szakértő: Bedák Pál ökölvívó // Ügyelő: Kabai Márta, Lencsés István // Súlygó: Kabódi Szilvia // Rendezőasszisztens: Kernács Péter

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

PREMIER: szeptember 19. – 19 óra • Nagyszínpad

Az előadást 18 éven aluliaknak nem ajánljuk!

18-as karikával látta el az előadást. Mi hívja elő a felnőtteknek szóló jeleneteket *Rocco* történetében?

– Ezt nem eleve döntöttem el, hanem a próba folyamat során alakult így. A megfogalmazási módjaink, eszközeink egyre fájóbb, vaskosabb gesztusokat hívnak életre. Maga az alpmű is erőszakról, gyilkosságról is szól, ezt mi sem kerülhetjük el.

Mi adhat reményt az előadásnak ebben a nyomasztó világában?

– A nagyvárosba költözés esetében jellemzőnek lehet mondani, hogy az első nemzedék áldozatul esik az életmódváltásnak. Az ő életük arról szól, hogy elszakadtak valamitől, megpróbálnak beilleszkedni, de igazán sosem fognak. Sokan föl is adják. Az emberi lét ugyanakkor tele van reménnyel, ami a legfájdalmasabb, a legkilátástalanabb helyzetben is felragyoghat. *A József és testvéreiben* Thomas Mann hosszasan ecseteli Jákob elragadtatását, amikor megpillantja Ráheldt. A részletes leírást aztán a végén szinte zárójelbe teszi azzal, hogy kijelenti: „Lélekből volt szép.” Hiszem, hogy az ember a legrettenetesebb körülmények között – ez Roccoék története – „lélekből széppé” válhat. Ez a legfontosabb, amiért az egészbe belevágtunk.

LUKÁCSY GYÖRGY

élik meg a nagyvárosias létet, az ő történetük ezért egy távolságtartó, kívülálló szemszögből látszik, de mindeközben nem maradnak ki az életből, hanem minden porcikájukon érzik.

***Körbinta, Egri csillagok, Szindbád, János vitéz* – erős irodalmi alapanyagra épülő, de emlékezetes filmes feldolgozásokkal rendelkező színdarabok, amelyeket a Nemzetiben rendezett az elmúlt években. A *Rocco* adaptálásakor milyen nézői elvárásokkal számolt?**

– A *Roccót* sokkal kevesebben látták, mint például Jankovics Marcell *János vitézét*. Az ötvenévesek nemzedéke után következőknek Visconti filmje már ismeretlen, ezt a fiatal színészeimen is le tudtam mérni. Éppen ezért meg is néztük ezt a klasszikust a próba folyamat elején. Emiatt kisebb lesz a színpadi művel kapcsolatos elvárás, mint korábban, bár kétségtelenül lesz. A *Rocco* egy sokkal önállóbb történet. Természetesen az előadásunk alapja Visconti filmjének és Giovanni Testori *A Ghibolfa-bid* című regényének gyönyörű meséje, de a filmben például szinte egyáltalán nem beszélnek magáról a nagyvárosi gondolatról.

A darabbeli Parondi fiúkhoz hasonlóan az előadásban szereplő színészek közül is sokan vidékről érkeztek a nagyvárosba. Az ő élményeiket is beépíti az előadásba?

– Rengeteget beszélünk erről a próbák során, sőt provokálom is a fiatal színészeket, hogy nyilvánuljanak meg, mert a nagyvárosi lét egyik legfontosabb aspektusáról ők tudnak a leghitelesebben beszélni. Az éjszakai élet új realitásáról szól az egyik monológ. Ez az új valóság valóban urbanizációs jelenség, hiszen a faluban az emberek sokkal jobban követik a természet ritmusát, minél vidékiebb helyre gondolunk, annál inkább igaz ez. Az éjszakai életforma különös, nem is olyan régi képződmény. Talán ezért is tévesztünk utat könnyebben benne...

Rocco az olimpián

A Rocco és fivérei szeptember 27-én és 28-án a Színházi Olimpián vendég szerepel Szentpéterváron.

– Meghívásunk éppen olyan megtisztelő számunkra, mint egy sportónak kikerülni az olimpiára. Olimpikonok lettünk! Nagyon régóta nem vett részt magyar színház a világ talán legfontosabb, méreteit tekintve a legnagyobb nemzetközi teátrumi seregszemléjén. Az idei különösen grandiózus, hiszen két ország: Japán és Oroszország ad helyet az eseményeknek. Korábbi munkáinknak köszönhetjük a meghívást, és méltó helyre kerülünk – mondja Vidnyánszky Attila.

(A Nemzetközi Színházi Olimpiáról további információk és érdekességek a 45. oldalon olvashatók.)

SIMONE, NADIA, CIRO

Három lelki alkat, három életstratégia, három sors. A gyilkosé, az áldozaté és az élettel kiegyezőé. A Nemzeti Színház fiatal művészei a Rocco és fivéreiben játszott szerepeikről mesélnek.

AZ ÉRZÉKI

Bordás Roland – Simone

– Mindannyiunk életében vannak pillanatok, amikor megállunk egy kis számvetésre, hol is tart az életünk, a hivatásunk kiteljesedése. Honnan jutottunk el idáig, és merrefelé tartunk? Simone Parondi, Rocco testvére viszont – ahogy a fiúk bekerülnek a városba – nem vet számot a jelennel, és elfelejti a múltját. Mindig a jövőbe tekint: mi lesz, ha megnyeri a következő bokszmeccset, ha bajnok lesz, ha még több pénzt keres? De ő nem ereendően ilyen, hiszen a fiúk egy alomból származnak, a bokszklubba kerülésig Simone is egy csibészes, vagány, kíváncsi srác, falusi, akit izgat a nagyváros, Milánó, aki ki akar mindent próbálni. Falusi emberként én is ismerem Simone rácsodálkozását a nagyvárosi éjszaka mozgalmasságára. Ő így kiált fel: „Micsoda fények, mintha nappal lenne!” Mint egy vadászkutya, akit nem hagynak nyugton a szagok, úgy veti bele magát az élet sűrűjébe. A sportsikerei ráadásul megerősítik a hajlamaiban, hiszen több pénzt keres a boksszal, mint a többi Parondi fiú munkásként. Érzéki viszonyt alakít ki az élettel, ami nem kíván túl sok gondolkozást. Ez a Nadia, a szép prosti által felkorbácsolt érzéki hajsza azonban végzetes csapda lesz a számára.

A LELKI EMBER

Barta Ágnes – Nadia

– Ami Simonénak a bokszing, az Nadia számára az utcasarok. Mindketten a gyors sikert választják, a könnyebb utat, de nem eleve romlottak. Visconti is hasonlóan ítélhette meg ezt, legalábbis a színészválasztás erre utal. Ha felidézünk a filmben Nadiát alakító Annie Girardot arcát, a legkevésbé sem egy utcalány néz vissza ránk. A környék valószínűleg nem is veti meg, kedvelik, köszön neki a pék, a szomszéd. Az előadásban mi sötétebbre is festjük Nadia karakterét, és jobban megmutatjuk, hogyan használódik el ez a lány. Ezt persze folyamatként ábrázoljuk a színpadon: a darab elején még Nadia válogat a férfiak között, nem megy el mindenkivel, de idővel annyira lepusztul, hogy már csak sodródik a mocsokban. A sérülés, amit elszenved, olyan nagy, hogy önpusztításba kezd. Ott már nem válogat... Közönségessé válik. Pedig Nadia személyiségében – hiába prostituált – nem a sexualitás a legfontosabb vonás. Ő sokkal inkább lelki, mint agyi vagy testi ember. Ezért is veszi észre Roccót, akit megismerve Nadia is új életet kezd: tanul, rendes munkát keres. Ennek a felismerése a Roccónak tett vallomása: „Megtanítottál szeretni.” Addig túlélő volt, aki feltalálja magát, s rögtön bárhol otthon érzi magát, de Roccóval egy olyan világot ismer meg, ahonnan viszont már nem tud visszatérni az utcasarokra...

a premier-blokk fotóit készítette: Eöri Szabó Zsolt

A REALISTA

Mészáros Martin – Ciro

Ciro karakterének talán a kettős természete a legizgalmasabb. Egyrészt józan ember, aki tudatosan megéli és kimondja, hogy minden reggel fel kell kelni, dolgozni kell menni – a szorgalmas munkával megkeresett pénz pedig rendre leadja édesanyjának. Milánóban éppúgy meg tudja valósítani ezt az életstratégiát, mint odahaza, a délolasz faluban, ahonnan elköltöztek. Talán ezért sem érez nosztalgiát. Két lábbal a földön áll, legyen az agyag vagy beton. Ciro a mai világban már nem lehet egyszerű gyári munkás – mint Visconti filmjében –, ezért az előadásban nem is a futószalag mellett, hanem mérnökként dolgozik, és szépen lépeget fölfelé a ranglétrán. Józanul, tudatosan építi az életét. Emellett gondoskodó, sőt atyáskodó testvér, aki szívesen foglalkozik a legkisebb fiúval, Lucával. Ugyanakkor van a személyiségének egy ugyanilyen erőteljesen kirajzolódó arca: az igazságérzet nagyobb benne, mint az irgalom a rossz útra tévedt testvére, Simone iránt. Ki is mondja: „Nem szabad mindenkinek megbocsátani.” Tulajdonképpen megtagadja a testvérét. Realista, túlságosan is realista...

Így jöttem

Filmsorozat a Rocco és fivére színészeiről

Luchino Visconti filmklasszikusában a délolasz faluból a nagyvárosi lüktetésű Milánóba érkező Parondi fivérek a bokszon keresztül próbálnak boldogulást – legalábbis megélhetést – keresni a metropoliszban. Vidnyánszky Attila előadásának szereplői között több olyan fiatal színész is akad, aki Roccóékhoz hasonló utat járt be: vidékről érkeztek a fővárosi Nemzeti Színházba. Tapasztalataikat beépítik az előadásba, és egy dokumentumfilm-sorozatban arról beszélnek, mit hagytak hátra szülővárosaikban, hogyan találtak rá a színészmesterségre, otthonra lettek-e Budapesten. A hatrészes sorozatban Barta Ágnes mutatja be Szolnokot, Berettyán Nándor és Sándor Balmazújvárost és a pusztát, Bordás Roland a szabolcsi Hetefejércsét, Mészáros Martin a délvidéki Zentát, Szabó Sebestyén László pedig Debrecent. A Nagy Anikó Mária rendezte önéletrajzi idegenvezetés (szerkesztő Lukácsy György) epizódjai a Bonum TV Youtube-csatornáján láthatók szeptember 19-étől.

„Nem lenne jó, ha egy-egy szerep esetében zavarna, hogy azt már mások is játszották. Máskor, máshol, más színészekkel, más körülmények között. Vannak persze nagy elődök, legendás alakítások, emlékezetes Ádámok, Luciferek és még hosszan sorolhatnám. Tanulhatunk is tőlük. De magunkból kell kihoznunk a szerepet.”

TESTVÉREK – AZ ÉLETBEN ÉS A SZÍNPADON

Beszélgetés Berettyán Sándorral és Berettyán Nándorral családról, csapatjátékról, egy keresztrejtvény megfejtéséről és a távolságok változásáról

A Rocco és fivérei próbái bokszedzésekkel kezdődtek. Sportolói múltjában volt ennek előzménye?

NÁNDOR: Az ökölvívással korábban csak annyi kapcsolatunk volt, hogy megnéztük a tévében a nagy meccseket. Tudtam, milyen eredményeket ért el Erdei Zsolt vagy Kótai Misi. Szurkoltam a bokszolóinknak. De arra soha nem gondoltam, hogy ezt nekem is meg kellene próbálnom.

SÁNDOR: Mindketten fociztunk. Ezzel párhuzamosan volt egy ideig kézilabda is, de a nagy kedvenc ma is a foci. Nagyjából 13-14 évig utánpótlás csapatokban játszottunk Balmazújvárosban, majd Debrecenben.

Egymás ellen is?

SÁNDOR: Hasonló korúak vagyunk, nagyjából másfél év van közöttünk, így a korosztályos bajnokságokon leggyakrabban ugyanabban a csapatban voltunk. Tétmeccsen soha nem játszottunk egymás ellen, legfeljebb edzésen.

De talán meccsen kívül néha megverekedtek?!

SÁNDOR: Kicsi gyerekként biztos, de később nem! Edzéseken ugyan nem kíméltük egymást, de verekedni sosem verekedtünk!

NÁNDOR: Komolyan vettük a játékot: küzdöttünk, de soha nem haragudtunk egymásra.

Ez jól hangzik! De nehezen hihető, hogy két testvér között soha ne lenne rivalizálás!

NÁNDOR: Talán a focival, a csapatjátékkal is magyarázható, hogy nekünk természetes a figyelem, az együttműködés, az egymás támogatása. Közöttünk soha nem az volt kérdés, ki a jobb, hanem hogy segítsünk a másiknak, ha kell. A szüleink is ebben a szellemben neveltek minket.

Ugyanabban a gimnáziumban egyszerre érettségiztek, osztálytársak voltak a Kaposvári Egyetemen, együtt szerződtek a Nemzeti Színházba, de nem kaphatnak ugyanabban a darabban egyszerre főszerepet. Mindebből következhetne a szakmai féltékenység!

„Közöttünk soha nem az volt kérdés, ki a jobb, hanem hogy segítsünk a másiknak, ha kell. A szüleink is ebben a szellemben neveltek minket. Ha a színpadi munka kapcsán valami kritikát mondunk egymásnak, abból sem lehet baj, mert őszinték vagyunk egymással. Tudjuk, hogy a szavak mögött nincs sértő szándék vagy rosszindulat.”

Aki belép a ringbe, aki bokszkesztyűt húz – legyen bármilyen ügyes és erős –, nem tudja elkerülni az ütéseket. A Rocco és fivérei című Visconti-film forgatókönyve alapján készült színházi előadás két szereplője, Berettyán Nándor és Berettyán Sándor a felkészülés során megismerte a bokszot, bár továbbra is a foci a kedvenc sportjuk. A családjuk példája, az otthon megalapozott értékrend mellett a csapatjáték jóteknő hatásával magyarázzák, hogy soha nem ellenfélként harcoltak, még akkor sem, ha éppen keményen ütötték egymást. A testvérek egymás színházi munkájáról mondott véleménye mögött sem feltételeznek soha rossz szándékot vagy sandaságot.

NÁNDOR: De nem következik... Tényleg nincs közöttünk semmiféle rivalizálás! Ha a színpadi munka kapcsán valami kritikát mondunk egymásnak, abból sem lehet baj, mert őszinték vagyunk egymással. Tudjuk, hogy a szavak mögött nincs sértő szándék vagy rosszindulat. Csak segíteni akarjuk a másikat.

SÁNDOR: Gyakran játszunk ugyanabban az előadásban. Például az *Egri csillagokban* Nándi Bornemissza Gergely, én Mekcsey István vagyok, *Az ember tragédiájában* ő az egyik Lucifer, én Ádám, a *János vitézben* én Jancsi vagyok, ő a Rablóvezér. Viszont voltak bemutatók, amelyekben nekem nem volt szerepem, nem voltam ott a testvérem mellett a színpadon, de a feszültséget teljesen átvettem, előfordult, hogy szakadt rólam a víz, fizikailag is megviselt az egész.

Egyébként át tudná venni a testvére szerepét!

SÁNDOR: Nem! Erről szó sincs. Ő nem én vagyok.

Ahhoz mit szólt, amikor kiderült, a Parondi fivérek közül Rocco, a címszereplő az öccse lesz!

SÁNDOR: Vincenzo szerepét viszont én kaptam! Végre egy olyan előadás, amelyben az öcsém bátyja lehetek, ahogy a valóságban is. Eddig ilyen még nem történt a színpadon.

Jó, elhiszem! De azért megjegyzem, az interneten Berettyán Nándornak van rajongói oldala, Sándornak nincs!

SÁNDOR: Hoppá! Majd megnézem, mit írnak Nándiról.

Gyermekkorukat Balmazújvárosban töltötték, itt jártak általános iskolába. Mindketten 2011-ben érettségiztek a debreceni Ady Endre Gimnáziumban. Nándor az érettségi után egy évet tanult a Debreceni Egyetem magyar szakán. Sándor előbb a Debreceni Egyetemen tanult mechatronikát, majd Budapesten színpadmester-szenikus képzésen vett részt. Mindketten 2017-ben végeztek a Kaposvári Egyetem színész szakán Vidnyánszky Attila osztályában, és a 2017/18-as évtől együtt erősítik a Nemzeti Színház társulatát.

Berettyán Sándor (1991) 2019/20-as évadban a *Rocco és fivéréi*, a *Tartuffe*, *A sűgő* és az *Egy előre bejelentett gyilkosság története* című új előadásokban lép színéire, és láthatjuk még többek között a *Sára asszony*, *Az ember tragédiája*, a *János vitéz*, a *Woyzeck*, az *Egri csillagok*, a *Csíkсомlyói passió*, a *Psyché*, a *Részegek* előadásain.

Berettyán Nándor (1992) új szerepe a 2019/20-as évadban a *Rocco és fivéréiben* lesz. Két előadást is rendez: *A sűgő*, *Egy előre bejelentett gyilkosság története*. Láthatjuk még többek között az *Egy ember az örökkévalóságnak*, *Az ember tragédiája*, az *Egri csillagok*, a *Csíkсомlyói passió*, a *Psyché*, az *Éden földön*, a *Körhinta* és a *János vitéz* előadásain.

Például az egyik rajongója beküldte a Ferencvárosi Újságban megjelent keresztrejtvényt. A megfejtés meghatározása: a Nemzeti Színház társulatának egyik művésze.

NÁNDOR: Bizony! Megfejtettek!

SÁNDOR: Ezért talán nem kellene féltékenykednem?!

Bocsánat, csak tettem egy próbát. De térjünk vissza a debreceni Ady Endre Gimnázium dráma tagozatához. A sportsikerek után miért a drámát választottátok?

SÁNDOR: Sportoltam, fociztam, az iskolában elég jól tanultam. Az általánosban matematika tagozatos osztályba jártam, de érdekelték a humán tárgyak is. Sokáig nem tudtam, merre induljak. Aztán egy október 23-i ünnepségen szavaltam, és utána megdicsért egy nyugdíjas tanárnő. Azt mondta: nekem színésznek kellene lennem. Ekkor vetődött fel a drámatagozat. Tetszett az iskola, jelentkeztem, felvettek, a nulladik osztállyal kezdtem...

NÁNDOR: Nyolcadik után én is Debrecenbe, egy hagyományos gimnáziumba mentem, de nem éreztem jól magam. Szerencsére sokat időztem a bátyámmal. Először leginkább a társaság, a jó hangulat vonzott. Aztán egy év után átjelentkeztem hozzájuk, így lettünk osztálytársak.

Elvégezték a dráma tagozatot, de egyikük sem jelentkezett a színművészetre.

NÁNDOR: Akkor talán még nem éreztem készen magam erre a pályára. Nem tudtam, mit akarok. A színházban engem leginkább a rendezés vonzott és a dramaturgián is gondolkodtam. Érettségi után elkezdtem a magyar szakot a Debreceni Egyetemen. De amikor megtudtam, hogy Kaposváron Vidnyánszky Attila indít színészosztályt, nem akartam kihagyni a lehetőséget. Jelentkeztem én is.

SÁNDOR: Tizennyolc-tizenkilenc évesen még én sem tudtam, merre tovább. Azt hiszem, kalandvágyból kezdtem el a mechatronikai mérnök szakot Debrecenben. Szerencsére hamar rájöttem, nem érdekel az

engem igazán. Közben elvégeztem egy színpadmester-szenikus képzést Pesten, és rendszeresen stúdióztam is a debreceni Csokonai Színházban. Jelentkeztem ugyan a pesti Színművészetre, az első rostán túl is jutottam, de a másodikra már nem mentem. Következett Kaposvár, és most itt vagyunk!

Gondolom, Vidnyánszky Attila – akkor még a debreceni színház igazgatójaként – tanított a gimnáziumban a dráma tagozaton!

SÁNDOR: Nem. Ő nem tanított minket a gimnáziumban. Viszont az első nagy színházi élményem még Debrecenben a *Liberté 56* volt, és azt ő rendezte. Igaz, akkor még sok mindent nem értettem az eseményekből, mégis nagyon megfogott az előadás. Aztán a *Mária*, a Szarka Tamás-féle musical ősbemutatóján már én is ott voltam a táncosok között. Az volt az első alkalom, hogy együtt próbálhattam a tanár úrral. Neki nyilván komoly szerepe volt abban, hogy színész lettem, de az is nagyon jó volt, hogy a testvéremmel együtt mehettünk Kaposvárra.

A fiúk bevonzották egymást a színházba! A lánytestvérüket meg kihagyták?!

SÁNDOR: Szerintem Petrát, a húgunkat is érdekelte volna a színház. Most is mindig megnézi az előadásainkat. Talán csak nem mert elindulni ezen a pályán. Szerencsére most már több időt tölthetünk együtt, mert itt van Budapesten, a Nemzeti Közszoigálati Egyetemen tanul.

Rocco és az ő fivéréi is vidékről érkeznek a nagyvárosba. A balmazújvárosi fiúk hogy érzik magukat Budapesten?

NÁNDOR: Az elején nagyon nem volt egyszerű, de egyre jobban! Szép ez a város, itt is jól érzem magam.

Rocco hazavágyott. Az öccsét is arra tanította, hogy nem szabad elfelejteni a falujukat.

NÁNDOR: Az tényleg nagyon szép, amikor azt mondja: „a mi kis falunk az olajfák földje, az álmoké és a délibáboké!” Nekem, az alföldi fi-

Nándor (Lucifer) és Sándor (Ádám) a Tragédiában

Sándor a Részegekben

únak különösen tetszik, hogy a délibábot is megemlíti. Egyébként meg én sem tudom, nem is akarom elfelejteni a szülőföldemet.

SÁNDOR: Nekem sincs semmi bajom a nagyvárossal, de azért ha van egy kis szabadidőm, igyekszem haza, vagy legalább a természetbe.

Annak idején Balmazújvárosból indult Soós Imre is. Az otthoni idősebbek még személyesen is ismerhették...

SÁNDOR: Nekünk is meséltek róla. Már gyerekkorunkban tudtuk, ki volt ő. Láttuk is a nagy filmjeit. Balmazújvárosban őrzik az emléket. Szobra van a főtéren, róla nevezték el a színháztermet.

Amikor Soós Imre életének tragédiájáról esik szó, az okok között mindig elhangzik a leküzdhetetlen távolság a vidék és a nagyváros között.

SÁNDOR: Igen. Soós Imrének nem lehetett könnyű feldolgoznia a különbséget a két világ között. Persze ha kilométerekben mérjük a távolságot, most is ugyanolyan messze van Balmazújváros Budapesttől, mint volt 60 vagy 70 évvel ezelőtt, de egyébként nincs már olyan messze egymástól a mai vidék és a főváros. Nincsenek nehezen leküzdhető távolságok a szó eredeti és átvitt értelmében sem.

Soós Imre egyik legendás filmje volt a *Körhinta*. Mit szólt ahhoz, amikor a színpadi változatban megkapta Bíró Máté szerepét?

NÁNDOR: Itt a Nemzeti Színházban eredetileg ifj. Vidnyánszky Attila kapta vendégművészként Bíró Máté szerepét. A 2015-ös bemutató óta folyamatosan műsoron van a *Körhinta*, és gyakran játszunk vidéken is. Így az egyeztetési nehézségek miatt történt ez a lekettőzés. Az pedig egy érdekes véletlen, hogy Balmazújvárosból indultam én is, mint egykor Soós Imre. Csak ő egy fél évszázaddal ezelőtt egy filmben volt Bíró Máté, én pedig most a színpadon.

Csíksomlyói passió – Nándor Jézus szerepében, tőle jobbra Sándor, a tanítvány

– A *Rocco és fivérei* című filmben Alain Delon volt Rocco. Attól sem riadt meg, amikor megtudta, Rocco lesz?!

NÁNDOR: Korábban nem ismertem ezt a filmet. Amikor kiderült, hogy az új bemutatók között szerepel a *Rocco és fivérei* és én leszek Rocco, akkor leginkább csak annak örültem, hogy kapok egy címszerepet. Később persze megnéztem a filmet, de eszembe sem jutott, hogy tőlem bárki is azt várja: legyek olyan, mint Alain Delon vagy valami hasonló.

SÁNDOR: Nem lenne jó, ha egy-egy szerep esetében zavarna, hogy azt már mások is játszották. Máskor, máshol, más színészekkel, más körülmények között. Vannak persze nagy elődök, legendás alakítások, emlékeztet Ádámok, Luciferek és még hosszan sorolhatnám. Tanulhatunk is tőlük. De magunkból kell kihoznunk a szerepet.

A nagy előképek között ott van maga Jézus is!

NÁNDOR: Az más! Az egészen más. A *Csíksomlyói passió* nem egy hagyományos színházi előadás, sem itt a Nemzetiben, sem máshol. Különösen nem volt az, amikor olyan szakrális helyeken játszunk, mint a csíksomlyói nyereg vagy az esztergomi bazilika előtti tér.

Sándor: A passióban Jézus nem egy szerep...

NÁNDOR: Mintha egy teljesen más dimenzióba kerülnénk azzal az előadással. Egy keresztény embernek természetesen egészen mást jelent Jézus, mint bármilyen más „színpadi karakter”. Nehéz is erről, ilyen kontextusban beszélni, hiszen itt sokkal többről van szó. Hitről, vallásról. De persze amikor kiderült, hogy Jézusként lépek majd a közönség elé, nagyon megijedtem. Nyilván törekednem kell az átlényegülésre, az ő földi útjának és szenvedéstörténetének a megértésére, de tudom, ebben az esetben nincs, soha nem lehet hiteles az alakítás. Törekedni lehet és kell, de elérni természetesen lehetetlen.

Rocco szerepéhez a lelki nagyság mellett komoly testi erő is szükséges!

NÁNDOR: Én is azt hittem, hogy a bokszhoz elsősorban erő kell. Aztán az edzések során rá kellett jönnöm, nagyon fontos az erőnlét, az edzettség, de a legfontosabb, hogy agyban is ott kell lenni. Nem érdemes ész nélkül öklözni.

A próbák mellett maradt idő az edzésekre?

SÁNDOR: Már januárban elkezdődtek az edzések. Bedák Pál világbajnoki ezüst- és Európa-bajnoki bronzérmes ökölvívó vállalt el bennünket. Az erőnlét, a fizikai felkészítés, a boksztermek világának megismerése miatt különösen fontosak voltak ezek az alkalmak, és erősítette a közösséget is. Minden fiatal járt az edzésekre, még Barta Ági is, pedig ez férfias sport, és neki nem kell bokszolnia az előadásban.

Vincenzo sem harcol...

SÁNDOR: Úgy tűnik, a történet szerint Vincenzo, a legidősebb fivér feladta álmait. Beleszükkült a középszerbe. Így én már nem szálllok ringbe. De abban a világban Vincenzo is bőven kap pofonokat.

Nándor: Rocco szerepe miatt az edzéseken nekem fontos volt az ökölvívás alapjainak a megismerése, a technikai tudás elsajátítása, de az is érdekelt volna, hogy kerülhetném el az ütéseket. Az ember nyilván fél a sérülésektől. Szerettem volna megúszni a fájdalmat, kivédeni a támadásokat. Erre mondta az edzőnk: aki bemegy a ringbe, nem kerülheti el az ütéseket. Nagy igazság ez! Rocco és a fivérei próbáltak talpon maradni, keresték a helyüket, a maguk útját a világban.

Mintha a saját történetünkben is jelen lenne még az útkeresés: Nándornál a rendezés, a saját dráma; Sándornál a NESZ zenekar, a basszusgitár...

Sándor a Sára asszonyban (balra) és a János vitézben (fent)

Nándor Barta Ágnessel az Egri csillagokban

SÁNDOR: Ez ugyanaz az út. Engem a pincétől a padlásig, a hangoztatástól a világításig érdekelt a színház. Játsszom a színházi zenekarban, Kaposváron elkezdtem nagybőgőzni, szeretem ezeket a mély tónusú hangszereket.

NÁNDOR: Ahogy már említettem, engem kezdettől fogva érdekelt a rendezés is, és az egyetem alatt mindig próbálkoztam kisebb-nagyobb feladatokkal. Ezért lehetett, hogy amikor ötödéves voltam az egyetemen, Vidnyánszky Attila megbízott Zelei Miklós *Hubertusz* című drámájának a színpadra állításával. Az 1956-os forradalom 60. évfordulóján, a szovjet csapatok bevonulásának napja, november 4. előestéjén volt a beregszászi bemutató.

Ebben az évadban két rendezése is lesz itt a Nemzetiben.

NÁNDOR: Az egyik a García Márquez kisregénye alapján készült színpadi játék, az *Egy előre bejelentett gyilkosság krónikája*, a másik *A sűgő*. Azt én írtam.

Akár játszhatna is benne!

NÁNDOR: Egyszerre sok lenne! Nem merném magam rendezni. Így is elég merész vállalkozás. Tulajdonképpen egy színházi ötletre épül az egész. Vigjátéki helyzetek kissé abszurd stílusban. A történet szerint hiányzik a sűgő, és ott állnak a szereplők elveszetten, tévován, segítségre várva. Pedig minden embernek szüksége van támaszra, biztos pontra, miként a színészeknek a sűgőra.

Ebből mindjárt adódik a kérdés, a saját életében ki a sűgő? Hol van biztos pont?

NÁNDOR: Számomra a legfőbb támasz a családom, a szüleim, a testvéreim, a menyasszonyom, Katona Kinga, itt a színházban a csapat,

akikkel együtt tanultunk, és persze az egész társulat. Na meg persze a Jóisten! Egyébként *A sűgő*t is előbb összeraktuk a többiekkel, csak miután összeállt az egész, akkor mutattuk meg az igazgatóknak. Az ő értéktétele is fontos támasz nekem.

FILIP GABRIELLA

| fotók: Eöri Szabó Zsolt

Ki volt Médeia?

Kolkhiszi királyának, Aietésznek és a varázslás, a sötétség és az éjszaka istennőjének, Hekaténak lánya. Beleszeretett a kalandor Iaszónba, akinek apja akarata ellenére segített megszerezni a Kolkhiszt védő aranygyapjút. Apja haragja elől Iaszónnal elmenekült, és útközben megölte és feldarabolta a túsul magukkal vitt öccsét, Abszüntoszt, hogy az üldözésükre indult Aietészt félrevezesse, s míg apja öccse testét kereste, egérutat nyertek. Visszatérve Görögországba, Iólkoszban bosszút állt a Iaszónt elűző Peliaszon: varázstudományával Peliasz lányai szeme láttára feldarabolta és megfőzött egy kecskét, majd megfiatalítva új életre keltette. A lányok a példán felbuzdulva megölték és megfőzték apjukat, de az nem kelt új életre... Iaszónnak és Médeiának két gyerekükkel menekülniük kellett, s Korinthoszbán fogadták be őket. Iaszón új házasságra lépett a korinthoszi király, Kreón lányával, Médeia azonban megölte a lányt és Kreónt, majd két fiával is végzett, s Athénba menekült. Itt Thészeusz életére tört, ezért száműzték. Visszatért Kolkhiszba, ahol trónfosztott apját újra hatalomra segítette. A hagyomány egyik változata szerint az istenek hallhatatlanná tették, az Élűszioni mezőkön Akhilleusz felesége lett.

Euripidész

(Szalamisz szigete, Kr. e. 480 – Arethusza?, Kr. e. 406)

Görög tragédiaköltő, aki Aiszkhülosszal és Szophoklészsel együtt a legjelentősebb műfajteremtő antik szerző. Euripidész is mintegy 90 drámát írt – ezekből tizenhét maradt fenn (Szophoklészről és Aiszkhülosztól kilenc-kilenc).

Ellentmondásos a származása: jómódú család sarja vagy egy zöldségeskófa gyermeke. Anyja öklívónak szánta, de mivel gyenge alkatú, Prótagorasz szofista iskolájába került, előbb szolgának, majd tanítványnak.

Huszonöt éves korára már túl van a házassági viharokon. Drámáit sokáig nem mutatják be, Kr. e. 455-ben kerül először színre. Euripidész ötször nyert első díjat az athéni drámai versenyeken.

Kr. e. 429-ben, Periklész halála után menekülni kényszerült Athénből. Már a macedón udvarban írta utolsó nagy tragédiáit: *Iphigenia Auliszban* és a *Bacchánsnők*. Mág játszott és sokszor feldolgozott művei: *Médeia*, *Trójai nők*, *Elektra*, *Oresztész*.

EGY ÓKORI MODERN

Euripidész és a Médeia

Kr. e. 455-ben mesterei, Prótagorasz és Szókratész jártak közben Periklész nejeinél (akinek döntő szava volt művészeti kérdésekben), hogy válogassák be tanítványukat a drámaversenyre. A bemutatásra kiválasztott három szerző közül a harmadik lett, ami bukásnak számított. A klasszikus triász közül ő a legsikertelenebb.

Csaknem negyvenéves, amikor első győzelmét aratta a versenyen, és mindössze ötször volt első (Szophoklész tizennyolcszor). Korabeli bírálói szerint túlzottan hatásvadász, szereplői nem elég fennkölték és magasztosak, az idősebb kortárs, Szophoklész állítólag ezt mondta: „*En úgy ábrázolom az embereket, amilyeneknek lenniük kellene, Euripidész úgy, amilyenek a valóságban.*” Szerb Antal szellemes megállapítása szerint „*Aiszkhülosz és Szophoklész csodálatosabbak, Euripidész olvasása közben fut át a hátunkon a hideg.*”

A későbbi olvasók úgy látszik jobban szerettek borzongani, mert Euripidész lett az ókori olvasókönyvek sikerszerzője. Évszázadok múlva újra népszerű, Goethe dicsőíti és tőle tanul, fel is dolgozza (*Iphigenia Tauriszbán*). Mág játszik a drámáit – ezek egyike a *Médeia*, amely a Kr. e. 431. év versenyén csak a harmadik lett. A drámát többen is feldolgozták: Grillparzer (1819 – ezt játszotta Jászai Mari a Nemzetiben), Anouilh (1946), Heiner Müller (1982) színdarabot, Cherubini (1797), Milhaud (1938) operát írt a történetből, Pasolini 1969-ben forgatott filmet Euripidész nyomán Maria Callasszal a címszerepben, és feldolgozta filmen Lars von Trier is (1988).

A történet szerint Iaszón eltaszítja magától Médeiat, hogy új házasságot kössön, és elvegye Korinthosz királyának leányát. A jogrend ezt lehetővé teszi, de Médeia fellázad. „*Tudom, hogy szörnyű bűn, amit merészelek, de elmémnél hatalmasabb a szenvedély.*” Bosszúból elpusztítja az új feleséget, annak apját és Iaszóonnal közös két gyermekét. (Az ókori pletyka szerint Euripidészt a korinthusziak vesztegették meg, hogy a gyermekek halálát az anyjuknak tulajdonítsa. Mert „valójában” a feldühödött korinthusziak ölték meg a menekülő Médeia által hátrahagyott fiúkat.) Aiszkhülosz és Szophoklész drámaiban pozitív hősök, példaképszerű alakok sorsát látjuk, amely egybecsengett az Athén rendíthetetlen hatalmában és nagyságában hívó közönség elvárásaival. A *Médeia* ellentéte mindennek – és a látszólagos, átmeneti harmónia mélyén feszülő ellentétek, az esztelen, féktelen szenvedély kitörésének bemutatására kevésbé volt fogékony a drámaverseny közönsége.

Valószínűleg athéni gyűlöllő terjesztették Periklész halála után a makedón udvarba menekült íróról, hogy egy vadászat előkészületei közben kutyák tépték szét. Mások szerint feldühödött nők végeztek vele – ugyanis nőgyűlöllő hírében állt, aminek igazolására többek között a *Médeia*ból szokás idézni: „*Bárcsak mástól nemzene az ember gyermekeit, s ne lenne női nem.*”

A *Médeia* Euripidész ritkán játszott darabja Magyarországon. Kolozsvárott mutatták be 1913-ban, és a Nemzetiben is csak 1996-ban játszották Béres Ilona címszereplésével, Gaál Erzsébet rendezésében.

EGY VÁLÁS TÖRTÉNETE

Eirik Stubø rendező

Médeia nem közönséges nő, hanem varázsló, a napisten, Héliosz unokája. Mi mégis az embert látjuk benne, aki valami embertelent cselekszik. A féltékenységből a saját gyerekeit is megölő Médeia tragédiáját Eirik Stubø állítja színre. A norvég rendezővel a nyelvi korlát hasznáról, az istenek akaratáról és a szereposztás pikantériájáról beszélgettünk.

Norvégiában tanítják a görög drámákat az iskolában?

– Még annyira sem, mint Shakespeare-t. Azt tapasztalom, hogy a diákok, de még a felnőttek is úgy tekintenek ezekre a darabokra, mintha nehezen érthető, komplikált történetek volnának. Sok görög darabot rendeztem már, és be kell vallanom, a színészeim sem voltak mindig lelkesek. Kétségtelen, hogy Aiszkhülosz, Szophoklész és Euripidész tragédiái egy szinte áttekinthetetlen viszonyrendszerbe engednek bepillantást: az istenek világába. A darabok mélyebb ismerete feltételez ugyan jártasságot a mitológiában, ám egyébként egyik darab sem bonyolultabb, mint mondjuk Shakespeare-é vagy Ibsen-é. Ha tehát ezen túl tudunk lépni, megcsillan mindaz, amiért az ókori görög drámák kétezeröttszáz év után is érdekesek. Rádöbbenünk ugyanis, hogy ezek valójában az emberi életéről szóló parabolák, metaforák. Mélyükön csupa olyan dilemmát találunk, amelyek a mai embert is foglalkoztatják. Nemrég az *Oidipusz királyt* és az *Antigonét* rendeztem meg egy előadásban – ahhoz képest a *Médeia* sokkal egyszerűbb: egy válás története.

A *Médeia* különösen izgathatja, mert 2002-ben már színre vitte.

– Akkor jóval fiatalabb voltam. Ma már másként látom a darabot. Akkor sokkal inkább a történet fordulatai érdekelték. Mindent meg akartam mutatni, azt is, amiről csak beszélnek a darabban, de a színen kívül történik, mint például a gyerekgyilkosság. Ma már jobban érdekelnek a miértek, az emberi cselekedetek mozgatórugói.

Azt mondja, a *Médeia* egy válás története. Annak meglehetősen extrém formája...

– Médeia megöli hűtlen férjét, Iaszón új feleségét, annak apját és két gyermekét is, hogy így álljon bosszút. A gyerekeket a mai válások során is gyakran használják fegyverként a szülők az egymás elleni játszmáikban. Itt egy összeomlás végjátékát látjuk. Médeia minden áldozatot meghozott a szerelméért: elhagyta a hazáját, apjával szemben a szerelmét, Iaszónt segítette, megölte saját öccsét, és menekülniük kellett. Végre befogadták őket, gyerekeik születtek, Iaszón mégis el akar-

Euripidész

Médeia

Fordította: Rakovszky Zsuzsa

Médeia – SZÜCS NELLI I Iaszón – TRILL ZSOLT I
 Kreon, Korinthosz királya – RÁTÓTI ZOLTÁN I
 Aigeusz, Athén királya – SZARVAS JÓZSEF I
 Médeia dajkája – NAGY MARI I Médeia
 gyermekeinek nevelője – RUBOLD ÖDÖN I
 Hírnök – CSURKA LÁSZLÓ I A korintoszai nők
 kórusa – SÖPTEI ANDREA, ÁCS ESZTER, LIGETI-
 KOVÁCS JUDIT m. v. I Médeia két gyermeke:
 Buzádi Buda / Niedermüller Ádám, Fogarasi Márk
 Botond / Sille Tomi

Díszlet: Ondraschek Péter // Jelmez: Mészáros
 Zsófia // Dramaturg: Ölveczky Cecília // Tolmács:
 Domsa Zsófia // Ügyelő: Lovass Ágnes // Súlyó:
 Gróf Katalin // Rendezőasszisztens: Kolics Ágota

Rendező: EIRIK STUBØ

PREMIER: szeptember 20. – 19 óra

Gobbi Hilda Színpad

Eirik Stubø

Az észak-norvégiai Narvikban született 1965-ben. Oslóban és Tromsøben járt egyetemre, 1991-ben filozófiát tanult, ezek után végzett rendezőként az oslói Színházművészeti Főiskolán. 1997 és 2000 között a nyugat-norvégiai Stavangerben a Rogaland Teater vezetője, majd 2009-ig az oslói Nemzeti Színház igazgató-főrendezője és a nemzetközi Ibsen Fesztivál művészeti vezetője volt. 2013-tól a Stockholmi Városi Színház, 2015 és 2019 között a Stockholmi Királyi Drámai Színház, a DRAMATEN igazgatója volt. 2007-ben New Yorkban Ibsen *A vadkacsa* című drámájának a színpadra állításáért a legjobb rendező díjával jutalmazták (Off-Broadway Theater Awards). Norvégiában a Kritikusok Díjával, valamint a legjobb rendezésért járó Hedda-díjjal többször is kitüntették. 2011-ben Jon Fosse *Valaki jön majd* című darabjával járt először Budapesten. A Nemzeti Színház fesztiválján, a MITEM-en 2017-ben az *Amerikai Elektra*, 2019-ben az *Egy nyári éj Svédországban* rendezése nagy sikerrel szerepelt. Felesége, Kirsti Stubø Szász János *Ópium* című filmjének főszereplője volt.

ja taszítani magától Médeiat, akiben féktelen indulatok támadnak. Büchner azt mondja az ő megnyomorított és kétségbeesésében gyilkossá váló Woyzeckjéről, hogy „mélységes szakadék az ember, és én szédlülök, ha belepillantok.” Médeia is ilyen szakadék, és elborzadunk, miközben végigéljük a történetét. Médeia annak a példája, hogy mi minden rejtőzik egy emberben. Médeia tettei valóban túlnőnek azon, amit ma egy családi viszályon értünk, lélektani szinten mégis átlátható, ami történik.

Euripidész tragédiája úgy végződik, hogy a gyilkosságok után Médeia sárkányfogaton távozik. Mit kezd ezzel egy mai rendező?

– Fontos kérdés. Vajon azzal, hogy sértetlenül távozhat, az istenek jóváhagyták tetteit? Médeia megússza ugyan a gyilkosságokat, de – ez szerintem egyértelmű – egy életre tönkretette magát. Vannak más történetek, amelyekben egy nő megöli a gyermekét, de azokban a következő lépés az öngyilkosság. Médeia ennél nagyobb formátumú személyiség, nála az öngyilkosság gyávaság volna, ő súlyos vezeklésre ítéli magát azzal, hogy tovább él. De van valami, ami végig ott sejlik a háttérben: érezzük, hogy az istenek mozgatják a szálakat. Rejtély, hogy mit is akarnak, hiszen Médeia és Iaszón is tönkremennek. A dráma utolsó mondatai ezek: „Az istenek sokszor mást tartogatnak számunkra, mint reméltük. Sosem jön el, amire várunk. Amit nem vártunk, bekövetkezik. Ahogyan itt is történt.”

A szereposztás pikantériája: egy házaspár, Szűcs Nelli és Trill Zsolt játssza Médeiat és Iaszónt.

– Ez tagadhatatlanul ad a munkának némi pikáns árnyalatot... De komolyra fordítva a szót: az a fontos, hogy remek színészekről van szó. Az elmúlt években két rendezésemet is meghívták a Nemzeti fesztiváljára, a MITEM-re, volt alkalmam megismerkedni az itteni viszonyokkal, előadásokat nézni. Jó légkörbe csöppentem, megszerettem a társulatot, és nagyon örülök, hogy kiváló szereposztást kaptam, csupa nagyszerű művésszel dolgozhatok.

Hogyan éli meg a rendező, hogy bár tudja, mit mondanak a színészek, mégsem érti őket?

– Szerencsére két magyar „fülem” is van: Ölveczky Cecília dramaturg, aki a tanárom volt Oslóban, és hosszú évek óta a munkatársam, a tolmácsom pedig Domsa Zsófia, aki a skandináv irodalom nagyszerű ismerője. De még így sem könnyű, hiszen a színházban általában a szöveg hozza össze a rendezőt a színészekkel. A mostani helyzet más érzéseket élesíti ki. Minden rendező azt várja, hogy a színészekkel való munkából valami egészen más szülessen, mint amire saját tapasztalataiból, elgondolásaiból kiindulva számít. Én minden új rendezésnél ezt tervezem, de az ember bizony rájön, hogy nemigen tudja átlépni a saját árnyékát. Az efféle találkozások viszont jócskán kibillentenek a bejáratott megoldásokból, módszerekből, hiszen a magyar színészek másként dolgoznak, más a temperamentumuk, más kultúrában élnek, mint én. Különleges és váratlan találkozások sorozataként élem meg a próbákat – és nagyon élvezem.

KORNIA ISTVÁN

LEHET-E OLYAN VILÁGBAN ÉLNI, AHOL ELÁRULNAK?

Szűcs Nelli – Médeia

Szűcs Nelli ízig-vérig színésznő – és ízig-vérig anya. A megcsalatott és gyermekeit meggyilkoló Médeia emberpróbáló szerepét pályája fontos állomásának tartja. Euripidész műve a norvég Eirik Stubø rendezésében egészen mai „hangon” szólal meg.

A *Médeia*-ban úgy beszélgetnek a laszönt alakító Trill Zsolttal, mintha egy mai házaspár „vitatná meg” mondjuk a válás részleteit.

– Ezt a darabot nem lehet ma eljátszani hagyományos módon, koturnusokon állva... Ennek itt és most kell megtörténnie. Huszonhat éve vagyok a pályán, és mindig kellenek olyan lépcsőfokok, ahol új ajtókat lehet nyitogatni. Ha ilyen nagy súlyú szerepet kap a színész, akkor tud növekedni. Még soha nem játszottam görög drámában, így most a *Médeia* hatalmas feladat. Izgalmas, hogyan tud ez a téma – Eirik Stubø rendező szavaival – egy régi darab prizmáján keresztül megszólalni a mában.

A darabban is szóba kerül a gyerekek érdeke: lehet egy válást egyáltalán jól csinálni?

– A gyerekek mindenképpen sérülnek, hiába mondják azt a szülők, hogy jobb, ha békében elválnak. Senki felett nem akarok pálcát törni, de az én hitem szerint az apa, az anya és a gyerek egy egységet alkot. A válással valami megtörik. Médeia már annyira meg van mérgezve, a büszkesége annyira meg van bántva, hogy nincs megállás. El kellene gondolkodnunk azon – mielőtt még elárulunk valakit egy olyan eskütétel után, amiben a másik fél hisz –, hogy mit hozunk ki ezzel a másikkól.

Laszón ugyanis bejelenti, hogy a továbbiakban mással képzelel el az életét. Médeiat tehát ebben a helyzetben meg lehet érteni?

– Muszáj valahogy megértenem, mert egyébként nem tudok együtt menni vele. Néha én is elgondolkodom: egy ilyen kegyetlen világban mit tudunk adni a gyerekeinknek, hogy talpon tudjanak maradni? Még egy rendezett családban is. Ebben az előadásban nem „eljátsszuk” a szerepet, hanem egyszerűen csak azt mondjuk: adjál választ arra a kérdésre, hogy te, aki megesküdöttél nekem, hogyan tudtad ezt átlépni? Hogyan

fordulhat elő, hogy már az eskünek sem lehet hinni a mai világban? Ha nem lenne gyerekünk, és úgy csalna meg, akkor ez csak egy nő nyavalygása lenne. De itt van két élet. Két fiú. Milyen példát mutatunk nekik?

De Médeia anyaként eljut a gyilkosságig. Ezt is el lehet fogadni?

– Nem tudom, mi az, hogy megölni saját két gyermekemet. De az ember nem tudhatja, mire képes. A darab is erről szól, hogy nem tudjuk, mire vagyunk képesek. Hogy mi van elrejtve az emberben, milyen mélységek és magasságok. Önmagunkat és a másikat sem tudjuk kiismerni. Könnyű most visszatekintve azt mondani például, hogy 1914-ben vagy '56-ban mit csináltam volna, mert nem tudhatom, hogy akkor, azokban a helyzetekben mire lettem volna képes... És miért mentik fel Médeiat az istenek? Hiszen a végén érte küldenek egy arany fogatot, és hagyják, hogy elmenjen. Persze, ő majd úgy éli az életét ezek után, ahogy tudja.

Vannak színésznők, akiket anyaként megvisel ez a szerep. Ön hogyan éli meg?

– A színházat nem tudom különválasztani az életemtől, de tudnom kell a tapsnál mosolyogva meghajolni. Médeia annyira szereti a két gyermekét, hogy inkább vállalja, hogy ő öli meg őket, ne az a szörnyű világ végezzen velük, mert az lassabban fog ölni és kegyetlenebb lesz. Akkor már inkább az, aki szülte őket. A külvilág persze azt mondja, egy anya hogyan tehet ilyet... Én is hallottam már, hogy voltak színésznők, akik nem vállalták Médeiat. Nekem ez a szerep hatalmas lépés a pályámon. Médeia sokszínű, sokrétegű egyéniség, ezért nehéz megformálni, ráérezni a lényegére. Egy ilyen előadással nemcsak egy estét kell kitöltenünk, hanem a nézőket komolyan el kell gondolkodtatnunk az élet súlyos kérdéseiről. Egy este alatt olyan évezredek gondolatok jönnek föl, amelyeket itt kell pillanatok alatt megélni, átadni, és aztán hazamenni és anyának lenni megint.

Szűcs Nelli, Trill Zsolt

A féltés hozza ki tehát a gyilkosságot Médeiaból, nem a megbántottság, a csalódottság?

– Ez nem csupán egy férfi és nő közötti dráma, mert az túl egyszerű lenne. Ez az árulásról szól. Hogy már nincsenek isteneink, hogy nem elég egy kézfogás ahhoz, hogy tudjuk, a másik betartja az esküjét. Mindent át lehet hágni, nincs semmi, ami szent. Ez megtörténhet akár egy munkahelyen is. Nagyon egyszerű lenne egy veszekedős darabot csinálni, egy újfajta makrancos hölgyet – nem, ez annál súlyosabb. És előjön a kérdés, hogy lehet-e, kell-e élni egy olyan világban, ahol elárulnak, ahol becsapnak, és lehet-e ölni ebben az esetben. Ezek nagyon súlyos dolgok, és nem biztos, hogy tudsz rá válaszolni.

Trill Zsolttal nem először alakítanak házaspárt: ebben a helyzetben az, hogy az életben is egy családot alkotnak, könnyíti vagy nehezíti a munkát?

– Szeretünk együtt játszani, mert jókat tudunk veszekedni otthon is az előadásért, a darabért. Zsolt jó partner, jó tanácsokat ad, mert kívülről lát engem. Ha zokon is veszem, mert esetleg nehezem fogadom be, amit mond, akkor is tudom, hogy nekem ő csak jót akar, jó meglátásai vannak. Én most nagyon nehéz periódusban vagyok, mert a lányunk Moszkvába ment tanulni, a fiunk pedig Esztergomba. Most kis időre elveszték két gyermeküket, akikkel eddig nap mint nap együtt voltunk. Lehet, hogy ezért hozta most nekem a sors Médeiat?

Sokféle rendezővel dolgoztak már, Stuboval tolmács segítségével kommunikálnak: az ő visszafogott „északi” stílusa eltér az orosz, grúz, román rendezőkéétől?

– A svéd anyának ugyanúgy fáj, ha megcsalják, vagy ha elveszíti a két gyerekét, mint a magyar anyának vagy az oroszoknak. Az igazi érzések egyformák, mert az embert egyformának teremtette a Jósisten erre a földre. Én is azt gondoltam, hogy egy északi ember „hideg”, de egy igaz emberrel találkoztam, és Domsa Zsófinál, a tolmácsnál alázatosabb embert még nem láttam: olyan, mint egy segítő angyal. Ennek a találkozásnak is nagyon örülök.

Eirik Stubo színházi világában nincsenek látványos akciók, inkább lélektani dráma zajlik.

– Ez tetszik nekem benne: őt a színész érdekli, itt és most. Puritán a díszlet is – csak a színész van meg a szöveg. Helyben kell megszületnie a darabnak, és közben csak veled foglalkozik, a színésszel, és ez olyan jó. Mindig azt mondta, hogy ne játsszak. Mi az, hogy ne játsszak? Én nem játszom! De rá kellett jönnöm, hogy igen, ennek még mélyebbnek kell lennie, mert az életben is magadba roskadsz, ha súlyos gondok gyötörnek. Itt nincs se maszk, se kosztüm, ami mögé elbújhatsz. Ha egy vehemensebb ember rendezné a Médeiat, nekem is nehezebb lenne megtalálnom a gyilkos vénámat. Valószínűleg mindenki tudna ölni, csak valakiben olyan mélyen van ez, hogy semmilyen helyzet nem tudja a felszínre hozni. Nekem is nagyon mélyen kell búvárkodni magamban. Egy ilyen típusú rendezővel keresni Médeia igazságát nekem talán könnyebb, mint valami drasztikus, kemény egyéniséggel rendezővel. A végén a katarzis – ha sikerül – elhossa nekünk a megvilágosodást, és meglátjuk, mi hova vezethet.

SÜMEGI NOÉMI

SŰRŰ, SÖTÉT TITKOK

Nagy Mari – a dajka

– Görög drámák világa, a mitológia kusza viszonyai számomra megfoghatatlanok, nem merültem el bennük soha, és az ókori drámák is elkerültek a pályámon – csak az *Oreszteiában* játszottam itt a Nemzetiben, nemrég pedig a Színművészetin egy vizsgaelőadásban: Szophoklész *Trakhiszi nők* című tragédiájában. Jó pár éve már, hogy láttam Zsótér Sándor rendezésében a *Médeiat* Csomós Marival – az nagy hatással volt rám: a szereplők csak ültek a színpadon, mégis lenyűgöző erővel láttatták ezt a borzasztó történetet. Antigoné vagy Elektra alakját szeretem, de a *Médeiat* sosem értettem – megölni a gyerekedet egy férfiéért? Most jut eszembe, egyszer majdnem én is Médeia lettem. A Kolibri Színházban műsorra tűzték a *Médeia gyermekei* című svéd ifjúsági darabot. Ebben – Euripidész drámájával ellentétben – nem tragikus a történet kifutása, a gyerekek és a szülők végül megbeszélnek dolgokat, de amíg idáig eljutnak, a kicsik végigélik szüleik válásának minden borzalmát, és amikor megsejtik, mit tervez az anyjuk, öngyilkosokat „játszanak”. Elkezdődtek a próbák, de annyira megviselt ez a „gyilkos” anya, hogy visszaadtam a szerepet.

– „Jaj”, ez a dráma első szava. A dajka sóhajt fel így, és elmeséli Médeia és Iaszón múltját, s hogy egyszer csak valami történt: „*Éveken át itt éltek, / szép egyetértésben, hogy aki látta őket, / örült a szíve – és én mondom, nincs is annál / nagyobb biztonság, nekünk, asszonyoknak, / mint az, ha békességben megvagyunk / az urunkkal. De most, most * vége mindennek! Volt-nincs szerelem, / békesség: mert Iaszón, a gazdám, / fogta magát, itthagyt a faképnél / gyereket, asszonyt, összeállt / egy másik nővel...*”

– A dajka kétségbeesése nem alaptalan: ismeri úrnőjét. A dajka drámája éppen az, hogy tudja, milyen volt az élet, amikor még minden rendben volt, és amikor minden megváltozik, nem tehet semmit. A dajka egy rabszolga. Teljes alávetettségben szolgálja az úrnőt és annak gyerekeit, mégsem állhat Médeia pártjára. A dajka tudja, mi a rend: a nőnek el kell fogadni a férfi akaratát. Vagyis, ha Iaszón el akarja hagyni Médeiat és a két gyereket egy új asszonyért, akkor ebbe bele kell törődni. Tehetetlenül és értetlenül kell végignéznie, hogy az úrnője ebbe nem nyugszik bele, hanem tombol, terveket sző, bosszút forral – és gyilkol...

– Felfoghatatlan a szenvedély, ami Médeiat magával ragadja, a férje ellen fordítja, és gyilkosságba hajszolja. Látunk ilyeneket a hírekben ma is néha-néha, de én már gyerekoromban hallottam efféléket. Sokszor vigyáztam rám a nagyanyám, aki egyszerű falusi asszony volt, árvalányként nőtt fel, egy üveg pálinkáért adták el gyámjai a szomszéd faluba feleségnek. Amikor nála voltam, úgy mesélt nekem, mintha felnőtt volna, és csak mondta az ő sűrű, sötét somogyi történeteit a nyomorúságos gyerekkoráról, eltolt vőlegényéről, és a falu titkairól – megölt csecsemőkről, láb alól eltett öregekről, tragédiába fúló szerelmekről. Amikor a dajka baljós látú szavait mondom, az ő történetei is eszembe jutnak...

- KI

A KIRÁLY, AKI FÉL

Rátóti Zoltán – Kreón

– A főiskolán szerepeltem az *Iphigénia Taurisban* című előadásban, majd 2006-ban a Nemzeti Sopsits Árpád által rendezett, egyébként rendkívül sikeres *Oidipuszában*, de egészen 2013-ig nem éreztem otthon magam a görög tragédiák világában. Akkor viszont a Pécsi Nemzetiben Rázga Miklós vitte színre Szophoklész gyönyörű *Antigonéját*, és Kreón szerepében felismertem a görög drámák szépségét és aktualitását. Igaz, a *Médeia* Kreónja nem ugyanaz a személy, mint az Antigoné Kreónja, de mégiscsak hasonló karakterről van szó, hiszen mindketten uralkodók. A királyok, akiknek sorsa a hatalom kérdéssel mérettetik meg.

– A *Médeia*-ban nemcsak a hasonló szerepre ismertem rá, hanem az új fordításnak köszönhetően e tragédia jelenidejűségét is könnyebben megtalálom. Ahogy a gördülékeny, hétköznapi hangolt szöveg, úgy a rendezés sem archaizál, így én is Kreón mának szóló üzenetét keresem. Mit gondol Kreón a hatalomról? Jó király-e Kreón? Az uralkodás a végzete? Euripidész válasza éppen olyan kétértelmű, mint a delphoi jósdá jósatai. Kreón a darabban jó és igazságos uralkodó, aki felismeri, hogy az idegent – Médeiat –, akit befogadott, el kell távolítania, mert felforgató személyisége komoly veszélyt jelent mindenkire. Médeia férje, Iaszón Kreón lányát akarja felségül venni, amibe Médeia csak színleg nyugszik bele. Kreón be is vallja, hogy fél Médeiatól, ugyanakkor nem következetes, mert személyes okokból engedményt ad saját parancsából, és egynapnyi haladékot ad Médeicának, hogy elhagyja az országot. Ám ezzel nemhogy megfékezi, hanem egyenesen felgyorsítja az eseményeket. Ez a következetlenség Kreón tragikus vétsége. Egy bensőséges jelenetben, amelyben Médeicával beszélget a Kar jelenlétében, tulajdonképpen fel is fedi gyengeségét, hiszen kimondja: ő király, és nem zsarnok. „Ez az én nagy bajom, hogy nem születtem / zsarnoknak... Pedig bányszor / megbántam, hogy olyan lágy szívű voltam.” Nem tudja megkeményíteni a szívét. Emberileg érthető, politikailag viszont... Nos, Euripidész ítélete egyértelmű. Kreón „halálos ölelése” jelképe ennek az ősi dilemmának: lehet-e együttérző egy vezető, vagy az emberséggesség elgyengíti, és alkalmatlanná teszi az uralkodói hivatás gyakorlására.

-LGy

az összeállítás fotóit készítette: Eöri Szabó Zsolt

| fotó: Eöri Szabó Zsolt

Molière

Párizs, 1622. január 15. – Párizs, 1673. február 17.

Jean Baptiste Poquelin, vagyis Molière (a név eredete ismeretlen) első társulata 1643-ban gyorsan megbukott, és a hitelezők elől vidékre menekültek. Az országjáró trüppöt hamarosan a Napkirály, XIV. Lajos testvére vette pártfogásába. 1658-ben visszatértek Párizsba, és nemsokára már a Palais Royalban játszottak.

1662-ben elvette Armande Béjart, egykori barátnőjének és színésztársának, Madleine Béjart-nak a lányát (aki a pletykák szerint Molière lánya volt). A *Tartuffe* 1664-es bemutatása és betiltása után egy évvel XIV. Lajos királyi társulattá nevezi ki a színházat, amelynek vezetője, drámaírója és sztárszínésze Molière volt.

A *Tartuffe* betiltása és újbóli, végleges engedélyezése (1669) közötti években remekművek sora született: *Don Juan*, *A mizantróp*, *Amphitryon*, *Dandin György*, *Fösvény*, később a *Scapin furfangjai*, a *Tudós nők* és az *Úrhatnám polgár*. A *Képzelt beteg* előadásán rosszul lett, de végigjátszotta a szerepét. Néhány órával később meghalt.

VÉGZETES SIKER?

Molière és a Tartuffe

A versailles-i palota 1664-es félhivatalos megnyitőünnepségének, *Az elvarázsolt sziget gyönyörei* című „fesztiválnak” az egyik rendezője és főszereplője a Napkirály kedvence, Molière volt. Az eseménysorozat idejére esett a *Tartuffe* bemutatója is, amelynek szövegét a szerző állítólag felolvasta előzőleg a királynak, akinek – ezt dokumentumok bizonyítják – tetszett a mű, a további előadásokat mégis betiltotta. A tiltás – ami csak növelte a darab népszerűségét – először nem vonatkozott a házi felolvasásokra és magánelőadásokra.

Mi történt? A tiltás (eltanácsolás) hátterében a királyi hatalommal szemben az egyház érdekeit képviselő Saint-Sacrement Társaság állt, amelynek tagjait „jámboroknak” nevezték. Molière azonnal kérvényt írt a királynak, amelyben védelmet kért egy plébánossal szemben, aki a szerző megégetését követelte. Voltak azonban a darabnak támogatói (a „jámborok” ellenfelei): a király öccsének parancsára előadták a darabot, valamint a király nagyhatalmú hadvezére, Condé herceg parancsára bemutatták azt. A király – miközben a „jámborok” támadásai nem szűntek – pártfogása jeléül a „Királyi társulat a Palais Royalban” címet adományozta Molière-éknek, szóbeli engedélyt adott a darab előadására, amit *Imposztor* címen be is mutattak. A flandriai hadszíntérre vonuló király távollétében azonban a parlament elnöke a nyilvános és a magánelőadásokat is betiltotta. Condé herceg újra bemutatta vidéki kastélyában, végül 1669. február 5-én – a kompromisszumként megszületett ötödik felvonással együtt, amelyben a történetbeli király

helyreállítja a rendet – a darabot XIV. Lajos engedélyével játszották, ekkortól folyamatosan és hatalmas sikerrel.

A *Tartuffe* nyomtatásban is megjelent, az előszóban Molière így ír: „Íme, egy színmű, mely nagy zajt ütött és soká üldöztetett; s azok, akiket tárgyalt, ugyancsak megmutatták, hogy Franciaországban hatalmasabbak mindazoknál, akiket eddigelé színpadra hoztam. A márkik, a cikornyás nők (*les précieuses*), a rászédett férjek (*les cocus*) s az orvosok nyugton tűrték színpadra hozatalukat, s úgy tettek, mintha az őket másoló rajzolatokat együtt nevetnék a királlyal. De a képmutatók nem ismertek tréfát, dűbbe jöttek azonnal. (...) Mivel a vígjáték feladata az: hogy megjavítsa az embereket, miközben mulattatja őket, úgy véltem, hogy mesterséggel nem is kezdhettem volna jobbat, minthogy nevetséges ábrázolással támadom a kor visszasságait.”

Míg a királlyal szemben a hatalmukat veszített márkik, az orvosok és a kényeskedő szalontündérek kigúnyolása nem kívánt nagy bátorságot (népszerűséget viszont hozott), a „jámborok” más erőt képviseltek. Valószínűleg maga Molière is elszámolhatta magát, hogy milyenek is az udvarban a valós erőviszonyok.

Molière életét évekre meghatározta a darabért való küzdelem – amelyet végül megnyert, egy sor remekművet is alkotott eközben, de megrendült az egészsége, és egy sereg ellenséget szerzett magának, akik haláig nem bocsátottak meg neki. Amit jól mutat, hogy amikor 1673-ban meghalt, Párizs érseke csak a király közbelépésére engedélyezte a temetését.

Ács Eszter, Trill Zsolt, David Doiasvili

„MINDENKI A MAGA MÓDJÁN FARIZEUS”

David Doiasvili rendező

Létezhetünk egyáltalán képmutatás nélkül? Kik a farizeusok? Mi a különbség a grúz és a magyar Tartuffe között? És miért hozza lázba a grúz rendezőt a Nemzeti színpadtechnikája? – erről is beszélgettünk David Doiasvillivel, aki a Szentivánéji álom és a Cyrano de Bergerac után újabb közkedvelt darabot, Molière Tartuffe-jét viszi színre a Nemzetiben.

Tbilisziben már megrendezte a *Tartuffe*-öt. Milyen érzékeny pontra tapint a képmutatásról szóló előadás Grúziában?

– A grúz meglehetősen hagyománytisztelő társadalom, az emberek 90 százaléka hívő. Ennek következtében a grúz ortodox egyháznak nagy szerepe van a mindennapi életben. Időről időre kiderül, hogy az egyház nagyobb hatással van az életünkre, mint a politika. Minthogy az emberek már nem hisznek a politikusoknak, de valakinek hinni szeretnének, az egyetlen igazodási ponttá az egyház vált. Ezért borzasztó, hogy az egyházban is megjelennek a farizeusok. Grúziában tehát rendkívül

aktuális a *Tartuffe*. De Magyarország légköre ettől egészen eltérő, így Budapesten nem lehet erre a típusú vallásosságra alapozni egy *Tartuffe*-előadást. A próbafolyamat során a színészekkel közösen keressük, mit tudunk elmondani az előadásunkkal.

Hogyan fogadta a grúz közönség a kinti előadást?

– Meglehetősen vegyesen. Miközben sokaknak tetszett, akadtak olyanok is, akik egyenesen tiltakoztak a rendezésem ellen. Minderről azt gondolom, hogy jól van ez így, mert ez a fogadtatás arra utal, hogy nem

Molière:

Tartuffe

Pernelle-né, Orgon anyja – NAGY MARI ■ Orgon, Elmira férje – HORVÁTH LAJOS OTTÓ ■ Elmira, Orgon felesége – ÁCS ESZTER ■ Damis, Orgon fia – SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ ■ Mariane, Orgon lánya, Valér szerelmese – BARTA ÁGNES ■ Valér, Mariane szerelmese – BERETTYÁN SÁNDOR ■ Cléante, Orgon sógora – SZARVAS JÓZSEF ■ Tartuffe, szenteskedő – TRILL ZSOLT ■ Dorine, Mairiane társalkodónője – SZÜCS NELLI

Díszlet: David Doiasvili // Jelmez: Bánki Róza // Dramaturg: Kozma András // Ügyelő: Dobos Gábor, Géczy István // Súlyó: Gróf Katalin // Rendezőasszisztens: Herpai Rita

Rendező: DAVID DOIASVILI

mikor? hol?

Premier: október 18. – 19 óra

Nagyszínpad

hagyja hidegen a nézőket az előadás, megszólítja, foglalkoztatja őket. Amikor Molière megírta ezt a darabot, neki is akadtak problémái: a bemutatás után be is tiltották a *Tartuffe*-öt. És hiába ápolta korábban jó kapcsolatot XIV. Lajossal, vagyis a Napkirállyal, sokáig kellett küzdenie azért, hogy mégis újra színpadra állíthassa komédiáját. Az a szövegváltozat, amit mi ismerünk, már egy ártírt verzió. Amit mi *Tartuffe*-ként olvasunk, az maga Molière kompromisszuma, hiszen ő az, aki a külsődleges elvárások iránti megfelelési vágyból hozzátoldotta művéhez az addig nem létező, ötödik felvonást, amelyben a király igazságot tesz, s így mintegy helyreállítja a megbontott rendet.

Többször járt már Budapesten, nyilván vannak rólunk benyomásai. Milyen előzetes koncepciója volt a magyar „tartuffizmusról”?

– Valóban eltöltöttem már jó pár hetet Magyarországon, de azt nem állítanám, hogy jól ismerem a viszonyokat. Azok a benyomások, amelyek az itt tartózkodásom – a *Cyrano* és a *Szentivánéji álom* próbafolyamata és két vendégjáték – során engem értek, nyilván befolyásolnak, de ezzel együtt is merészség lenne kizárólag az én elképzeléseimre alapozni. Nem arra törekszem tehát, hogy feltétlenül megtaláljam a magyar társadalomnak azt a pontját, mint a tbilisi előadás esetében az egyházi farizeusság volt.

Mi volna a cél?

– Most általánosabb felvetést szeretnék megfogalmazni. Mit jelent a „tartuffizmus”? Mit jelent a képmutatás? Létezhetünk egyáltalán képmutatás nélkül? Úgy szeretném megrendezni Molière darabját, hogy ne csak Tartuffe, hanem minden egyes figura magán hordozza a képmutatás, álszentség jegyeit. Hozzászoktunk ahhoz, hogy maszkokat, álarcokat hordjunk, hogy kompromisszumokat kössünk, hogy időnként a saját akaratum ellenében cselekedjünk. Mi mást jelent a farizeusság, ha nem azt, hogy a saját szándékainkkal is képesek vagyunk szembemenni?

Jézus óva int a farizeusoktól, akik abban az értelemben képmutatók, hogy „bár tanítják, de tetté nem váltják”... „Elviselhetetlenül nehéz terheket hordanak össze és raknak az emberek vállára, de maguk ujjal sem hajlandók mozdítani rajta.” Miért rendeli alá önszántából ennek a nehéz tehernek Orgon önmagát és a családját Molière darabjában?

– Farizeusok azok, akik Isten nevében, de Istennel szemben szólnak. Színházi nyelvre lefordítva mindezt: gyakran beszélünk a művészet nevében, miközben nem úgy, nem a művészethez méltó módon cselekszünk. Az a közeg, amelybe az álszentnek mondott Tartuffe megérkezik, eleve nem normális. Orgonék a viszonyaikban, kapcsolataikban farizeusok. Mindenki a maga módján farizeus. Miközben Tartuffe Orgon lányát akarja elcsábítani, s vendéglátója vagyonát megszerezni, vagyis a szándéka rossz, az a különös, hogy amit Tartuffe mond, igaz. Amire talán szándékán kívül felhívja a figyelmet, fontos: Orgonéknak tényleg nem szabadna így – képmutató módon – élniük. Ugyanakkor olyan ő, mint egy lakmuspapír. Csakhogy gyakran öntudatlanul csapdát állítunk azoknak, akik ráébresztenek bennünket a valóságra. Megpróbáljuk berántani vagy behúzni őket a saját hamis világunkba. Mi magunk teremtyük meg saját Tartuffe-jünket.

A *Tartuffe* dramaturgiája közismerten különleges, hiszen két felvonást nézünk végig, mire feltűnik a színen a címszereplő. A *Cápa* című film esetében is hosszasan várjuk, hogy megjelenjen a rettegett vad, de ott legalább értjük, hogy a rendező a félelmet növeli így bennünk. De miért várunk ilyen hosszán Tartuffe-re?

– Molière leírja azt a légkört, ami Orgon házában uralkodik, és azért ecseteli ilyen hosszasan, hogy nézőként megértsük és átérezzük, hogy ott sincs minden rendben. Úgy tesznek, mintha szeretnék egymást, de közben nagyon komoly feszültségek vannak közöttük. Hogy ezt leplezzék, két felvonáson keresztül beszélnek egy közös ellenségről – aki valahonnan máshonnan jön. Egy jól felépített ellenségkép birtokában még azok is, akik egyébként nem értenek szót egymással, szövetségre tudnak lépni.

Rendezőként nagy örömmel használta a Nemzeti sok látványos csodát megvalósítani képes színpadtechnikáját a *Szentivánéji álomban* és a *Cyrano*-ban is. Tbiliszipben lassan befejeződnek a Vaszo Abasidze Állami Zenés és Drámai Színház új létesítményének építési munkálatai. A teátrum igazgató-művészeti vezetőjeként el tudott lenni ötleteket a Nemzetitől?

– Tényleg nagyon szeretem a Nemzeti színpadtechnikáját, és több dolgot odahaza is felhasználunk abból, amit itt tapasztaltam, láttam és ki is próbáltam. A novemberre elkészülő, új tbilisi épület már több mozgásteret nyújt majd a nálunk rendezőknek. Én magam valóban nagyon szívesen használom az előadáshoz illő látványvilág, a színpadi tér megalkotásában a hagyományos díszletek helyett a technika – a sok süllyedő, a lámpapark – nyújtotta lehetőségeket. Szerencsére ezt megtehetem, mert a rendezéseim során nem dolgozom díszlettervezővel, a látványt mindig a magam víziója alapján én tervezem meg. Annyi ötletet ad nekem a Nemzeti színpada, hogy ha volna több időm, szívem szerint mindig rengeteget játszanék vele. De a *Tartuffe* esetében elhatároztam, hogy nem fogom ezt tenni. Ez a vízióm, és komolyan is gondolom. Ugyanakkor pontosan tudom, hogy amint átmegyünk a próbateremből erre a csodálatos színpadra, el fog kapni a szenvedély...

LUKÁCSY GYÖRGY

A rendező Barta Ágneszt instruálja

KÉPMUTATÓ AZ EGÉSZ VILÁG

Trill Zsolt – Tartuffe

Mindannyian Tartuffe-ök vagyunk, nincs köztünk egy őszinte, egyenes ember. Talán erről is szól az előadás – mondja Trill Zsolt, a Tartuffe címszereplője.

Az orosz Viktor Rizsakov, a román Silviu Purcărete és a grúz David Doiasvili visszatérő vendég a Nemzeti Színházban, ám míg Rizsakovval és Purcăretével többször is dolgozott, Doiasvili két korábbi itteni rendezésében (*Szentivánéji álom*, *Cyrano*) nem szerepelt. Várta a vele való munkát?

– Láttam az előadásait, és kíváncsi vagyok rá. De igazából a próbák alatt alakulhat ki mélyebb kapcsolat színész és rendező között. Érték valamennyire oroszul, és ez Rizsakov és Doiasvili esetében segít egy kicsit. Purcăretével semmilyen nyelven nem tudok beszélni, és ez a korlát tényleg nagy gátat jelent, mert amikor fordító által hallok az instrukciókat, a magyarázatokat, az nem ugyanaz, mint ha direktben kapnád. Ilyenkor nagyon kell figyelni a rendezőt, hogy hogyan létezik, hogyan viselkedik – meg kell fejteni őt. De ez csak akkor derül ki, ha elkezdesz dolgozni vele, ez pedig hosszú folyamat.

Molière-nél a komédiázási kedv mellett az emberismeretet és a társadalomkritikát szokták kiemelni. Doiasvili hogyan közelít a *Tartuffe*-höz? Mai környezetbe helyezi a történetet?

– Inkább azt mondanám, hogy kortalan a helyszín. Úgy látom, az érdeklő, hogy valójában mindannyian Tartuffe-ök vagyunk, nincs köztünk egy őszinte, egyenes ember. Talán erről is szól az előadás. De hát nem így van? Biztos, hogy óriási igazság van benne. Bárhová néz az ember, ha egy kicsit őszintébb vagy, abban a pillanatban összeomlik a

világ, és még neked kell bocsánatot kérned. Persze, bocsánatot kell kérni, nem erről van szó. Ötven felé viszont már abban a korban vagyunk, amikor bizonyos dolgok talán egy kicsit jobban kikristályosodnak, és ezért érzékenyebbek is vagyunk. Már csináltunk is valamit, de még valójában semmit se, elkezdtünk valamit, de még nem fejeztük be, már fiatalok se vagyunk, de még öregek se – lehetnénk már őszintébbek, mégsem tudunk azok lenni.

Tartuffe bekerül egy családba, ahol a családtagok nyilvánvalóan nem fedhetetlenek, az új, fiatal feleséget választó Orgonnal az élen. De hogyan tud működni így Tartuffe karaktere? Ha mindenki képmutató, miben lesz ő más?

– Lehet, hogy ő tényleg ilyen, a többiek pedig nem. A mondatai lehet, hogy őszinték, csak nem jó anyagba találunk bele, és abból van a baj. Már abból is egy sor galiba származhat, ha rosszkor mondunk valamit. Ez sok mindentől függ.

Doiasviliben érez valamilyen grúz szenvedélyességet? Elvárja a színészekről, hogy az érzelmeiket erőteljesen mutassák be?

– Van benne szenvedélyesség, igen.

Nevetni fogunk az előadáson vagy sírni?

– Ezt sose lehet előre tudni.

De a komédia dominál, vagy inkább sötét képet fest a darab?

– Sokszor sötétet – vannak ilyen sejtelveim. Van benne valami széles gesztusokkal előadott komorság. De Molière mély lélekről tanúskodó szövege erre is alkalmas.

A rendezők előszeretettel kérik olyan mozgásokra, amikor valahova föl kell mászni, le kell ugrani, különleges mozdulatsort kell végrehajtani.

– Valahogy mindig megtalálnak ezek a feladatok, de lehet, hogy én sugározom magamból az erre való késztetést. Megbíznak bennem, hogy nem töröm össze magam, de aztán persze néha csak összetöröm.

Doiasvili kért olyasmit, ami próbára teszi az ügyességét, a bátorságát?

– Olyat nem, de a mozgás számára is ugyanolyan kifejező eszköz, mint minden más. Ezek sosem csak formák, mindennek pontos célja van. Egy megállás sem történik véletlenül. Ahogy megállunk, azzal kifejezzük valamit. Vidnyánszky Attila is azt tanította nekünk, hogy az érzelmek és az állapotok kifejezéséhez az egész testünket használni kell.

Azt már sokszor említette, hogy a szövegtanulás a kor előrehaladtával egyre nyomasztóbb feladat: a különleges mozgás nem lesz egyre nehezebb?

– Biztos, hogy az is változik, de pont az a szép a színházban, hogy nem csak a szöveg, a beszéd más mindig, hanem a fizikumunk is átalakul ahhoz az anyaghoz, amivel éppen foglalkozunk. Ha úgy kell járni, mint egy 87 éves ember, akkor meg kell próbálni úgy járni. A Purcárete által rendezett *Meggyeskert*-ben Firszt figurájában pont az volt a kihívás, hogy olyan lassú, hogy szinte mozdulatlan – rettenetes! Ezerszer inkább mozogni kelljen. A mozgást is ugyanúgy meg kell találni egy szerepben, mint bármi mást.

Ács Eszter, Trill Zsolt

Az évadot beharangozó plakátkampányban a *Tartuffe*-öt nem a címszereplő reklámozta, hanem az Orgon fiát játszó Szabó Sebestyén László, még hozzá meglehetősen provokatív pózban: tetoválással, baseballütővel a kezében.

– Nagyon jónak tartom ezt a plakátot, hiszen sokan vagyunk színészek, és ha van rá lehetőség, hogy reklámozzuk a színházat, akkor mindenkinek kint kell lenni, nem lehet mindig csak egy-két ismertebb színésszel hirdetni az előadásokat. Ez fontos gesztus. Nem lényeges, hogy főszerepről vagy mellékszerepről van-e szó – azt a feladatot kell minél jobban megcsinálni, amit rám bízta, és akkor a sok kicsi, különböző forma egyggyé áll. A plakát maga pedig nem az előadás hangulatát jeleníti meg, ez csak egy információ: lesz a Nemzeti Színházban egy *Tartuffe*-előadás, amiben játszik az egyik fiatal színészünk – aki egyébként lehet, hogy sokkal jobb lesz, mint én. A figyelemfelkeltés a cél.

SÜMEGI NOÉMI

Trill Zsolt, Horváth Lajos Ottó

MELYIK A VALÓDI, ÉS MELYIK ÁLARC?

A képmutatás a pszichológus szemével

Tartuffe maga a hipokratizmus megszemélyesítője, de a képmutatás minden társadalomban utat talál, idomul hozzá és szolgálja – mondja Erdélyi Ildikó klinikai szakpszichológus, pszichoanalitikus, akinek különleges kutatási területe az irodalompszichológia.

Hogyan tudja megragadni a képmutatást mint emberi viselkedésformát a szakember?

– Amennyiben ezt a találó magyar kifejezést használjuk, hogy képmutatás – és nem a hipokratizmus, hipokrata latinból átvett elnevezéseket – beletalálunk a lényegbe. Ez a képes kifejezés önmagában is elégséges, hogy a „tartuffe-izmus” esszenciáját bemutassa, vagyis: igencsak mást mutatunk magunkból, mint amit igaznak, valósnak érzünk, ha átgondoljuk, mit is teszünk. A képmutatás a viselkedés és a szavak szintjén is kifejeződik, többnyire egyszerre. A klinikus pszichológus számára olykor feltűnik, hogy egy-egy páciens mintha álarcot hordana, eltitkol magáról valami fontosat. Olykor megértjük azt is, hogy talán tudattalanul rejteget valamit, ezért is szenved miatta. Egy „álarcot” viselő férfpáciens például úgy viselkedett, mintha minden rendben lenne, képmutató módon állította, hogy a családi háttere átlátható, jó szülőkkel nevelkedett – igaz, a testvére holtan született, de erről otthon nem szabad beszélni.

Ezt is képmutatásnak nevezzük? Nem csak a tudatosan, valamilyen haszonszerzési céllal, hátsó szándékkal elkövetett színjátékot?

– Igen, a családi titok elszigetel és képmutatásra kényszerít. A pszichológus az álarc mögött kutatja a páciens igazi arcát, és keresi a képmutatás okait, amelynek gyökerei a gyerekkorához, esetleg a származásához kötődnek. Önmagát veszélyeztető viselkedés a képmutatás, mert „ráragadhat” a személyre, aki esetleg elveszíti énazonosságát, ugyanis a kép és a mögötte rejlő saját arc ellentétben áll.

Hogyan fejeződik ki mindez a szavak szintjén?

– A beszédét követve rájövünk, hogy a szavaival normát prédikál, majd áthágja ezt a maga által támogatott álláspontot, s ennek nyomán disz-

zonanciát él át, olyan belső feszültséget, amely két egymásnak ellentmondó tudattartalom ütközésének a következménye. Ezt a jelenséget kognitív disszonanciának nevezzük. Az elnevezés L. Festinger amerikai szociálpszichológus kísérletei nyomán született, ő fogalmazta meg a társadalmi összehasonlítás és a kognitív disszonancia elméletét.

Molière ezt a kifejezést még nem ismerhette, *Tartuffe* című művében valamit mégis nagyon eltalált.

– Tartuffe maga a képmutatás, a hipokratizmus megszemélyesítője. A színdarabban egy asszony – akit el akar csábítani – rántja le a leplet róla, ekkor jelenik meg a „kép” alatt az igazi arc. Természetesen egy komédiában minden el van túlozva. Nevetség tárgyává teszi a szerző a figurát, aki hazug módon alázatosnak, hitbuzgónak és kiszolgáltatottnak mutatja magát, hogy vagyont és szerelmet szerezzen. Tudni való, hogy a szerző XIV. Lajos, a Napkirály kegyence volt. Első gyermekének keresztapja is a király, neki köszönhető, hogy társulatából királyi színház lett. Az uralkodó figyelmét művei előadásával tudta ébren tartani. A király élvezte a színházat, dicsérte Molière műveit, aki pedig itta királya szavait. XIV. Lajos azonban hűtlen lett a színházhoz, amikor beleszeretett Madame de Maintenon-ba, az új kapcsolat ugyanis teljesen lefoglalta. Molière kegyvesztetté vált, vagy legalábbis annak érezte magát, nem jutott rá elég királyi figyelem, és ez bizony kedvét szegte.

Ezek szerint kissé magát is képmutatónak gondolta? Önkritika, önironia is van a műben?

– Inkább egy nagy narcisztikusnak gondolom Molière-t, persze ebbe belefér a képmutatás is, sőt meg is kívánja azt. A magukat különlegesnek, nagyszerűnek átélő és mutató emberek képmutatók is, félnek,

A képmutatás arcai...

Erdélyi Ildikó

hogy ha leesik róluk az álca, pucéron maradnak. Végül is, mondhatjuk, hogy mindnyájunkban van belőle. E nélkül a viselkedésforma, illetve készség nélkül nem lennénk életképesek, és nem tudnánk játszani sem. Ne feledjük, a játék igazi terepe a „mintha”-valóság – „olyan leszek, mint-ha én lennék a királynő”, gondoljuk, amikor szerepjátékba kezdünk.

Mi ennek a viselkedési formának a társadalmi megítélése ma, változott-e az évszázadok során?

– A képmutatás zavarba ejtő jelenség a kettőssége miatt, mert gyakran nem tudjuk, melyik a valódi arc, és melyik a maszk. Emiatt nehéz

megítélni. Ma is eszköze a hódításnak, politikusok is élnek vele, amikor ámitják a népet. A képmutatás a társadalomban a kompromisszumra éhesek „fegyvere” lehet, például a kisebbségek, amikor igyekeznek megfelelni a többségnek úgy, hogy viselkedésformát, sőt véleményt is változtatnak. Ahogy a vezérek is teszik, hogy oldják a disszonancia keltette feszültséget. A képmutatás minden társadalomban utat talál, idomul hozzá és szolgálja.

Sümei Noémi

az összeállítás fotóit készítette: Eöri Szabó Zsolt

A NEMZETI SZÍNHÁZ TÁRSULATA

Ács Eszter

Bakos-Kiss Gábor

Barta Ágnes

Blaskó Péter

Kossuth- és
Jászai Mari-díjas,
Érdemes művész,
a Nemzet Művésze

Bodrogi Gyula

A Nemzet Színésze,
Kossuth- és kétszeres
Jászai Mari-díjas,
Érdemes és Kiváló
Művész

Bordás Roland

Herczegh Péter

**Horváth-Lajos
Ottó**

Jászai Mari-díjas,
Érdemes Művész

Katona Kinga

Nagy Mari

Jászai Mari-díjas,
Érdemes Művész

Nagy Márk

Rácz József

Jászai Mari-díjas

Söptei Andrea

Jászai Mari-díjas,
Érdemes Művész

**Szabó Sebestyén
László**

Szarvas József

Jászai Mari-díjas,
Érdemes és Kiváló
Művész, a Magyar
Arany Érdemkereszt
kitüntetettje

Tóth Augusztina

Jászai Mari-díjas,
Érdemes művész

Tóth László

Trill Zsolt

Jászai Mari-díjas,
Érdemes és Kiváló
Művész

2019/2020-AS ÉVAD

Bánsági Ildikó

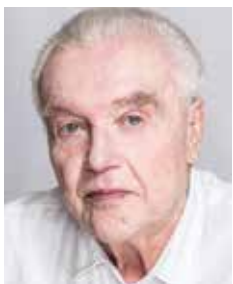
Kossuth- és
Jászai Mari-díjas,
a Nemzet Művésze

Berettyán Nándor

Berettyán Sándor

Csúrka László

Jászai Mari-díjas,
Érdemes és Kiváló
Művész

Farkas Dénes

**Földes László
Hobo**

Kossuth-díjas

Kristán Attila

Jászai Mari-díjas

Mátyássy Bence

Mészáros Martin

Rátóti Zoltán

Jászai Mari-díjas,
Érdemes és Kiváló
Művész

Rubold Ödön

Jászai Mari-díjas,
Érdemes művész

Schnell Ádám

Jászai Mari-díjas,
Érdemes Művész

Szép Domán

Szűcs Nelli

Jászai Mari-díjas,
Érdemes Művész

Törőcsik Mari

A Nemzet Színésze,
kétszeres Kossuth- és
kétszeres Jászai Mari-
díjas, Érdemes és Kiváló
Művész

Udvaros Dorottya

Kossuth- és
Jászai Mari-díjas

Varga József

A 2019/2020. ÉVAD ELŐADÁSAI

NAGYSZÍNPAD

premierrek

Rocco és fivérei

A Rocco és fivérei című film forgatókönyve alapján

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Premier: 2019. szeptember 19.

Molière: Tartuffe

Rendező: DAVID DOIASVILI

Premier: 2019. október 18.

William Shakespeare: A vihar

Rendező: ANDRZEJ BUBIEN

Premier: 2019. december

Tizenhárom almafa

Trianoni utótörténet Wass Albert írásai,
valamint korabeli dokumentumszövegek alapján (munkacím)

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Premier: 2020. március

BAJOR GIZI SZALON

továbbra is műsoron

Mezei Mária: Hoztam valamit a hegyekből

Toth Augusztina önálló estje | Rendező: DAVID ZSUSZA

Bereczki Ágota: Frankie

Rendező: ZAKARIÁS ZALÁN

Fedák Sári

Szűcs Nelli önálló estje | Rendező: DÁVID ZSUSZA

Colm Tóibín: Mária testamentuma

Nagy Mari önálló estje | Rendező: VIKTOR BALÁZS

Szarvas József – Bérczes László: Pustol a hó

Szarvas József önálló estje | Rendező: BÉRCZES LÁSZLÓ

Szájon lőtt tigris

Olt Tamás Rejtő Jenő-estje | Rendező: OLT TAMÁS

továbbra is műsoron

Ivan Viripajev: Álomgyár

Rendező: VIKTOR RIZSAKOV

Madách Imre: Az ember tragédiája

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Anton Csehov: Meggyeskert

Rendező: SILVIU PURCARETE

Gárdonyi Géza – Zalán Tibor: Egri csillagok

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Csíksomlyói passió

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Szarka Tamás: Éden földön

Koreográfus-rendező: BOZSIK YVETTE

Fekete ég – Molnár Ferenc: A fehér felhő

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Isten ostora

Bánffy Miklós A nagyúr című műve alapján

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Petőfi Sándor: János vitéz

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Sarkadi Imre – Fábri Zoltán – Nádasy László – Vincze Zsuzsa: Körhinta

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Szenási Miklós – Oleg Zsukovszkij – Lénárd Ödön:

Mesés férfiak szárnyakkal

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

William Shakespeare: Szentivánéji álom

Rendező: DAVID DOIASVILI

Szilagyi Andor: Tóth Ilonka

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Tamási Áron: Vitéz lélek

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

GOBBI HILDA SZÍNPAD

premierek

Euripidész: **Médeia**

Rendező: EIRIK STUBØ

Premier: 2019. szeptember 20.

Örkény István: **Macs kajáték**

Rendező: SZÁSZ JÁNOS

Premier: 2019. december

Szilágyi Andor: **Leánder és Lenszirom**

Rendező: MÁRKÓ ESZTER

Premier: 2020. május

Vecsei H. Miklós: **Kodály-módszer**

Rendező: Ifj. VIDNYÁNSZKY ATTILA

Premier: 2020 nyár

továbbra is műsoron

Székely János: **Caligula helytartója**

Rendező: SZÁSZ JÁNOS

Robert Bolt: **Egy ember az örökkévalóságnak**

Rendező: CSISZÁR IMRE

Arthur Miller: **Az ügynök halála**

Rendező: CSISZÁR IMRE

Katona József: **Bánk Bán**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Szergej Medvegyev: **Fodrásznő**

Rendező: VIKTOR RIZSAKOV

Carlo Goldoni: **Házasság Palermóban**

Rendező: KISS CSABA

Földes László Hobo: **Hé, magyar Joe!**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

William Shakespeare: **Othello**

Rendező: KISS CSABA

Ivan Viripajev: **Részegek**

Rendező: VIKTOR RIZSAKOV

Long – Singer – Borgeson: **SÖR**

(Shakespeare Összes Rövidítve) – angol nyelven

Ingmar Bergman: **Szenvedély**

Rendező: KISS CSABA

Anton Csehov: **Három nővér**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Örkény István: **Tóték**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Szigligeti Ede: **Liliomfi**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

KASZÁS ATTILA TEREM

premier

Berettyán Nándor: **A sűgő**

Rendező: BERETTYÁN NÁNDOR

Premier: 2020. január

Gabriel García Márquez: **Egy előre bejelentett gyilkosság krónikája**

Rendező: BERETTYÁN NÁNDOR

Premier: 2020. március

továbbra is műsoron

Döbrentei Sarolta: **Sára asszony**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Georg Büchner: **Woyzeck**

Rendező: ifj. VIDNYÁNSZKY ATTILA

Földes László Hobo: **A föltámadás szomorúsága**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Földes László Hobo: **A Gulag virágai**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Bertolt Brecht: **Galilei élete**

Rendező: ZSÓTER SÁNDOR

Földes László Hobo: **Halj meg és nagy lesz**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Weöres Sándor: **Psyché**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Földes László Hobo: **Tudod, hogy nincs bocsánat**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Anton Csehov: **Egyfelvonásos komédiák**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

VILÁGÉRZET

– *Az ember tragédiája* az a mű, amellyel ha komolyan foglalkozik az ember, nemhogy kimerítené önmagát, de újabb és újabb kérdéseket és gondolatokat szül – vallja Vidnyánszky Attila, aki 1999 óta immár öt verzióban rendezte meg Madách művét.

Az arénaszerű játéktérben a nézők körbeülik a színpadot, azt az úgynevezett „süllyedő rendszert”, ami mozgásban tartja az előadást térben és időben, akárcsak az az intellektuális gazdagság, ami ezt a gigantikus művet olyan lenyűgözővé teszi.

– Mi, maiak már *túl vagyunk* valamin, mi már csak a kiűzetés állapotából tudunk visszatekinteni a teremtsékre. A mi életérzésünk a „vesztett éden”. Ugyanilyen agyat és lelket kínzó érzés a kiűzetés előtti „szebb idő” iránti örök emberi vágy, „halálra ítélettségünk” tudata, és a szembesülés végességünkkel, az „arasznyi lét”-tel... Mindezen „reménytelenségek” mellett és a nagy eszmék hullámverése közben a szerelemtől, két ember szövetségéről is mesélünk, amiből – átkokként vagy megváltásként – a jövőnk születik.

– Madách Imre „emberiségkölteménye” hatalmas látomás, amely végigszágul velünk a történelmen a Paradicsomtól egészen a jövőbe, de a Lucifer által ajánlott módon, vagyis a „tünékeny álmok képei”-n keresztül: ez „Lucifer színháza”.

– A gyarló ember számára az a sodrás, az az út, amit Lucifer kínál, csábító, vonzó, ínycsiklandozó. Mindannyian ebben a kísértésben élünk, nagyon mai „világérzet” ez. Ezért nem is egyetlen színész játssza Lucifert, hanem sokan „viszik” végig ezt a témát, a bennünk élő luciferséget, ahogy az isteni dimenziót is sokan képviselik, akár ugyanazok a figurák. Ádám a tudással az Isten terhétől akart megszabadulni, mert azt hitte, ez a szabadság. És bármit megtehet. De arra kell döbbsennie, hogy ez nem így van. Madách szerint a Lucifer kínálta reménytelenséggel, jövőtlenséggel szemben az ember éppen Istenben talál a legteljesebb szabadságra. Lucifer szerint halálra ítélték vagyunk születésünktől fogva, a másik út szerint viszont: az ember számára ott az egész élet, hogy az ígéret szerinti öröklétet kiérdemlje. A szabadságnak ez a dimenziója, és ennek a megtapasztalása számomra nagyon fontossá vált. Éppen ezért minden korábbihoz képest derűsebbre hangoltam Madách művét.

Madách Imre

Az ember tragédiája

Éva – ÁCS ESZTER | Ádám – BERETTYÁN SÁNDOR

további szerepekben: BERETTYÁN NÁNDOR, CSURKA LÁSZLÓ, FARKAS DÉNES, FEHÉR TIBOR, HERCZEGH PÉTER, MÁTYÁSSY BENCE, MÉSZÁROS MARTIN, NAGY MARI, NAGY MÁRK, RUBOLD ÖDÖN, SCHNELL ÁDÁM, SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ, SZÉP DOMÁN, TÓTH AUGUSZTA, SZALMA TAMÁS m. v.

Közreműködnek a Kaposvári Egyetem Rippl-Rónai Művészeti Karának II. éves hallgatói

Díszlet: Oleksandr Bilozub // Jelmez: Bianca Imelda Jeremias // Dramaturg: Verebes Ernő // Koreográfus: Bozsik Yvette

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

mikor? hol?

október 2., 3. – 18 óra • Nagyszínpad
október 4. – 14 óra • Nagyszínpad

PÁRHUZAMOS TRAGÉDIÁK

Madách Imre műve, *Az ember tragédiája* a magyar irodalom egyik halhatatlan alkotása, színrevitele minden teátrum számára hatalmas feladat. A Nemzeti októberi műsora igazi szellemi kalandra várja a Tragédia rajongóit, ismerőit, és azokat, akik most fedezik fel Madách univerzumát, hiszen két verzióban is látható a nagy mű: Vidnyánszky Attila látomása mellett a székesfehérvári Vörösmarty Színház különleges – négy rendező által jegyzett – produkciója várja a közönséget.

EGY MŰ, NÉGY RENDEZŐ

Madách Imre

Az ember tragédiája 1.

I–III. és XV. szín

Főbb szerepekben: GÁSPÁR SÁNDOR, LÁBODI ÁDÁM, KOVÁCS TAMÁS, TÓTH ILDIKÓ, LADÁNYI JÚLIA

Rendező: SZIKORA JÁNOS

VII–X. szín

Főbb szerepekben: HAJDU TIBOR, KOVÁCS TAMÁS, ANDRÁSSY MÁTÉ, KUNA KÁROLY, SÁGHY TAMÁS, EGYED ATTILA, KRISZTIK CSABA, KERKAY RITA, ZÁVODSZKY NOÉMI, KISS DIÁNA MAGDOLNA

Rendező: HARGITAI IVÁN

XI–XIV. szín

Főbb szerepekben: KÁDAS JÓZSEF, NAGY PÉTER, GÁSPÁR SÁNDOR, KRICSÁR KAMILL, VARGA LILI, KOZÁRY FERENC, VÁRADI ESZTER SÁRA, JUHÁSZ ILLÉS, SÁGHY TAMÁS, KELEMEN ISTVÁN, KELLER JÁNOS, TÚZKÓ SÁNDOR, DERZSI JÁNOS, BALLÉR BIANKA, KRICSÁR KAMILL

Rendező: BAGÓ BERTALAN

IV–VI. szín

Főbb szerepekben: TÚZKÓ SÁNDOR, VARGA MÁRIA, KUNA KÁROLY, KELLER JÁNOS, KRISZTIK CSABA, EGYED ATTILA, KOZÁRY FERENC, SÁGHY TAMÁS, ROVÓ TAMÁS, JUHÁSZ ILLÉS, KELEMEN ISTVÁN, KRICSÁR KAMILL, TÓTH ILDIKÓ, PÁLYA POMPÓNIA, GÁSPÁR SÁNDOR

Rendező: HORVÁTH CSABA

Látvány, videoinstalláció: Magyarósi Éva // Videó: Csontó András // Jelmez: Berzsényi Krisztina, Benedek Mari, Kárpáti Enikő, Sántha Borcsa // Dramaturg: Perczel Enikő, Tucsni András

mikor? hol?

október 27. – 18 óra • Nagyszínpad

2018-ban ünnepelte Székesfehérvár, hogy 200 évvel ezelőtt kezdődött a városban a magyar nyelvű színjátszás hivatalos pártolása. Ennek tiszteletére mutatta be a Vörösmarty Színház – fennállása óta először – Madách Imre *Tragédiáját*.

Az előadás egyik különlegessége, hogy a színház művészeti vezetői: Bagó Bertalan, Hargitai Iván, Horváth Csaba rendezők és Szikora János igazgató-rendező a színeket egymás között felosztva a teljes társulat részvételével közösen vitték színre a magyar drámairodalom egyik legkiemelkedőbb alkotását.

– Úgy gondoljuk, hogy *Az ember tragédiája* előadása alkalmat ad magunkba nézni, összegezni a múltunkat és újragondolni a jövőnket – mondja Szikora János, aki 2002-ben a Nemzeti Színház nyitóelőadásaként már megrendezte Madách emberiségkölteményét. – *Az ember tragédiáját*, ahogyan akkor, ma is az istenkeresés drámájának tartom. Miközben művészeti vezető társaimmal beszélgettünk a tragédiáról, rá kellett jönnünk, hogy a színjáték nem ér véget ott, ahol Madách befejezte. A *Tragédia* napjainkig ható dráma. Képzeljük el a művet egy sokkal tágabb történelmi dimenzió átfogó folyamatként, amely valahol a New York-i World Trade Center ikertornyaiak leomlásakor ér véget. Ily módon a *Tragédia* monumentális dimenziójú gondolati kalanddá állt össze számunkra.

– Az előadás összetartója, pillére a közösségi játék lesz. Négy eltérő gondolkodású rendező dolgozik majd ugyanazzal a társulattal a művön. Mindenképpen a kollektív társulati jelenlétre építünk mind a négyen, és ezen belül pedig nyilván számtalan színe lesz a darabnak. Ebben szerintem pont az az izgalmas, hogy nincsenek elvárásaink még egymással szemben sem – mondta az előadás előkészületei során Horváth Csaba.

A székesfehérvári előadás címe: *Az ember tragédiája 1.* A teátrum négy rendezőjét ugyanis az a felvetés is izgatja, Madách nyomán vajon milyennek látjuk legújabb kori történelmünket, milyenek lennének a londonit követő történelmi színek, és azokban Ádám, Éva és Lucifer? Ezért felkérték négy magyar kortárs író, Márton Lászlót, Tasnádi Istvánt, Závada Pált és a nemrég tragikus hirtelenséggel elhunyt Térey Jánost, hogy „folytassák” a művet újabb színek megírásával – ez lesz *Az ember tragédiája 2.*

Kádas József, Varga Lili, Tóth Ildikó

A VÁGY NEVŰ VILLAMOS

Ilona és Józsi Siófokon – egy amerikai klasszikus a Balaton partján

Bagó Bertalan rendezése Tennessee Williams egyik legismertebb, legsikeresebb drámáján, *A vágy villamosán* alapul. Az eredeti darab a II. világháború utáni Amerikában játszódik, ahol egy új, eltérő ambíciókkal rendelkező generáció kezd felnőni, feszültséggel teli a légkör, de születőben van egy új világ. A rendező szerint a tengerentúlon történetek hasonlítottak hazánk rendszerváltás utáni időszakára, így jött a felismerés, hogy Williams drámáját a magyar viszonyok közé adaptálja.

– Williams *A vágy villamosán*ak megírásával különösen aktuális történetet dolgozott fel, és vetett fel húsba vágó kérdéseket. Am ha a New Orleans környéki történetet vinnénk színpadra, az számunkra túl távoli lenne – ezért tettük át a 90-es évek derekára, Magyarországra. Realistának tűnő történet ez, pedig nem az, sokkal inkább egy költői, szimbolikus rendszerre felépített darab. Legfontosabb üzenete, hogy addig, amíg a múltbeli történeteket nem zárjuk le, hiába költözünk el bárhová, nem fogunk tudni új életet kezdeni – mondja a rendező.

A 90-es évek eleje óriási váratlan ébresztést hozott a magyar társadalomban. Életük jobbrafordulását várták mindazok, akik tele voltak tettvágygal, a határok megnyitása soha nem látott lehetőségeket kínált. Főhősünk, Balog Józsi (Stanley Kowalski) vállalkozását baráti kapcsolatokra alapozza, és fiatal felesége, Csilla (Stella DuBois) szerelmes támasza mindebben. Nem törnek nagy dolgokra, csak az életüket szeretnék emberibben, a szürke kádári világhoz képest felszabadultabban és jobban élni. Váratlan vendég érkezik azonban siófoki otthonukba Ilona (Blanche DuBois), Csilla nővére. Vajon mi az oka Ilona váratlan érkezésének? Hogy fogadja Csilla férje a különös megjelenésű nőt? Mit okoz a két testvér kapcsolatában a kényszerű egymásra találás? Tennessee Williams szívemarkoló története a 90-es évek magyar valóságába helyezve is kikerülhetetlen tanulságokkal szolgál számunkra.

– A dráma és ez a szerep is végtelenül bonyolult és összetett. Szerintem a világirodalom egyik leggazdagabb, és emiatt talán az egyik legnehezebb szerepe – mondja az Ilonát alakító Tóth Ildikó.

„A megállapítás, hogy Tóth Ildikó játéka tökéletes, nem pontosan fedi a valóságot – írja Gabnai Katalin az előadásról írt kritikájában. – Az álság és az őszinte kétségbeesés, a vámpírtempó és az összetörtség apró és meglepő mozzanatokból áll össze ebben az alakításban, s eláll tőlük a lélegzet.”

Tennessee Williams

A Vágy nevű villamos

Hamvai Kornél fordítását felhasználva mai színpadra alkalmazta
Tucsni András és Bagó Bertalan

Játsszák: TÓTH ILDIKÓ, KÁDÁS JÓZSEF, VARGA LILI, KRICSÁR KAMILL, KISS DIÁNA MAGDOLNA, SÁGHY TAMÁS, TÚZKÓ SÁNDOR, KERKAY RITA, IONESCU RAUL, JUHÁSZ ILLÉS

Díszlet: Vereckei Rita // Jelmez: Vereckei Rita // Dramaturg: Tucsni András // Zene: Dobri Dániel

Rendező: BAGÓ BERTALAN

mikor? hol?

október 26. – 18 óra • Gobbi Hilda Színpad

a székesfehérvári Vörösmarty Színház vendégjátéka

EGY EMBER AZ ÖRÖKKÉVALÓSÁGNAK

Hit, lelkiismeret, botrány – egy tárgyalótermi vitadráma izgalmai

– A drámairodalomban azok az igazán izgalmas hősök, ahogy Hamlet mondja, akik egy kizökkent világban léteznek. Aztán vagy próbálnak tenni valamit, hogy visszazökkentsék a világot a normális kerékvágásba, vagy elviselik a negatívumait. Morus Tamás olyan lázadó, aki egyedül vívja meg a maga forradalmát – mondja Csiszár Imre rendező. – Aztán ahogyan ez az életben lenni szokott, a lázadót elítélik, és a végrehajtás után az addig deviánsnak tekintett embernek szobrot állítunk, az emlékműveket aztán időről időre megkoszorúzzuk. De előtte kivégezzük őket.

Igy történt ez Thomas More-ral (vagy magyarosan Morus Tamás, 1478–1535) az *Utópia* című híres könyv szerzőjével is. Nem tette le a hűségesküt VIII. Henrikre, amikor az szakított a pápával, mert nem kapta meg tőle a hozzájárulását az Aragóniai Katalinnal kötött házassága felbontásához, hogy elvehesse Boleyn Annát. A király, hogy függetlenítsen magát a pápai hatalomtól, önmagát az új, anglikán egyházfőjévé tette. Morust, az országszerte nagyra becsült tudóst és lordkancellárt, aki ellenezte ezt a lépést, hazaárulásért perbe fogták és kivégezték. 1886-ban boldoggá, 1935-ben szentté avatták, ő az államférfiak és a jogászok védőszentje.

– Számomra nem mint történelmi személyiség érdekes, hanem az a helyzet a fontos, amiben Morus fellépett – magyarázza a rendező. – Ő ugyanis nem VIII. Henrikkel szemben lép fel, hanem a társadalmi normáktól tér el. Az árral szemben úszik. Azt mondja, hogy ha felelküdtem valamire – a Róma iránti hűségre –, azért kiállok mellette még

Robert Bolt

Egy ember az örökkévalóságnak

Fordította: Vas István

Morus Tamás – RÁTÓTI ZOLTÁN ■ Thomas Cromwell – SCHNELL ÁDÁM ■ Norfolk herceg – TÓTH LÁSZLÓ ■ Alice More – SÖPTEI ANDREA ■ Margaret More – BARTA ÁGNES ■ Richard Rich – NAGY MÁRK ■ Hétköznapi ember – BAKOS-KISS GÁBOR ■ Wolsey bíboros – BODROGI GYULA ■ A király (VIII. Henrik) – FEHÉR TIBOR m. v. ■ William Roper – BERETTYÁN NÁNDOR ■ Chapuys, spanyol követ – RUBOLD ÖDÖN ■ Egy asszony – TÍMÁR ÉVA m. v. ■ Cranmer, Canterbury érseke – CSURKA LÁSZLÓ ■ Chapuys titkára – HERCZEGH PÉTER

Díszlet: Szilávik István // Jelmez: Szakács Györgyi // Dramaturg: Kulcsár Edit // Ügyelő: Kabai Márta // Súlygó: Gróf Kati // Rendező-asszisztens: Kernács Péter

Rendező: CSISZÁR IMRE

mikor? hol?

október 6. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

Berettyán Nándor, Rátóti Zoltán, Barta Ágnes

akkor is, ha ez éppen nem olyan népszerű, sőt veszélyes. Tulajdonképpen természetes, hogy elítélik, hiszen maga ellen hívta ki a sorsot.

– Ma vajon létezik ilyen ember, aki képes ennyire csak a lelkiismeretére hagyatkozni, s kizárólag annak akar megfelelni? Mihez kapcsolható a lelkiismeret? – teszi fel a kérdést a Morus alakító Rátóti Zoltán. – Nem tudok máshová kilyukadni, talán nem is lehet, mint ahhoz a mély hithez és bizonyossághoz, amire Morus támaszkodhatott. Miközben a világ mintha a megalkuvásokra lenne berendezve, itt van egy ember, aki ezt egyáltalán nem engedi meg magának. Van egy pont, egy picike pont legbelül, ahol csak én parancsolhatok magamnak. Oda külső szándék nem férkőzhet be, csak az Isten akarata. Sokan elfedik a lelkiismeretüket, Morus viszont tájékozódási ponttá teszi a maga számára. Ezzel a megrendítő elkötelezettséggel a külvilág nem tud mit kezdeni. Morus kiállása maga a botrány.

Kristán Attila, Udvaros Dorottya, Farkas Dénes, Bordás Roland

MEGGYESKERT

A válság parabolája – komédia, amin sírva nevetünk, nevetve sírunk

A hajdan híres gyümölcsöskert már nem tartható fenn, a meggyekvár receptje is elveszett, tulajdonosai csődbe mentek. A kertet el kell adni. A jövő embere kivágatja a fákat, és felparcellázva értékesíti a birtokot. A történelem kerek fordul, és mindenkinek az új rendben kell megtalálnia a helyét. Csehov szereplői „szétszóródnak egy széthulló világban”. Csak egyedül Firs, a régi világhoz hű öreg szolga marad a helyén, válik eggyé a halálra ítélt gyümölcsöskerttel. „Egyszer minden véget ér ezen a világon” – mondja a darab egyik szereplője, Szimeonov-Piscsik, de talán nem nyomtalanul, talán nem hatástalanul élük le egymás után a generációk küzdelmes életüket.

Csehov utolsó darabja, látomásos végrendelete a Meggyeskert. A 20. század hajnalán, 1903-ban írta meg a „válság paraboláját” arról, ahogy egy új világ felváltja a régit, a régi értékek és az emberek „haszontalanokká” válnak.

Talán meglepő, de Csehov így írt a *Meggyeskert*-ről: „egy vidám darabot szeretnék írni, amelyben maga az ördög is bukfcet hány”, mert a szerző darabja hangvételét inkább a komédiában látta. „Nagyon vigyázz! Egyetlen felvonásban se vágj szomorú képet! Mérges lehetsz, de szomorú nem! Azok az emberek, akikben már régóta fészkel a bánat és hozzászoktak, csak fütyörésznek, és gyakran elméláznak” – írt a moszkvai bemutatón a főszerepet játszó feleségének. Ehhez a szerzői szándékhoz hű az előadás rendezője, a román Silviu Purcărete is, aki szerint „Csehov humora amolyan sírva vígadunk formában működik: kacagunk, utána sírunk, de a sírást követően is mindig jön a nevetés. Humor, de szomorú.”

S vajon mit is jelent a meggyeskert? Purcărete szerint „mindenkinek van számtalan meggyeskertje, attól függően, hogy életének éppen milyen szakaszában van. Ahogy haladunk előre az életünkben, ahogy

öregszünk, ezek a »meggyeskertek« egyre tisztábban látszanak, elvesztésük egyre megrázóbb. A veszteség gyakran téma a drámairodalomban, elsősorban az utolsó művekben. Minden ember kivétel nélkül elveszített egy nagyon fontos dolgot: az édent. Az is egy kert volt, egy hely, amiről mindenki beszél, ahová vágyunk, de még senki sem lépett be oda. Elveszítettük, pedig sohasem voltunk benne.”

Anton Csehov

Meggyeskert

Ranyevszkaja, földbirtokos – UDVAROS DOROTTYA
 Ánya, a leánya – SZÁSZ JÚLIA e. h.
 Várja, a fogadott leánya – ÁCS ESZTER
 Gajev, Ranyevszkaja bátyja – BLASKÓ PÉTER
 Lopahin, kereskedő – KRISTÁN ATTILA
 Trofimov, diák – BORDÁS ROLAND
 Szimeonov-Piscsik, földbirtokos – SZARVAS JÓZSEF
 Sarlotta Ivanovna, nevelőnő – SZÚCS NELLI
 Jepihodov, könyvelő – RÁCZ JÓZSEF
 Dunyása, szobalány – KATONA KINGA
 Jása, fiatal inas – FARKAS DÉNES
 Firs, inas, 87 éves öregember – TRILL ZSOLT
 Kecskés Alexis e. h., Tar Dániel e. h.

Fordította: Morcsányi Géza // Díslet, jelmez: Dragoş Buhagiar // Zeneszerző: Vasile Şirli // Dramaturg: Kozma András

Rendező: SILVIU PURCĂRETE

mikor? hol?

október 6. – 19 óra • Nagyszínpad

SÁRA ASSZONY

Elfogadni az elfogadhatatlant – Arany János szüleinek története

Egy családról és az őket körülvevő kis közösségről szól Döbrentei Sarolta drámája. Ennek a családnak az életét beárnyékolja a gyász, egymás után vesztik el gyermekeiket. A miértet keresik, azt, hogyan lehetne ezt a csapássorozatot túlélni, elfogadni az elfogadhatatlant, feldolgozni a feldolgozhatatlant – mondja a darab rendezője, Vidnyánszky Attila. – Közben újabb és újabb gyermekáldásban van részük, ez egyúttal mindig állandó szembesülés a tragédiával. A veszteség folyamatos rettegést szül, hogy az újonnan fogant magzat megmarad-e. Kettős várakozás alakul ki bennük, amely az öröm lehetőségét, de a megelégzett gyászt is magában rejt. A vajúdás sem csupán testi, és még csak

nem is egyéni lelki, hiszen Sára asszony mellett az egész közösségre kihat a tragikus események láncolata. Ez alól senki sem tudja kivonni magát. A család, a közösség is együtt vajúdik az asszonnyal. Ebben az állapotban Sára asszony – a férjével együtt – megpróbál magyarázatot találni sorsuk kérdésére. Isteni jelként értelmezik a történeteket, előbb olvasni próbálnak ezekből a jelekből, majd eljutnak a tagadásba. Hosszú utat járnak be a végkifejletig.

– A rettentő gyásszal együtt sem ennyire komor az egész dráma, hiszen mindeközben a közösség élete azért zajlik. Tulajdonképpen a főszereplők történetének háttérében egy szakrális évet élünk meg. Zajlik tehát az élet, megismerünk egy eltitkolt szerelmi háromszöget is, és egy másik családot, ahol viszont nincsen gyerek.

Sára asszony megrendül a hitében, igaz, ehhez a dráma szerint kell egy külső hatás is. Egy fiatalember sugallatára eltávolodik Istentől. Szembesül a saját kudarcával, azzal, hogy nem tudja megmagyarázni a megmagyarázhatatlant. A fásultság, a beletörődés, a kétségbeesés – és apró sikolyok tömkelege. Mindez együtt okozza azt a megrendülést, amelyet Sára asszony megél.

A *Sára asszony* című drámát és remélhetőleg az előadásunkat is áthatja majd a várakozás hangulata. Illyés Gyula mondja Petőfiről, hogy egy egész nemzet szüli meg nagyjait, vagyis egy-egy kiemelkedő személyiség mintegy kora szellemi életének betetőzője. Várunk rájuk, vagy inkább megéri az idő arra, hogy ide jöjjenek köznénk. A közönség tudja, ki volt Sára asszony, és így azt is, hogy Arany János jött és itt volt közöttünk. Hatalmas katarzisz lehetőségét nyújtja ez az utólagos tudásunk.

A *Sára asszony* szerepelt a Magyar Színházak XXXI. Kisvárdai Fesztiválján 2019 júniusában. Söptei Andrea a legjobb női főszereplőnek járó díjat vehette át alakításáért.

Söptei Andrea, Szarvas József

Döbrentei Sarolta

Sára asszony

Sára asszony – SÖPTEI ANDREA ■ György – SZARVAS JÓZSEF ■
Demeter Mór, lelkipásztor – BERETTYÁN SÁNDOR ■ Bözsi néni –
SZÁSZ ANNA m. v. ■ Erzsike – MÁRTON EMŐKE-KATINKA m. v. ■
Mikszai Tibor, a doktor – TATAI SÁNDOR m. v. ■ Demeter Boldizsár
diák – RUSZULY ERVIN m. v. ■ Idős lelkipásztor – VARGA JÓZSEF

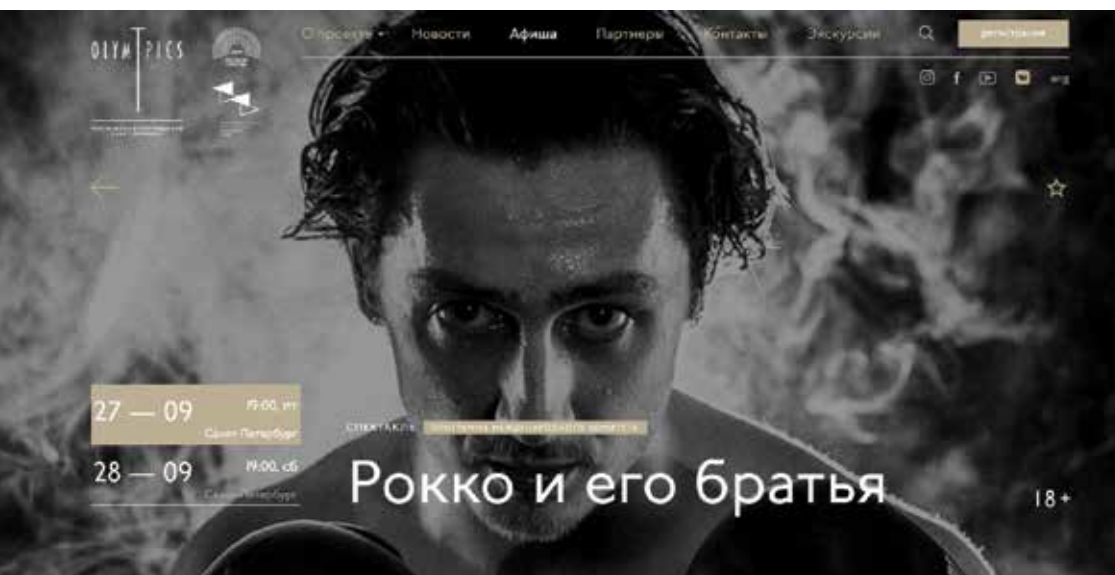
Díszlet: Székely László // Jelmez: Bianca Imelda Jeremias // Dramaturg: Verebes Ernő

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

mikor? hol?

október 21., 22. – 19 óra 30 • Kaszás Attila Terem

a Nemzeti Színház és a marosvásárhelyi Spectrum Színház
közös produkciója

Fent: a Rocco és fivérei az olimpia honlapján | Jobbra: jelenet az előadásból

ROCCO A SZÍNHÁZI OLIMPIÁN

Szentpéterváron vendégszerepel a Nemzeti Színház

A négymilliós orosz metropolisz, Szentpétervár és a félezer lelket számláló japán Toga a központja a 2019-es Nemzetközi Színházi Olimpiának, amely a világszínház egyik legjelentősebb eseménye. A pétervári programban a legnagyobbak – a párizsi Théâtre Bouffes du Nord, a Berliner Ensemble, a milánói Teatro Piccolo, a bukaresti Bulandra – társaságában vendégszerepel szeptember 27-én és 28-án a budapesti Nemzeti Színház a Rocco és fivérei.

Az olimpiát az ókori görögök találták ki, és a Színházi Olimpia is görög találmány, de újkori. Mi köze van a művészetnek a versenyhez, amire az olimpia szóból asszociálunk? Az ókori sportolók – a hellén világ legjobbjai – Olimpiában mérték össze tudásukat, Athénben pedig a Dionysos ünnepen a drámaírók is versenyeztek, és az aranykorból, a Kr. e. 5. századból ismerjük a „bajnokok” nevét is: Aiszkülosz, Szophoklész és Euripidész. 25 évvel ezelőtt Theodoros Terzopoulos görög rendezőt nemcsak az a gondolat vezette a Színházi Olimpia életre hívásával, hogy a nyugati színház bölcsője Görögországban ringott 2500 éve, hanem az is, hogy olyan világeseményt rendezhessenek, amelyen a legjobbak – alkotók, társulatok, színházi szakemberek – jöjjenek össze. Terzopoulos társai ebben a munkában máig a világszínház legnagyobbjai: az amerikai Robert Wilson, az angol Tony Harrison, a spanyol Núria Espert és a japán Tadashi Suzuki, aki az idei olimpia Japánban zajló események vezetője. Az alapító atyák közül már nem él az orosz Jurij Ljubimov, a német Heiner Müller, és a brazil Antunes Filho. A 2019-es olimpia bizottságában többek között a román Andrei Șerban (aki a Nemzetiben és a Radnótiban is rendezett), az ukrán Andrij Zsoldak (két éve a POSZT-on volt látható a kolozsvári előadása), valamint a lengyel Krystian Lupa és Jan Klata felel a programért. A rendezvény főszervezője Valerij Fokin, a szentpétervári Alekszandrinszkij Színház igazgatója, aki rendezett

már a budapesti Nemzeti Színházban, és vendégszerepelt társulatával annak fesztiválján, a MITEM-en is.

Az elmúlt negyedszázadban az olimpiát a görögországi Delphoiban 1995-ben rendezett első alkalom után Japán (Shizuoka) követte, majd Oroszország (Moszkva), Törökország (Isztambul), Dél-Korea (Szöul), Kína (Peking), Lengyelország (Wroclaw), tavaly pedig India (Delhi) adott otthont az eseménynek. A 2019-es olimpia azért is különlegesen, mert visszatér Japánba és Oroszországba, és először zajlik két országban párhuzamosan.

– Előadások, események százait öleli fel az idei program is – mondja Kozma András, a Nemzeti Színház dramaturgja, aki a 2001-es moszkvai olimpia egyik szervezője volt a legendás orosz rendező, Anatolij Vasziljev munkatársaként. – A tavasszal kezdődött pétervári programba több nemzetközi híru orosz fesztivált is beemelték, így a Baltic House-t, a Csehov Fesztivált, a NET-et (New European Theater) és az orosz nemzeti színházi fesztivált, az Arany Maszkot. A MITEM-re kétszer is meghívott pétervári Nagy Drámai Színház fennállásának százéves évfordulóját az olimpia keretében ünnepli. Míg a 2001-es moszkvai olimpián a főváros adott otthont több száz előadásnak, workshopnak, kiállításnak, szakmai rendezvénynek – magyarázza Kozma András –, addig az idei egész Oroszországot felöleli: távol-ke-

leti nagyvárosokban is turnéznak külföldi előadások, a föderáció nemzeti színházai pedig Péterváron vendégszerepelnek.

Az események központja a pétervári Alekszandrinszkij – annak hatalmas, a cári időköt idéző épülete és a hozzá csatlakozó ultramodern komplexum. A fő programban 15 ország 30 színháza szerepel, köztük olyan nagyszerű műhelyek, mint a párizsi Théâtre Bouffes du Nord, a People's Theatre of Beijing (Kína), az Attis Theater (Athén), a japán SCOT Theater Company Togából, a berlini Schaubühne, az indiai Chorus Theater, a krakkói Régi Színház és a bukaresti Bulandra is. A meghívott társulatok között van a Berliner Ensemble és a milánói Piccolo Teatro, amelyek az elmúlt években a MITEM-en is vendégszerepeltek. Az olimpia egyik különleges projektjét a német Rimini Protokoll készíti.

– Vidnyánszky Attila nem először szerepel a Színházi Olimpián – eleveníti fel a múltat Kozma András. – A moszkvai programban 2001-ben a beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház Csokonai *Dorottya*-ját játszotta, és a Hattyúdál elnevezésű utcaszínházi formáció is fellépett. Sem előtte, sem azóta nem szerepelt magyar társulat az olimpiák programjában. A *Rocco és fivére*it két estén láthatja a pétervári közönség az Alekszandrinszkij nagyszínpadán.

- KI

Magyar olimpia

– 2023-ban, Madách Imre születésének 100. évfordulóján, az akkor már tízéves Madách Nemzetközi Színházi Találkozó, a MITEM keretében Magyarország adhatna otthont a Nemzetközi Színházi Olimpiának – mondja Vidnyánszky Attila. A Nemzeti Színház igazgatója arról is beszámolt, hogy már folynak az előkészületek, tárgyalások, s úgy tűnik, kormányzati támogatást kaphat a terv.

– Óriási elismerés lenne Magyarország számára, ha a színházi világ legnagyobb és bátran mondhatjuk, legrangosabb eseményét hazánk rendezhetné meg. Páratlan figyelem irányulna a magyar színházi életre, és elképzelhető gazdagságban élvezhetnénk a világ legjobb társulatainak előadásait. Ez hatalmas lehetőség, nagy felelősség, izgalmas kaland lenne.

Utazó előadások

A Nemzeti Színház működésének egyik pillérét jelentik a nemzetközi fesztiválszerepléseken túl azok az utazások, amelyek révén az előadások eljutnak a határon túli magyarok lakta területekre is. A 2019/20-as évad első két hónapjában a Felvidékre és Erdélybe utaznak a Nemzeti produkciói.

A szlovákiai Komáromban játssza Szücs Nelli a *Fedák Sárít* (szeptember 27.), *Hobo Hé, Magyar Joe!* című előadása Aradra, Nagyváradra és Kolozsvárra, (október 11., 12., 13.), a *Három nővér* a marosvásárhelyi Spectrum Színházba utazik (október 24., 25.). Tóth Augusztina önálló estjét, a *Hoztam valamit a hegyekből* a szlovákiai Királyhelmecen adja elő (október 25.). A Nemzeti Színház legtöbbet utazó előadása, a *Vitéz lélek* Brassóba kapott meghívást (október 27.).

Hé, Magyar Joe! – Rácz József, Földes László Hobo

NEMZETI SZÍNHÁZ
(A Népszínház épületében.)

Ő csász. és apostoli királyi felsége

I. FERENC JÓZSEF

halála miatt

**a Nemzeti Színház további
intézkedésig zárva marad**

Budapest, 1916 november 22.

**A műsoron hirdetett összes előadások előre-
váltott jegyeit a jegypénztárak visszaváltják.**

Nyomatott a «Globus» Pénzint. műintézete és kiadóvállalat r.-t. Budapest, Aradi-utca 8. szám. Telefon 23—45.

A hadüzenet után az állami színházak felfüggesztették működésüket, s bár a bécsi udvari színházak 1914 októberében újra játszani kezdtek, Budapesten a Nemzetiben és az Operaházban a megélénkülő sajtótámadások ellenére sem indult meg az évad. A Nemzeti 1915. január 28-án aztán megkezdte csonka évadját. Ferenc József 1916. november 21-i halálával lezárult egy korszak – hamarosan szétesett a Monarchia és a régi Magyarország is...

A száz éve aláírt trianoni „békeszerződés” következtében Magyarország elvesztette területének és lakosságának mintegy kétharmadát. A 320 ezer négyzetkilométer területű, 20 milliós középhatalomból 94 ezer négyzetkilométeres, 7 millió lakost számláló kisállammá vált. A veszteségek az élet minden területére kihatottak – sorozatunkban a színházi élet átalakulását mutatjuk be. A veszteség számba vételének, valamint folyamatok, sorsok, törekvések, sikerek és kudarcok bemutatásának mozaikdarabjaival kívánunk hozzájárulni ahhoz, hogy az olvasó minél átfogóbb képet alkothasson a korról.

TRIANON ÉS A SZÍNHÁZ • 1.

A hátszág szórakozik. A Király Színházban a Mágna Miska (1916. február 12.) után A csárdás királynő (1916. november 3.) következett: Kálmán Imre operettjét kétszázszor adták megszakítás nélkül. A darab mindenhol siker volt – a képen az 1917-es kolozsvári előadás jelenete látható.

„MAGYAR SZÓ, MAGYAR DAL HANGZIK THALIA TEMPLOMÁBAN”

Ami Trianonnal elveszett – a magyar színjátszás a 20. század első két évtizedében

Az első világháború előestéjén, 1913-ban *A magyar színházművészeti almanach*ban megjelent a magyarországi színházak listája. Az összeállítás a neves statisztikus, Thirring Gusztáv nevéhez fűződött, s voltak ugyan hiányosságai, de először adott összefoglaló képet arról, melyik városban áll önálló – téli és/vagy nyári – színházépület. Kiderül, mennyibe került az építkezés, hány ember foglalt helyet a nézőtérben, az év melyik hónapjában játszik itt a társulat; sőt még az is szerepel, hogy a város vezetése mivel támogatta – legtöbbször a fűtéssel és világítással – az évadot.

Színházi statisztika

Ez a statisztika – Budapesten kívül – hetven olyan várost sorolt fel, ahol téli vagy nyári játszóhelyen rendszeresen rendeztek színházi bemutatókat. Brassó is szerepel a táblázatban, azzal a lábjegyzettel, hogy a takarékpénztár tulajdonát „képező vigadóépületben tartanak előadásokat”, a vajdasági Fehértemplom esetében pedig azt jegyezték meg,

hogy a „színielőadások a szállodában tartatnak”. A kép teljességéért: 1913-ban Budapesten kilenc kőszínházban és két nyári színparkban tartottak színházi előadásokat.

A száraz statisztikai adatok sajnos arra nem adnak választ, honét indult a magyar színjátszás, amíg a 20. század elején idáig eljutott. A kiegyezés előtti időkben a társulatok ott játszottak, ahol tudtak. Fogadókhban, szállodákban, báltermekben. Néhány város kőszínháza ugyan már az 1850–1875 közötti időben megépült – Szabadka (1854), Miskolc (1857), Debrecen (1865), Arad (1874), Székesfehérvár (1874) –, de az igazán látványos építkezések csak 1870 után kezdődtek meg. Az Osztrák–Magyar Monarchia magyar ajkú területein – Budapesten kívül – mintegy negyvenöt új színházat emeltek. A város tulajdonában lévő épületben azonban csak úgy lehetett virágzó színházi életet teremteni, ha a játszóhelyet tökéletes vállalkozó igazgatónak adták bérbe. Természetesen nem ment minden egyszerűen, mert a színidirektorok jóval többet költöttek, mint amennyit az előadásokkal kerestek; s így

„Amíg ez a megpróbáltatás tart, lehet-e hozzá tollal érni? Viszont amíg tart, lehet-e egyébről írni?” – Ignotus, a Nyugat kritikusa tette fel ezt a kérdést Molnár Ferenc háborús darabja, a Nemzetiben bemutatott A fehér felhő kapcsán 1916-ban.

csak nagy nehézségekkel tudták finanszírozni a színházi évadot. Néhány nagyváros kivételével a közönség nem volt képes eltartani a társulatot. A tőkeerősebb, kiváló művészi erőkből álló együttes állandó színházépülettel bíró településre kerülhetett, míg a legkisebb truppoknak meg kellett elégedni a mezővárosokkal, falvakkal. A társulat általában a fő állomáshelyén töltötte az évad legnagyobb részét, ősszel és tavasszal azonban körülbelül egy hónapra felkereste a testvérvárost. Ezt az elosztási struktúrát színikerületi rendszernek nevezték, és 1879. október 1-jén lépett életbe.

A már említett, 1913-ban kiadott színházi évkönyvben azt is megtaláljuk, hogy harmincnégy vidéki együttes létezett ekkor Magyarországon. Az állandó színházakban működő direktorok mellett szép számmal akadtak olyanok, akik azokat a településeket keresték fel, melyek „kerületbe sorozva nincsenek, s területi igazgatók rendszeresen nem látogatnak”.

Az állam a 19. század végétől kezdve szerény, majd egyre jelentősebb szubvenciót igyekezett a társulatoknak juttatni, ezzel bizonyítva, hogy a színház fontos szerepet játszik a vidék kulturális életében. Az állam anyagi támogatása azonban még így is inkább jéklépes volt, hiszen eltörpült a tetemes kiadások mellett. Gyakran nem is közvetlenül a színtársulat kapta, hanem a színházat fenntartó önkormányzatnak utalták ki. A vidéki színészek – saját fontosságukat kissé túlértékelve – még akkor is szívesen tetszelegtek a nemzeti kultúra terjesztőinek

szerepében, amikor műsorukat már csaknem kizárólag üzleti szempontok alakították.

Túlságosan egyoldalú képet festenénk a huszadik század elejének vidéki színi életéről, ha nem említenénk meg, hogy néhány kiváló igazgató tevékenysége nyomán Budapesten kívül is születtek emlékeztető előadások.

Vidéki színvonal

A gazdag színjátszó hagyományokkal rendelkező Kolozsváron 1906. szeptember 8-án nyílt meg a Hunyadi téren a Nemzeti Színház új épülete. A fényes külsőségek között lezajlott avatóünnepély központi gondolata a folytonosság volt: az első kolozsvári előadástól (1792) Kótsi Patkó János működésén át a Farkas utcai színház emelésén (1821) és dícsőséges évtizedein keresztül az új színház felépítéséig és megnyitásáig.

Janovics Jenő méltó volt a neves elődökhöz, Erdély fővárosában kiváló színházat teremtett, méltán vívta ki a közönség és a kritikusok elismerését. Sőt, 1912-ben Zichy János vallás- és közoktatásügyi miniszter is megbecsüléssel szólt a kolozsvári direktor tevékenységéről: „A Kolozsvári Országos Nemzeti Színház, melyet az állam tekintélyes támogatásban részesít, akkor tölti be jól hivatását, ha a közönség nevelésében hasznos munkásságot fejt ki, és a színháznak az irodalommal való szoros kapcsolatát szem elől nem téveszti.”

A kultuszminiszter gondolatai jól jellemzik, hogy az állami művelődéspolitikai milyen színházat tekintett ideálisnak. Fodor Oszkár színész, színiigazgató *A vidéki színészet az állam szolgálatában* című, 1913-ban megjelent írásában nyíltan kimondta, hogy a vidéki színészet valódi és fő hivatása „nem lehet más, mint szolgálni az idegen érzésű és nyelvű »nemzetiségektől« szaturált [telített] magyar állam magyarosító törekvéseit”.

Janovics Jenő azonban nem tudta maradéktalanul megvalósítani művészi terveit. Nagyszabású színházvezetői elképzeléseinek véget vetett az 1918-as román megszállás.

Nemzeti(ségi) kérdés

A 20. század elejére a nemzetiségi kérdés szinte megoldhatatlanná vált: a 20 millió lakos fele nem beszélt magyarul, ezért a színházat az iskola és a sajtó mellé állították ebben a küzdelemben. Nem véletlen, hogy a nemzetiségi területeken működő igazgatók tartották fenn a legjelentősebb társulatokat. Például Krecsányi Ignác Temesvárott és Pozsonyban. Krecsányi – bizonyára, hogy pótolhassa a téli évad veszteségeit – nyaranta Budán, az Alagút mellett, a Horváth-kertben álló színkörben rendezett előadásokat. A legendás igazgató műsora – éppen a fővárosi hónapok miatt – messze kiemelkedett a kor átlagából. Klasszikusokat: Shakespeare-t, Molière-t, Calderónt játszott, s elsők között vitte színre vidéken Ibsent és Hauptmann-t. Kiemelkedő érdeme volt Pozsony és Temesvár magyar nyelvű színházi évadának megteremtése. Bár rendezéseit igényesség és hozzáértés jellemezte, a bemutatók zöme mégsem emelkedett ki a korszak átlagos vidéki előadásai közül. Krecsányi *Régi dolgok – régi színészetéről* című, 1914-ben kiadott emlékiratában egyik legnagyobb vállalkozásáról, Madách Imre *Az ember tragédiája* című művének temesvári premierjéről így számolt be: „Madách remekét, mely itt még nem adatott, fényesen állítottam ki, s 1889. január 9-én adtam először. A darab egymás után hatszor került színre. Még az ötödik előadásnál is annyian tódultak a karzatra, hogy rendőrök voltak kénytelenek a tömeget visszaszorítani. Gyönyörűség volt nézni, hogy a német ajkúak milyen kapkodva vették a pénztárnál és a jegyszédőktől. Az ember tragédiájának németre fordított magyarosító szövegét [...]. Ebből röviden megtudhatták, mi fog követ-

Háborús kassasiker. Varsányi Irén és Csontos Gyula Herczeg Ferenc Kék róka című darabjában a Vígszínház 1917-es bemutatóján. A siker hatalmas – Faludi Gábort, a Vígszínház direktorát hadimilliomosként emlegették.

Kiábrándulás színpadon. Bíró Lajos Hotel Imperial című művét a Magyar Színház mutatta be 1918 januárjában. „A darab patetikus tiráda a háború intézménye ellen (...) egész szelleme, gondolati éle is ellene mond a törvényesített, sőt hivatalosan dicsőített gyilkolásnak” – írta a Nyugat.

kezni. Öröm volt hallani, mily mohó kíváncsisággal kérdezte magyarul tudó szomszédjától: »Was sagt er?« »Was geschieht jetzt?« [...] Hiába! Az arany, arany marad mindenkor. A viszonyok ma már megváltoztak. Nem feleznünk többé senkivel. Magyar szó, magyar dal bangzik Thalía templomában. Nem kérdezi már a karzaton szomszéd a szomszédjától, mit beszélnek, mit csinálnak a színpadon, mert ha idegen ajkú is, magyar szív dobog keblében, s érti, érzi és szereti a mi édes honi nyelvünket. S ez így van jól. Ez a dolog rendje. Ennek így kellett történnie.”

Krecsányi Ignácot 1914-ben Komjáthy János volt kassai igazgató váltotta fel – ahogyan akkoriban mondták – a „buda-temesvári” társulat élén; majd 1915 szeptemberében Sebestyén Géza, a Magyar Színház drámai színésze lett a társulat direktora. Sebestyén egy csapásra meghódította Temesvár közönségét. Amikor a társulat 1916 májusában Budapesten vendégszerepelt, a Színházi Élet című hetilapban lelkes hangú méltatás jelent meg: „Az új vidéki színigazgató impozáns típusát most mutatta meg nekünk Sebestyén Géza [...]. A modern magyar színigazgató fölülnyes műveltségű ember, nagy láthatárra néző egyéniség, s a maga városának értékes és becses kulturális tényezője. Kultúra – ez az első szó, amely a temesváriak láttán az emberek eszébe jut. Kultúra ragyog a rendezések színvonalában, az egységes játéktípus kitűnő megteremtésében, az operettszínház és operett-zenekar pompás korrespondenciájában [összetartásában], a darabok megválasztásában és általában mindenben, amit ennek a kitűnő gárdának kedves és tehetséges tagjai csinálnak.” De nemcsak az operettek bemuta-

tásában jeleskedett Sebestyén Temesváron – színészi tehetségét is kamatoztatta. A Színházi Élet 1917-ben megírta, hogy több klasszikus szerepben lépett színpadra: eljátszotta például III. Richárdot, Jágót és Harpagont.

Újjáépítésről a végórán

Amikor a már említett Komjáthy János 1914-ben megvált a kassai társulattól, együttesének egykori színésze, a kolozvári Nemzeti Színház főrendezője, Faragó Ödön nyerte el a direktori széket. Faragó Ödön nemcsak kiváló igazgató és jeles színművész volt, életének alig van olyan epizódja, melyről nem emlékezett volna meg könyveiben, feljegyzéseiben. A regionális színjátszás helyzetéről *A vidéki színművészet újjáépítése* címmel, 1918-ban kiadott művében értekezett. Vannak ugyan fenntartással olvasható megállapításai, mint például az a kijelentése, mely szerint „a vidéki színművészet az elmúlt 20–25 esztendőben olyan hatalmas lépésekkel sietett a nyugati kultúra színvonalára, hogy a színész büszke örömmel nézhetett szét az országban, mert minden nagyobb vidéki színház versenyképes volt akármilyen hasonló városú külföldi színházzal szemben”. Talán abban több az igazság, amikor jóval mértéktartóbban szól az eredményekről: „Elértük 20–25 év alatt a rendszeres munkabeosztást, a nívós műsort, a magyar írók lendületes fejlődését, az éves fizetéseket, a rendes kultúrélethez szükséges feltételeket.”

Kolozsvár – virágzó színházi város. Az 1906-ban megnyitott magyar Nemzeti Színház igazgatója a román megszállás kori eltávolításáig, 1919-ig Janovics Jenő volt. Az épület 1940-ig, illetve 1945 óta a Román Nemzeti Színház otthona. | fotó: Fortepan

Való igaz: a század első évtizedére a vidék nagyvárosaiban az állandó és az alkalmi színházépületek megteremtésével, a színikerületi rendszer megerősítésével, a városi és az állami szubvencióval, a hatékony színpadi ügynökségek tevékenységével, az országos és a helyi színházi lapok kiadásával, az országos repertoár megteremtésével a színjátszás megfelelő keretek közé került. Ezzel párhuzamosan a kisebb társulatok leszakadása még szembetűnőbbé vált. A konszolidációra azonban nem kerülhetett sor.

Az első világháború kitörése alaposan felforgatott mindent. Az 1914/15-ös évadot nem lehetett elkezdni, mert mozgósították a hadköteles férfiakat. S azonnal felmerült a kérdés: erkölcsös-e szórakozni, amikor a katonák a harctéren küzdenek, és vérüket áldozzák a hazáért? A színházigazgatók attól tartottak, hogy nem lesz közönség, mert a napi szükségletek kielégítése felemésztí az emberek jövedelmét. A hadüzenet után a magánszínházak vezetőinek többsége a háborúra hivatkozva felbontotta a tagokkal kötött szerződést, így ezek a társulatok az első háborús évadot a tagok alkotta konzorciummá alakulva vészték át. Faragó Ödön éppen 1914 őszén kezdte igazgatói karrierjét Kassán. Indulását 1970-ben így mutatta be a pozsonyi Irodalmi Szemleben Kováts Miklós: „*Faragó nagy tervekkel, szinte határtalan ambícióval telve kezdte meg színházigazgatói tevékenységét, de közbeszólt a világháború, és az új igazgató lehetőségei a háborús viszonyok és események következtében nagymértékben leszűkültek. Már első társulatát is csak rendkívüli nehézségek után sikerült megszerveznie. A megnyitó előadásra csak [1914.] október 31-én kerülhetett sor, és december 2-án már menekülnie kellett a társulatnak Kassáról a közeli háborús események miatt (az előadások csak december 19-én folytathattak).*”

A változó hadi helyzet később is meghatározta Faragó sorsát: 1916-ban nyári állomáshelyét, Brassót is hirtelenjében kellett elhagynia. A Színházi Életben egy év múlva, amikor a város felszabadult, így emlékeztek erre az incidensre: „*Augusztus 28-án este még a zsúfolt színház közönsége tapsolt a kassai színészeknek, éjjel már az egész város tele volt lázas sietéssel, hogy biztonságba helyezze mindenki magát és vagyonát. Előadás után Faragó igazgatónak éppen csak annyi ideje maradt, hogy a saját és társulata tagjainak poggyászát a színház helyiségében biztonságba helyezze, azután a*

pánikszerű tolongás közepette nagy izgalmak árán kisietett a pályaudvarra, ahol gárdájával nagy nehezen helyet tudott szorítani a magyar színészetnek egy már eléggé telt marhaszállító kocsiban.” Faragó a magyar állam és Kassa városa segítségével pótolhatta ugyan a felszerelést, de színészei gázsiját magának kellett előteremtenie.

70 mínusz 44

A nehézségek ellenére az első világháború éveit soha nem látott színházi konjunktúra jellemezte – a hátrországban élő emberek egy idő után minden nehézség ellenére szórakozni akartak. Zsúfolt házak előtt kerültek színre nevezetes operettek: 1916-ban Szirmai Albert *Magnás Miskája* és Kálmán Imre *A csárdáskirályné* című műve. Hosszú sikerszerűekben játszották a kortárs magyar írók műveit. Jellemző, hogy 1917-ben mutatták be Hevesi Sándor *A hadifogoly*, Bródy Sándor *A szerető*, Molnár Ferenc *Úri divat*, Gábor Andor *A dollárpapa*, Pásztor Árpád–Góth Sándor *Vengerkák* és Herczeg Ferenc *Kék róka* című darabját. A budapesti sikerekkel természetesen a vidéki közönség is csakhamar megismerkedhetett.

Úgy vélnénk, hogy ezek az újdonságok legalább néhány órára fedlítették a világegyes okozta fájdalmat. A Pécsi Napló kritikája azonban, mely *A csárdáskirályné* első helybeli előadásáról 1917. február 20-án született, azt bizonyítja, hogy a háború évtizedes szokásokat változtatót meg. A szereplőket a fűtési és világítási korlátozás akadályozta abban, hogy a „tapsviharra” reagálva újrazzák az operett sikeres slágereit, s az előadás játékeje jóval hosszabb legyen.

Az utolsó háborús esztendő őszén harminchét társulat kezdte meg az évadot, s 1918. november 1-jén azt is közölte a Színészek Lapja, hogy Szegedtől Aradig hol állomásoznak az igazgatók. Ekkor még senki nem gondolta, hogy néhány hónap múlva az 1913-as színházi almanachban számba vett 70 teátrum közül 44 a határokon túlra kerül. De ez már a következő történet...

GAJDÓ TAMÁS

a külön nem jelölt képek forrása: OSZMI

SZÍN VÁLTOZÁS

SZÍNHÁZ – IFJÚSÁG – NEVELÉS

IFJÚSÁGI PROGRAMOK A NEMZETI SZÍNHÁZBAN

1. KÖLYÖKNAPOK A NEMZETIBEN

Minden hónap egy-egy vasárnapján, ünnepekhez, eseményekhez kapcsolódóan szervezzük **ingyenes Kölyöknapjainkat**, ahova az óvodás és kisiskolás gyermekeket a szüleikkel együtt várjuk! A Kölyöknapokon a színjátszáshoz kapcsolódó kézművesprogramok, színházi előadás vagy koncert várja vendégeinket!

2. ÁDÁMOK ÉS ÉVÁK

Az immár országos mozgalommá vált ÁDÁMOK ÉS ÉVÁK ÜNNEP-én középiskolás színjátszó csoportok – minden évben új témát kapva – munkájukat, tanárikaik és a színház mentorainak segítségével, minden év januárjában színházi gálán mutatják be a Nemzeti Színház Nagyszínpadán.

3. NEMZETISZÍNHÁZTÖRTÉNETI VETÉLKEDŐ

A négyfordulós vetélkedő során négyfős, középiskolás csapatok mérik össze tárgyi tudásukat, kutatóképességüket, kreativitásukat. Az első három forduló az interneten zajlik, a döntőre – értékes nyereményekért – a színházban kerül sor. Az elmúlt évek vetélkedőinek feladatai és azok megoldásai a nemzetiszinhas.hu/vetelkedo oldalon hozzáférhetők.

A fenti programok mindegyikéről információ kérhető Pintér Szilviától, a Nemzeti Színház ifjúsági programfelelőstől: szilvia.pinter@nemzetiszinhas.hu

4. SZÍNHÁZPEDAGÓGIAI FOGLALKOZÁSOK

Előadásainkhoz ajánljuk két- és háromlépcsős színházpedagógiai foglalkozásainkat. Tizenhat fős, általános és középiskolás csoportoknak az előadás előtt a színpadi mű befogadását, utána pedig a láttak mélyebb megértését segítő, egy-egy órás foglalkozást tart színházpedagógusunk.

5. BÁNK- MISSZIÓ és JÁNOS VITÉZ- MISSZIÓ (tantermi előadás)

Katona József drámája 60 percben, tanteremben előadható formában. Könnyítettünk és rövidítettünk az eredeti nyelvezeten, ám a dráma szerkezetét megőriztük, nem marad ki egyetlen szereplő és történeti rész sem. A diákok közvetlen közelében, a tanterem díszletei között elevenedik meg a hatalomról és szerelemről, hazaszeretetről, hűségről és árulásról, a politika természetrajzáról és a bosszút felülíró kegyelemről szóló klasszikus mű. Az előadást ingyen adjuk elő az iskolákban.

6. RÁHANGOLÓ

Az előadás előtt egy órával a produkció dramaturgia és/vagy rendezője mintegy negyvenperces bevezető beszélgetést tart az iskolai csoportnak. A ráhangoló után a diákok felkészültebben ülnek be az előadásra, felfigyelhetnek összefüggésekre és érdekes részletekre is. A programra legalább két héttel az előadás előtt kell jelentkezni!

7. KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓ

Az előadás után a színészek és az előadás dramaturgia találkoznak az iskolai csoportokkal, és beszélgetnek a darabbal kapcsolatos élményekről. A mintegy harmincperces találkozón közös fotózásra, dedikálásra is alkalom nyílik. A programra legalább huszonöt fős iskolai csoportok jelentkezését várjuk, legalább két héttel az előadás előtt!

A fenti programok mindegyikéről információ kérhető Pintér Szilviától, a Nemzeti Színház ifjúsági programfelelőstől: szilvia.pinter@nemzetiszinhas.hu

8. KULISSZAJÁRÁS

A csoportos iskolai színházlátogatások alkalmával, az előadás előtt nyílik rá lehetőség. A mintegy negyvenperces séta közben bemutatjuk a színház működését, a színpadokat, az öltözőket és egyéb „háttérdekségeket” is. Egyszerre legfeljebb harminc diákot tudunk fogadni. A programra legalább két héttel az előadás előtt kell jelentkezni!

Jelentkezés a kulisszajáráásra:
latogatas@nemzetiszinhas.hu

DIÁKJEGYEK, DIÁKKEDVEZMÉNYEK

#nemzetiadiakokert

Négy előadásunkat: a János vitézt, a Csongor és Tündét, a Tóth Ilonkát és a Fekete ég – A fehér felhő című darabokat diákcsoportok (és kísérőtanáraik) számára ingyenessé tettük. Célunk, hogy a magyar irodalomtörténet fontos műveit és a magyar történelem sorsfordító pillanatait megidéző előadásainkat a lehető legtöbb diák számára elérhetővé tegyük.

DIÁKBÉRLETEK

A diákbérletek bármely előadásra beválthatók.

CSOPORTOS DIÁKKEDVEZMÉNY

Mértéke **40%** mindegyik színpadunkon, mindegyik székünkre. Igénybevételéhez legalább 20 diák részvétele szükséges, kísérő(ik)nek 200 forintos jegyet biztosítunk.

PEDAGÓGUSJEGY

Játszó- és ülőhelytől függetlenül a jegyárkedvezmény mértéke **40%**. Pedagógusigazolvánnyal egy előadásra két jegy vásárolható!

A diákbérletek és diákjegy kedvezmények igénybevételére, valamint az ingyenes előadásokra történő jelentkezés, regisztráció: jegy@nemzetiszinhas.hu

A Nemzeti Színház iskoláknak szóló programjaira az iskola@nemzetiszinhas.hu e-mail címen lehet jelentkezni. Munkatársunk minden kérdést, időpontot, részletet egyeztet az érdeklődőkkel!

OLVASNIVALÓ SZÍNHÁZ

Öt évad írásban és képen

Nemzeti Színház,
a nemzet színháza – 2013 – 2018

Mitől nemzeti a Nemzeti? Mitől több a Nemzeti, mint egy színház a többi között? A gazdagon illusztrált kötet a Vidnyánszky Attila igazgatásával 2013-ban kezdődött új korszak törekvéseit mutatja be. A kötetből megismerhető az a működési struktúra, amely a Nemzeti Színház az elmúlt öt évadja alatt épült és teljeseedett ki. Eöri Szabó Zsolt közel 400 fotográfiáján keresztül tárul fel az olvasók előtt a Nemzeti Színház 2013 és 2018 közötti öt évadjának színpadi világa.

Ár: 3900 Ft

Csíksomlyói passió

Egy előadás zárandókútja

A gazdagon illusztrált kötet a Nemzeti Színház és a Magyar Nemzeti Táncgyűttes közös produkciójának 2018. augusztus 18-i, csíksomlyói „hazatéréséről” szól. Az MMA Kiadó gondozásában megjelent munkakönyvben megszólalnak az előadás főbb alkotói, többek között Vidnyánszky Attila, Zsuráfszky Zoltán, Szócs Géza és Berecz András is. A fotókat a Prima Primissima díjas Benkő Imre és a Nemzeti Színház fotográfusa, Eöri Szabó Zsolt készítette.

információ: www.mmakiado.hu

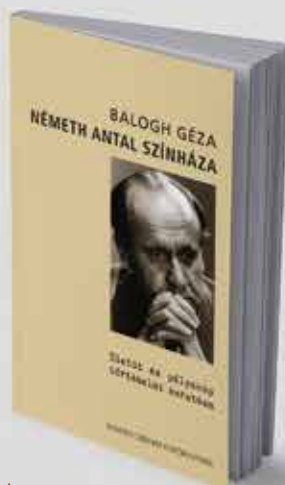
A Nemzeti Színház Kiskönyvtára sorozat kötetei

Eugenio Barba:

Hamu és gyémánt országa

Eugenio Barba, a holstebrói Odin Teatret megalapítója a 60-as évek elején Jerzy Grotowski opolei műhelyében szerzett élményeit idézi föl. Grotowski huszonhat Barbához írt levele két iskolateremtő színházi alkotó útkeresését, mester-tanítvány viszonyát és barátságát dokumentálja.

Ár: 2500 Ft

Balogh Géza:

Németh Antal színháza

Életút és pályakép történelmi keretben: **Németh Antal** (1903–1968) a hazai rendezői színház úttörőjeként 1935-től 1944-ig a Nemzeti Színház igazgató-főrendezője volt. A hitleri és sztálini diktatúra idején meggurcoltatása ellenére megőrizte alkotói függetlenségét.

Ár: 2000 Ft

Milánói leckék

Tadeusz Kantor (1915–1990), a 20. század nagy színházi nyelvújítója. 1986 nyarán olasz színinövendékeknek tartott mesterkurzust, amelynek Kantor által illusztrált szövegét tartalmazza a kötet. Ezt egészítik ki Balogh Géza, Katona Imre, Király Nina és Szász Emese tanulmányai.

Ár: 1969 Ft

A CSÍKSOMLYÓI PASSIÓ ESZTERGOMBAN

Az esztergomi bazilika, azaz a Nagyboldogasszony és Szent Adalbert főszékes-egyház előtt volt látható augusztus 19-én a Csíksomlyói passió. A Nemzeti Színház, a Magyar Nemzeti Táncgyűttes és az Esztergomi Várszínház együttműködésével létrejött produkciót több ezer ember tekinthette meg ingyenesen. A Nemzeti előadását tavaly nyáron Csíksomlyón 25 ezer ember látta. Első magyarországi szabadtéri állomásként, kultikus helyszínként választották a szervezők az esztergomi bazilika előtti teret. „A Csíksomlyói passió Jézus szenvedéstörténetének és a megváltás reményének megelevenítése, valamint a kereszt alatti nemzeti összetartozásunk közösségi megélése” – mondja Vidnyánszky Attila rendező.

MMA ÉLETMŰDÍJ: BODROGI GYULA

A Magyar Művészeti Akadémia Életműdíját kapta Bodrogi Gyula. A Magyar Művészeti Akadémia legnagyobb elismerését az akadémia éves rendes közgyűlésén a Pesti Vigadóban vehette át a Nemzet Színésze.

Az elismerésben a magyar szellemi élet azon jeles művésze részesíthető, akinek kiemelkedő munkássága, életműve példa a nemzet felemelkedéséért, megmaradásáért végzett odaadó, önzetlen és a személyes bátorítást sem nélkülöző munkálkodásra.

– Nincs megállás. Játék van, újabb és újabb szerepek, már nem is szerepek, inkább

megélesek, kalandok, életbölcsesek által leszűrt színpadi idő. Idő, s az időben összpontosuló tapasztalat, mely mindig visszaköszön, megteremtve a pillanat művészi varázsát. Mintha visszafordult volna az átlényegülés képessége, hogy helyet adjon egy másféle igazságnak: az élet igazságának. Ezt a színpadi jelenlétet és művészi bizonyosságot keresve és megtalálva hajtunk fejet Bodrogi Gyula előtt – fogalmazott laudációjában Vidnyánszky Attila, a Nemzeti Színház igazgatója.

Bodrogi Gyula átveszi a díjat
Vashegyi Györgytől, az MMA elnökétől

A LEGJOBB FŐSZEREPLŐ: SÖPTEI ANDREA

Söptei Andrea a *Sára asszony* című előadásban nyújtott alakításáért a legjobb női főszereplőnek járó díjat vehette át a Magyar Színházak XXXI. Kisvárdai Fesztiváljának záróünnepségén.

A Vidnyánszky Attila által rendezett előadás a marosvásárhelyi Spectrum Színházzal közösen valósult meg. A fesztivál előadásaiban szereplők közül díjazták még Pálfi Ervint és Pámer Csillát (Szabadkai Népszínház Magyar Társulata), valamint Dobos Imrét (Nagyvárad Szigligeti Színház); a legígéretesebb tehetségnek járó Teplánszky-díjat Bocskári Magor zeneszerző vehette át. (A képen Söptei Andrea, Szarvas József.)

POSZT-DÍJAK: WOYZECK ÉS CALIGULA

A *Woyzeck* lett a 2019-es Pécsi Országos Színházi Találkozó, a POSZT legjobb előadása a szakmai zsűri véleménye alapján.

A darabot rendező ifj.

Vidnyánszky Attila a „Legjobb 30 év alatti férfiszínész” díját is megkapta *A diktátorban* (Vígyszínház) nyújtott alakításáért. A legjobb férfi főszereplő díját Horváth Lajos Ottónak és Trill Zsoltak ítelték a *Caligula helytartójában* nyújtott alakításukért. A POSZT versenyprogramjában szereplő előadások színészei közül díjakat kapott még: Szirtes Ági, Mészáros Blanka, Mészáros Béla (Katona József Színház), Csákányi Eszter (Örkény Színház), Erdei Gábor (Tamási Áron Színház, Sepsiszentgyörgy), Sodró Eliza (Radnóti Színház), Kiss Gergely Máté (Csokonai Színház, Debrecen), Fazakas Júlia (József Attila Színház).

„MOST MÚLIK HIRTELEN”

Ezzel a címmel nyílt meg SZÁSZ ZSOLT jubileumi kiállítása a pécsi Bóbita Bábszínházban. A Nemzeti Színház dramaturga, a Szcenárium felelős szerkesztője Blattner-díjas bábművész, aki a pályafutását 1978-ban, 19 évesen a debreceni Vojtina Bábegyüttesben kezdte. Itt tíz évig tervezőként, rendezőként, színészként és műhelyfőnökként tevékenykedett. 1994-ben megalapította a független Hattyúdal Színházat, de az élvonalbeli magyar bábszínházakban is korszakos jelentőségű előadásokat hozott létre. A kiállításon az idén hatvanéves alkotó bábos életművének legjavát ismerhetjük meg: a mintegy hetven, általa készített báb és maszk mellett gazdag képanyag is reprezentálja ezt a maga nemében egyedülálló munkásságot. A tárlat december 31-ig látható.

fotó: Révész Róbert

SZARVASI DÍJ BARTA ÁGNESNEK

Barta Ágnes a *Házasság Palermóban* című Goldoni vígjátékban nyújtott alakításáért a legjobb női mellékszereplő díját kapta a szarvasi Víziszínházban rendezett VIII. Magyar Teátrum Fesztiválon. „Nagyon örülök a díjnak, különösen azért, mert mindig izgalmas ilyen csodálatos környezetben játszani. A hely hangulata, a kiváló közönség nagyszerű élmény volt. Köszönöm, hogy ott lehettünk, köszönöm az elismerést” – mondta Barta Ágnes. A bemutatott tucatnyi előadás színészei közül a legjobb férfi főszereplő díját Gaál Attila Csaba (Veszprémi Petőfi Színház), a legjobb női főszereplő díját Nemes Wanda (Újszínház), a legjobb férfi mellékszereplő díját Kiss Jenő (Kecskeméti Katona József Színház) kapta. Szarvas város különdíjában Koltai Róbert, a Lovagias ügy főszereplője részesült.

A TÁRSULAT ELISMERÉSEI

A 2018/2019-es évadzáró társulati ülésén adták át a Nemzeti Színház díjait. Az elismeréseket a társulati tagok szavazatai alapján ítélték oda.

Sinkovits Imre-díj – FEHÉR TIBOR

A 2001-ben elhunyt Sinkovits Imréről, a Nemzeti Színészéről elnevezett díjat az a férfiszínész kapja, aki az adott évad legjobb alakítását nyújtotta, és emellett a színházért is feladatot vállalt.

Szörényi Éva-díj – SÖPTEI ANDREA

Szörényi Éva már 16 évesen a Nemzeti színpadán játszott, és pályája 23 évig töretlen volt, 1956 után azonban menekülnie kellett. Az Egyesült Államokban élt 2009-ig, ahol a magyar színjátszás hírnevét öregbítette. Az elismerést az a színésznő kapja, aki az elmúlt évad legjobb alakítását nyújtotta, és a színház közösségéért is feladatot vállalt. Söptei Andrea 2015-ben kapta meg a társulattól először ezt az elismerést.

Németh Antal-díj – VEREBES ERNŐ

Németh Antal rendező, színháztörténeti és elméleti író, 1935 és 1944 között a Nemzeti Színház igazgatója volt. A róla elnevezett díjat a Nemzeti Színház társulatáért az évadban a legodaadóbban tevékenykedő művészeti munkatárs kaphatja meg. Az elismerést Verebes Ernő vezető dramaturg, drámaíró, zeneszerző kapta.

Kulissza-díj – KABAI MÁRTA

A Kulissza-díjat az előadások létrejötte érdekében dolgozó, az évad során kiemelkedő teljesítményt nyújtó „háttérmunkatárs” kaphatja meg – az évad díjazottja: Kabai Márta ügyelő.

Söptei Andrea átveszi a díjat Vidnyánszky Attilától

NYÁRI TURNÉK

A Nemzeti Színház a nyári szünet alatt is sokfelé utazott. A *Woyzeck* a Tel-Aviv-i összművészeti seregszemlére, a Jaffa Fesztiválra kapott meghívást két előadásra. A *Körhinta* Zselízben, a *Házasság Palermóban* Békéscsabán, Szarvason és a nyíregyházi VIDOR Fesztiválon, a *Sára asszony* a Magyar Színházak XXXI. Kisvárdai Fesztiválján, a *Három nővér* Olaszországban (Rómában, Fara in Sabinában és Bergamóban), a *Psyché* és a *János vitéz misszió* Gyulán, a *Pustol a hó* Balatonbogláron vendégszerepelt. A *Csikomlyói passió* Esztergomban, a Bazilika előtt volt látható nagyszabású ingyenes előadás keretében.

fotó: Kallos Bea

BUJTOR ISTVÁN-DÍJ: TRILL ZSOLT

Az elmúlt év kisjátékfilmjei, dokumentumfilmjei, versklipjei és fikciós kísérleti alkotásai versenyezhetnek a Bujtor István Filmfesztiválon. Az idei 10. seregszemlén színészi különdíjat kapott Fazekas Máté első rövidfilmjében, az *Apám szívében* nyújtott alakításáért Trill Zsolt. „Nekem nagyon jó volt, hogy fiatalokkal lehettem és dolgozhattam. Ők teljesen máshogy látják a világot, mint én, és teljesen máshogy is dolgoznak. Emellett nagyon érdekes kérdés volt az elején, hogy ez az ironikus szöveg, ez az egész szituáció tud-e működni filmen. És amikor már csináltuk, kiderült, hogy működik” – nyilatkozta a forgatásról Trill Zsolt.

KIÁLLÍTÁS

szept. 21.

Az új Nemzeti – 1912

1908-ban véget ért egy korszak: bezárt a Nemzeti Színház 1837-ben emelt épülete, és a társulat a Népszínházban folytatta tevékenységét. 1912-ben pályázatot írtak ki az új Nemzeti Színház épületére. A tervek elkészültek, de jött az első világháború. A Magyar Nemzeti Levéltár és a Nemzeti Színház közös kiállítása – tervek, dokumentumok, fotók.

mikor? hol?

szeptember 21. – 14 óra 30 – a Nemzeti Színház második emeletén

KOREAI SZÍNHÁZ

okt. 1., 2.

Valami emberi (A Piece of Human)

A Yangson Project színházi estjével ünnepli a budapesti Koreai Kulturális Központ a koreai-magyar diplomáciai kapcsolatok 30. évfordulóját. Az előadás Hyun Jin-geon és Kim Dong-in kortárs koreai írók három novelláját dolgozza fel.

mikor? hol?

október 1., 2. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

Az előadás magyar felirattal látható!

SZARVAS JÓZSEF ESTJE

szept. 24., okt. 2., 24.

Pustol a hó

A hatvanéves Szarvas József egy pillanatra megáll, visszanéz, hogy találkozzon önmagával: a tanyasi kislíúval, a debreceni henteslegény-nyel és segédszínésszel, a Vígszínház, Kaposvár, a Nemzeti színészével és a vizsáki Tündérbert gazdjával. ... Előadás a Könnyű neked, Szarvas Józsi... című életregény alapján.

mikor? hol?

szeptember 24., október 2., 24. – 19 óra 30 • Bajor Gizi Szalon

Olvasson színházat!

www.nemzetiszhaz.hu/magazin

REJTŐ-EST

okt. 11.

Szájon lőtt tigris

„Rejtő Jenő-s, sanzonos, kalandos, légiós, fordultós, tizennégy karátos est, zenéssel és minden bizonnyal! Eldöntöttem, hogy ez a pesti nagydumás srác nekem örökre a barátom. És nem csupán lehetőségem, de kötelességem is szólni a barátomról, akivel soha sem találkoztam, mégis jól ismerem” – várja Önöket: Olt Tamás.

mikor? hol?

október 11. – 19 óra 30 • Bajor Gizi Szalon

EGY LENGYEL SZENT

okt. 14.

Fiam, Maksymilian

Maksymilian Kolbe auschwitzi vértanú az életét áldozta fel egy másik fogoly életéért. Kazimierz Braun darabja nemcsak a szent bonyolult alakját, életének és halálának történetét mutatja be az auschwitz koncentrációs táborban, de a lengyel történelem tragikus fordulóit is felidézi. A Teatr Oratorium előadása a 25. Lengyel Keresztény Kulturális Napok keretében látható.

mikor? hol?

október 14. – 19 óra • Kaszás Attila Terem

HOBO-ESTEK

okt. 5., 27.

Önéletrajz és költészet

Hobo egyik példaképe József Attila, akinek verseit évtizedek óta mondja. Már jóval túl a 400. előadáson is friss és aktuális a Tudod, hogy nincs bocsánat című önálló est. A Halj meg és nagy lesz előadásában Hobo rejtőzködve, mégis őszintén mesél életéről – prózában és dalokon keresztül.

mikor? hol?

Tudod, hogy nincs bocsánat

október 5. – 19 óra 30 • Kaszás Attila Terem

Halj meg és nagy lesz

október 27. – 19 óra 30 • Kaszás Attila Terem

RÁHANGOLÓ ÉS KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓ

mikor? hol?

RÁHANGOLÓ az előadások előtt

október 9. – **Rocco és fivérei** (18 órától)

október 20. – **Tartuffe** (18 órától)

KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓ az előadások után

szeptember 25. – **Médeia**

október 9. – **Rocco és fivérei**

október 22. – **Sára asszony**

Nemzeti Színház (a pontos helyszínről érdeklődjön a színházban)

NEMZETI

A magazin megtalálható országszerte a Lira könyvruházai és boltjaiban.

PIM – ORSZÁGOS SZÍNHÁZTÖRTÉNETI MÚZEUM ÉS INTÉZET

VÁLOGATÁS AZ OKTÓBERI PROGRAMOKBÓL

KIÁLLÍTÁS

Hősök tere – Száz éve született Bessenyei Ferenc és Gábor Miklós

Nyitva: szerdától vasárnapig 14 órától 18 óráig | Belépő: 1200 Ft, diák és nyugdíjas 600 Ft

SZUBJEKTÍV TÁRLATVEZETÉS A HŐSÖK TERE KIÁLLÍTÁSHOZ

» Gábor Júliával és Szigethy Gábor színháztörténésszel

október 3. – 18 óra

» Kaszás Géza színművésszel

október 17. – 18 óra | belépő: 1000 Ft

VILLAKONCERT FELOLVASÁSSAL

A romantika világa – Liszt, Chopin, George Sand

október 9. – 19 óra | belépő: 1000 Ft (Hegyvidék-kártyával: 500 Ft)

BAJOR GIZI-SZEÁNSZ

Szobaszínház Bajor Gizi levelezése és szerepei nyomán. Bajor Gizi szerepében Papp Kinga Livia, rendező: Spolarics Andrea

október 11. – 19 óra | belépő: 1000 Ft (Hegyvidék kártyával: 500 Ft)

LÁTTA FEDÁK SÁRIT?!

Rendhagyó beszélgetés Fedák Sári 140. születésnapján Bíró Kriszta és Szűcs Nelli színművésszel, dr. Miklós János jogásszal és Gajdó Tamás színháztörténésszel.

október 26. – 16 óra | belépő: 1000 Ft (Hegyvidék-kártyával: 500 Ft)

Bajor Gizi Színművészeti Múzeum

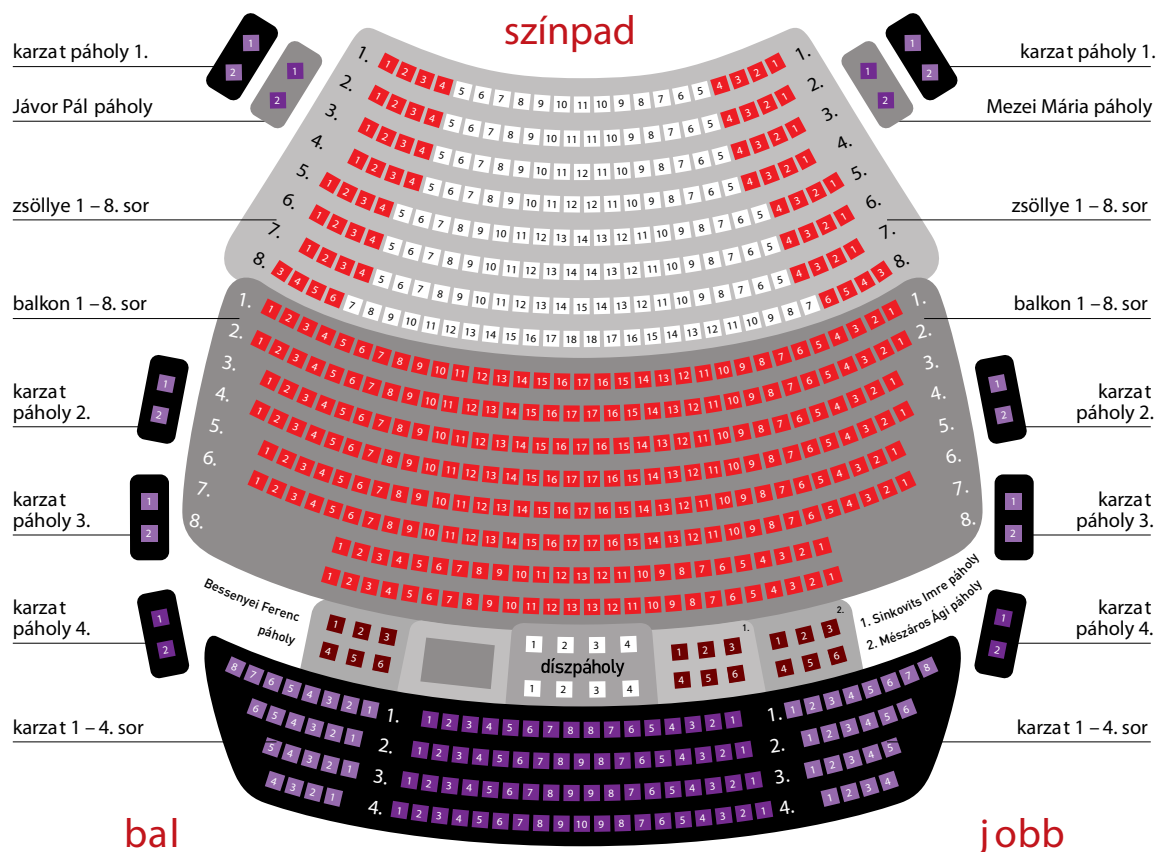
1124 Bp. Stromfeld Aurél 16.

Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet:

1013 Bp. Krisztina krt.57.

bővebb információ: www.oszmi.hu // www.facebook.hu/oszmiibp

JEGYEK, KEDVEZMÉNYEK

Nagyszínpad jegy

1. Árkategória

2. Árkategória

3. Árkategória

4. Árkategória

JEGYÁRAK:

1. kategória **3800 Ft**

2. kategória **3000 Ft**

3. kategória **2100 Ft**

4. kategória **1800 Ft**

Stúdiószínpadok (Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem, Bajor Gizi Szalon): **3000 Ft**

ÖT NAP ELŐNY! Aki bérletvásárláskor megadja az e-mail címét, minden hónapban értesítést kap: **ÍGY ÖT NAP ELŐNYT ÉLVEZ,** hogy szabadon lefoglalja bérletes helyét a „normál” jegyvásárlók előtt.

Bővebb jegy- és bérletinformációk

Jegypénztár a Nemzeti Színházban

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.
telefon: (+36 1) 476 6868

Nyitvatartás:

Hétköznap 10–18 óra között (ebédidő: 13–13.20), hétvégén 14–18 óra között, illetve az előadások kezdetéig. Ha nincs előadás, vasárnap zárva.

Andrássy úti jegyiroda

1061 Budapest, Andrássy út 28.
telefon: (+36 1) 373 0963; 373 0964; 373 0996; 354 1777

Nyitvatartás:

Hétköznapokon 10 és 18 óra között.

Jegyrendelés: jegy@nemzetisinhaz.hu

PEDAGÓGUSOKNAK, DIÁKOKNAK!

A csoportos diákjegynél is kedvezőbben, 50%-os engedménnyel vásárolhatnak a diákok és a pedagógusok is diákbérletet. (Vásárláskor a kedvezményre jogosító igazolványt be kell mutatni.)

A **NEMZETI A DIÁKOKÉRT** program ingyenes előadásairól információ a jegy@nemzetisinhaz.hu címen és a jegyirodában kapható.

LAST MINUTE DIÁKJEGY – 500 FT

A kedvezmény játszóhelytől és szektortól függetlenül érvényes diák-igazolvány felmutatásával vehető igénybe, a színház jegypénztárában, az előadás megkezdése előtt egy órával. A megmaradt jegyek ára egységesen 500 Ft. Egy igazolvánnyal egy jegyet lehet vásárolni.

VÁLTSON BÉRLETET A 2019/20-AS ÉVADRA IS!

Válasszon szabadbérleteink közül!

Ön választhatja ki az előadást, a helyszínt, a helyet és az időpontot is!

Szabadbérleteinkben nagyszínpadi és stúdiósínpados előadásokat tetszése szerint választhat.

Bérleteinket kedvező áron, a napi jegyárnál átlagosan 25%-kal olcsóbban vásárolhatja meg.

SZABADBÉRLETEK

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi és stúdiósínpados előadásra érvényesek

JÁSZAI MARI bérlet, 4 előadásra 8 900 Ft

FEDÁK SÁRI bérlet, 3 előadásra 6 900 Ft

DIÁKBÉRLETEK

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi és stúdiósínpados előadásra érvényesek

BUBIK ISTVÁN diákbérlet, 4 előadásra 6 000 Ft

LATINOVITS ZOLTÁN diákbérlet, 3 előadásra 4 500 Ft

Választható előadások listája

NAGYSZÍNPAD:

ROCCO ÉS FIVÉREI – A Rocco és fivérei című film forgatókönyve alapján • Molière: **TARTUFFE** • William Shakespeare: **A VIHAR** • **TIZENHÁROM ALMAFA** – Trianoni utótörténet Wass Albert szövegei, valamint korabeli dokumentumszövegek alapján • Madách Imre: **AZ EMBER TRAGÉDIÁJA** • Anton Csehov: **MEGGYESKERT** • Gárdonyi Géza – Zalán Tibor: **EGRI CSILLAGOK** • **CSÍKSOMLYÓI PASSIÓ** • Vörösmarty Mihály: **CSONGOR ÉS TÜNDE** • Szarka Tamás: **ÉDEN FÖLDÖN** • **FEKETE ÉG** – Molnár Ferenc: **A FEHÉR FELHŐ** • **ISTEN OSTORA** – Bánffy Miklós A nagyúr című műve alapján • Petőfi Sándor: **JÁNOS VITÉZ** • Sarkadi Imre – Fábri Zoltán – Nádasz László – Zs. Vincze Zsuzsa: **KÖRHINTA** • William Shakespeare: **SZENTIVÁNEJI ÁLOM** • Szilágyi Andor: **TÓTH ILONKA** • Tamási Áron: **VITÉZ LÉLEK** – továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok és bemutatók

STÚDIÓSÍNPADOK

(Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem, Bajor Gizi Szalon, rendhagyó nézőtér a Nagyszínpadon)

Euripidész: **MÉDEIA** • Örkény István: **MACSKAJÁTÉK** • Szilágyi Andor: **LEÁNDER ÉS LENSZIROM** • Berettyán Nándor: **A SÚGÓ** • Gabriel García Marquez: **EGY ELŐRE BEJELENTETT GYILKOSSÁG TÖRTÉNETE** • Székely János: **CALIGULA HELYTARTÓJA** • Robert Bolt: **EGY EMBER AZ ÖRÖKKÉVALÓSÁGNAK** • Arthur Miller: **AZ ÜGYNÖK HALÁLA** • Katona József: **BÁNK BÁN** • Iván Viripajev: **ÁLOMGYÁR** • Szergej Medvedyev: **FODRÁSZNŐ** • Carlo Goldoni: **HÁZASSÁG PALERMÓBAN** • Szénási Miklós – Oleg Zsukovszkij – Lénárd Ödön: **MESÉS FÉRFIAK SZÁRNYAKKAL** • Földes László Hobo: **HÉ, MAGYAR JOE!** • William Shakespeare: **OTHELLO** • Iván Viripajev: **RÉSZEGEK** • Anton Csehov: **HÁROM NŐVÉR** • Örkény István: **TÓTÉK** • Szigligeti Ede: **LILIOMFI** • Döbrentei Sarolta: **SÁRA ASSZONY** • Georg Büchner: **WOYZECK** • Long – Singer – Borgeson: **SÖR** (Shakespeare Összes Rövidítve), angolul • Földes László Hobo: **A FÖLTÁMADÁS SZOMORÚSÁGA** • Weöres Sándor: **PSYCHÉ** • Földes László Hobo: **A GULAG VIRÁGAI** • Bertolt Brecht: **GALILEI ÉLETE** • Földes László Hobo: **HALJ MEG ÉS NAGY LESZEL** • Földes László Hobo: **TUDOD, HOGY NINCS BOCSÁNAT** • Anton Csehov: **EGYFELVONÁSOS KOMÉDIÁK** • **FEDÁK SÁRI** • Szarvas József – Bérczes László: **PUSTOL A HÓ** • Rejtő Jenő: **SZÁJON LÖTT TIGRIS** – továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok és bemutatók

» A bérletek a stúdiósínpadokon nem helyreszólóak, a helyfoglalás az érkezés sorrendjében történik!

» A bérletek nem érvényesek a premierekre és egyes vendégelőadásokra.

» Felhívjuk nézőink figyelmét, hogy a bérletek egy évadra érvényesek, és legkésőbb 2020.április 30-ig válthatók be.

» A szabadbérletek automatikus belépésre nem jogosítanak, ezért kérjük, időben foglalják le jegyeiket az Andrássy úti jegyirodában vagy a Nemzeti Színház pénztárában. A bérletes jegyek online is kiválthatók.

» Diákbérlet vásárlásához igazolvány bemutatása szükséges!

» A műsorváltozás jogát fenntartjuk!

HAVI MŰSOR

SZEPTEMBER–OKTÓBER

Nagyszínpad	19	CS	19:00
Gobbi Hilda Színpad	20	P	19:00
Bajor Gizi Szalon	20	P	19:30
Gobbi Hilda Színpad	21	Szo	19:00
Kaszás Attila Terem	22	V	19:30
Nagyszínpad	23	H	15:00
Kaszás Attila Terem	23	H	19:30
Kaszás Attila Terem	24	K	19:30
Bajor Gizi Szalon	24	K	19:30
Gobbi Hilda Színpad	25	Sze	19:00
Gobbi Hilda Színpad	26	CS	19:00
Bajor Gizi Szalon	27	P	19:30
Gobbi Hilda Színpad	1	K	19:00
Nagyszínpad	2	Sze	18:00
Gobbi Hilda Színpad	2	Sze	19:00
Bajor Gizi Szalon	2	Sze	19:30
Nagyszínpad	3	Cs	18:00
Nagyszínpad	4	P	14:00
Kaszás Attila Terem	5	Szo	19:30
Nagyszínpad	6	V	19:00
Gobbi Hilda Színpad	6	V	19:00
Nagyszínpad	7	H	19:00
Bajor Gizi Szalon	7	H	19:30
Nagyszínpad	8	K	19:00
Gobbi Hilda Színpad	8	K	19:00
Nagyszínpad	9	Sze	19:00

Rocco és fivérei I Luchino Visconti film forgatókönyve alapján | **PREMIER**

Médeia I Euripidész | **PREMIER**

Mezei Mária: Hoztam valamit a hegyekből I Tóth Augusztá önálló estje

Médeia I Euripidész

Woyzeck I Georg Büchner

Éden földön I Szarka Tamás

Woyzeck I Georg Büchner

Woyzeck I Georg Büchner

Pustol a hó – Szarvas József önálló estje I Szarvas József – Bérczes László

Médeia I Euripidész | utána **közönségtalálkozó**

Médeia I Euripidész

Fedák Sári I Szűcs Nelli önálló estje

OKTÓBER

Valami emberi (A Piece of Human) I Hyun Jin-geon, Kim Dong-in |
a koreai Yangson Project vendégjátéka

Az ember tragédiája I Madách Imre

Valami emberi (A Piece of Human) I Hyun Jin-geon, Kim Dong-in |
a koreai Yangson Project vendégjátéka

Pustol a hó – Szarvas József önálló estje I Szarvas József – Bérczes László

Az ember tragédiája I Madách Imre

Az ember tragédiája I Madách Imre

Tudod, hogy nincs bocsánat I Földes László Hobo

Meggyeskert I Anton Csehov

Egy ember az örökkévalóságnak I Robert Bolt

Rocco és fivérei I Luchino Visconti film forgatókönyve alapján

Fedák Sári I Szűcs Nelli önálló estje

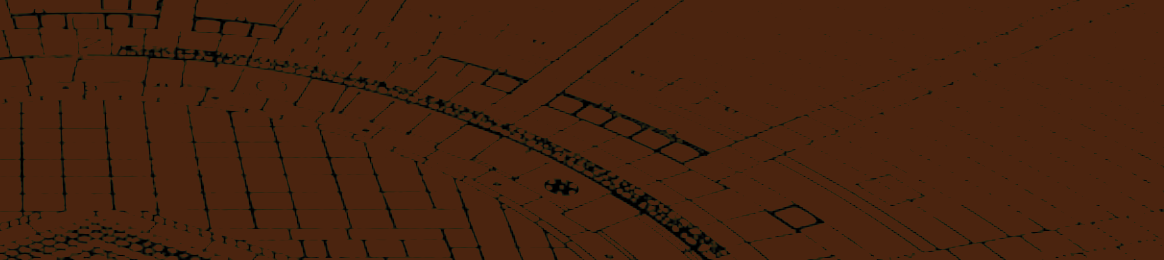
Rocco és fivérei I Luchino Visconti film forgatókönyve alapján

Médeia I Euripidész

Rocco és fivérei I Luchino Visconti film forgatókönyve alapján |

ráhangoló 18 órától, utána **közönségtalálkozó**

Kísérőrendezvényeinkről a 56–57. oldalon tájékozódhat. | A műsorváltoztatás jogát a színház fenntartja!

Gobbi Hilda Színpad	9	Sze	19:00
Gobbi Hilda Színpad	10	Cs	19:00
Bajor Gizi Szalon	11	P	19:30
Kaszás Attila Terem	14	H	19:00
Kaszás Attila Terem	15	K	19:30
Gobbi Hilda Színpad	16	Sze	19:00
Gobbi Hilda Színpad	17	Cs	19:00
Nagyszínpad	18	P	19:00
Nagyszínpad	19	Szo	19:00
Nagyszínpad	20	V	19:00
Gobbi Hilda Színpad	21	H	19:00
Kaszás Attila Terem	21	H	19:30
Nagyszínpad	22	K	19:00
Gobbi Hilda Színpad	22	K	19:00
Kaszás Attila Terem	22	K	19:30
Nagyszínpad	23	Sze	19:00
Bajor Gizi Szalon	24	Cs	19:30
Nagyszínpad	25	P	19:00
Kaszás Attila Terem	25	P	19:00
Gobbi Hilda Színpad	26	Szo	19:00
Kaszás Attila Terem	26	Szo	15:00
Kaszás Attila Terem	26	Szo	19:00
Nagyszínpad	27	V	18:00
Kaszás Attila Terem	27	V	19:30
Gobbi Hilda Színpad	29	K	19:00
Nagyszínpad	30	Sze	18:00
Gobbi Hilda Színpad	30	Sze	19:00
Nagyszínpad	31	Cs	15:00

Médeia I Euripidész
Liliomfi I Szigligeti Ede
Szájon lőtt tigris – Rejtő Jenő-est I Olt Tamás önálló estje
Az én fiam Maximilián I 25. Lengyel Keresztény Kulturális Napok
Teremtés I Berecz András ének és mesemondó estje
Hé, Magyar Joe! I Földes László Hobo
Hé, Magyar Joe! I Földes László Hobo
Tartuffe I Molière PREMIER
Tartuffe I Molière
Tartuffe I Molière ráhangoló 18 órától, akadálymentesített előadás!
Házasság Palermóban I Carlo Goldoni
Sára asszony I Döbrentei Sarolta
Álomgyár I Ivan Viripajev
Házasság Palermóban I Carlo Goldoni
Sára asszony I Döbrentei Sarolta utána közönségtalálkozó
Tóth Ilonka I Szilágyi Andor
Pustol a hó – Szarvas József önálló estje I Szarvas József – Bérczes László
Isten ostora I Bánffy Miklós: A nagyúr című műve alapján
SÖR (Shakespeare Összes Rövidítve) I Madhouse Theatre Company angolul
A vágy nevű villamos I Tennessee Williams a Székesfehérvári Vörösmarty Színház vendégjátéka
SÖR (Shakespeare Összes Rövidítve) I Madhouse Theatre Company angolul
SÖR (Shakespeare Összes Rövidítve) I Madhouse Theatre Company angolul
Az ember tragédiája I Madách Imre a Székesfehérvári Vörösmarty Színház vendégjátéka
Halj meg és nagy leszel I Földes László Hobo
Fodrásznő I Szergej Medvegyev
Egri csillagok I Gárdonyi Géza
Fodrásznő I Szergej Medvegyev
Egri csillagok I Gárdonyi Géza

Az Éden földön 6; a Tudod, hogy nincs bocsánat, az Egri csillagok 12; Az ember tragédiája, a Fodrásznő 14;
a Woyzeck, az Álomgyár 16; a Rocco és fivérei 18 éven felülieknek ajánlott!

SZCENÁRIUM

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata –
2019. szeptember, VII. évfolyam, 6. szám

FÓKUSZBAN: A HAZAI SZÍNJÁTSZÁS ÉS A VILÁGSZÍNHÁZ

A Peter Schumann-nal 1987-ben készült interjú, Eugenio Barba 2018/19-ben megjelent új könyvének részlete és Matei Vişniecnek az idei avignoni fesztiválról írott esszéje más-más oldalról közelíti meg azt a globális válságállapotot, mely az európai kulturális tradíció, ezen belül a színház életképességét kérdőjelezi meg. Megemlékezünk a Prágai Quadriennálé több mint fél évszázados magyar sikertörténetéről és az 1989 óta évente megrendezett Magyar Színházak Kisvárdai Fesztiváljáról, méltatva annak idei kínálatát, és vázolván a megújulás esélyeit. Műhely rovatunkban három írás kapcsolódik a Nemzeti Színház új Tartuffe-bemutatójához, és közzéteszünk egy részletet a Vidnyánszky Attila által rendezett Rocco és fivéreinek című előadás szövegkönyvéből.

„Az a kultúra, amelyben ma élünk, egyszerre egy kiürült és egy túlszervezettségben már-már fasisztoid vonásokat mutató közeg, mely rátelepszik az emberek életének, ambícióinak összes szegmensére. Nekünk a munkánkkal olyasfajta szolgáltatást kell nyújtánunk, amelyre az embereknek elemi szükségük van, de amihez ma már igen nehezen juthatnak hozzá. Nem olyan kultúrában élünk, melynek bármiféle vallása vagy filozófiája volna. A kultúrát ma egy degenerált politikai és gazdasági doktrína tartja béklyóban, ami félelmetes módon a gyermekekre is kiterjed, elpusztít bennünket és a környezetünket is.” (Peter Schumann)

„Nem akarunk többé frázisokat hallgatni a helyénvaló szándékokról, nem akarjuk, hogy történelmi fenyegetettségünkre hivatkozva leckéztessenek minket, nem akarunk fegyelmezettek lenni, nem akarjuk, hogy kritikai szellemünk érzéketlenné, süketté és vakká váljon a múltbeli katasztrófák folyamatos újrarájátszásától, ami már-már olybá tűnik, mintha a jövőbeli katasztrófák leállíthatatlan főpróbája lenne” (Matei Vişniec)

„A változás a hagyomány éltető eleme, mely a megőrzés és a megújítás dialektikáján alapul. Ez a dialektika csak akkor jön létre, amikor vannak olyan művészek, akik képesek a rejtett tudásukban gyökerező formák újraalkotására, néha még akár felismerhetetlenné is téve ezeket. A színházi iskolák didaktikai programjai nem elégségesek, mivel csak szabályokba foglalt, formalizált tudásra tesznek javaslatot. Az ilyen programok a jéghegy csúcsán próbálnak gyökeret eresztetni, és nem törődnek a tudás víz alatti tartományával...” (Eugenio Barba)

A tartalomból

Nagy-Magyarország színházi fellegvárai Trianon előtt és után (1. rész) – **Balogh Géza** írása • Múltfeldolgozás és társadalmi emlékezet – **Szabó Attila** tanulmánya (2. rész) • „A folyamatos önpusztítás megállítása ma a legnagyobb kihívás” – **Peter Schumann** válasza **Regős János** 1987-es kérdéseire • **Eugenio Barba** írása arról, hogyan válik valaki színészé • **Béatrice Picon-Vallin** elemzése **Jurij Ljubimov** 1968-as Tartuffe-rendezéséről • **Petri Görgy** a Molière-darabok újrafordításáról • A képmutatás dicsérete: Tartuffe vs. Don Juan – **Pálfi Ágnes** esszéje • Részlet a Rocco és fivéreinek **Verebes Ernő** által írt szövegkönyvéből • Generációk és régiók találkozási pontján – **Ungvári Judit** a kisvárdai fesztiválról • Avignon a konformizmus csapdájában – **Matei Vişniec** tudósítása • Prágai Quadriennálé 1967–2019 – **Szabó Attila** a rendezvény alakulástörténetéről • Hang-játék-zene – **Váradai Judit** írása a zenei nevelés távlatairól • **Wittmann Ildikó** áttekintése a magyarországi gyermekirodalomról

„Prométheusz máját, büntetésül, a karzatról alászálló (valódi) sas tépázza napi egy alkalommal, így hősrünk folyamatos transzplantációra szorul. Ez a fizikai konkrétsága ellenére is igen elvont installáció [Antal Csaba alkotása] egy merész esztétikai kódváltás révén releváns társadalmi üzenetet megfogalmazó felhívássá transzformálódik: az installáció pultjánál májdonornak jelentkezhetek a látogatók, s testalkatuk alapvető mérőszámainak felvétele után a donorok listájára kerültek, melyet a karzatról lefogott vasúttárolási kijelzőpanel is nyugtázott. Bár a szervfelajánlás végső soron csupán szimbolikusnak bizonyult, a kiállítás Facebook-felületén a látogatók saját műalkotásaikat, terveiket, gondolataikat konkrétan »ajánlhatták fel« helyette az alkotás iránt elkötelezett közösségnek.” (Szabó Attila)

„...mint amikor egy áporodott levegőjű szobában hirtelen kinyitják az ablakot, és pengeélesen becsap a színtiszta, oxigéndús légáramlat, a határon túli színházak frissessége a felfedezés erejével hatott a hazai színházi szakmára. Hogy ezt a frissességet éppen a küzdelmesség, a kétnyelvű, kétkultúrájú közösség sajátos identitása, az anyaországi szakmai közegtől való távolsága teremtette-e meg, erről persze hosszan lehetne meditatálni. Mindenesetre az biztos, hogy az indulás történelmi pillanata [az 1989-es rendszerváltozás] a kisvárdai fesztiválnak hosszú időre biztosította a szellemi muníciót. (Ungvári Judit)

Tájékoztatás a szcenárium-lapszámokhoz való hozzájárulásról:

+36 1 476 68 76

a szcenárium a neten: www.nemzetiszinhas.hu/magazin/folyoirat

szcenárium

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata

ERKEL

SZÍNHÁZ
THEATRE

Sir Frederick Ashton
Ferdinand Hérold

A rosszul őrzött lány

La fille mal gardée

Tánckomédia két felvonásban

Koreográfus ► Sir Frederick Ashton

Zeneszerző ► Ferdinand Hérold

A zenét átdolgozta ► John Lanchbery

Látványtervező ► Osbert Lancaster

Világítástervező ► Jean-Pierre Gasquet

Librettó ► Jean Dauberval

Betanító és színpadra állító balettmester ► Jean-Christophe Lesage

Próbavezető balettmester ► Aradi Mária, Dózsa Imre,

Pongor Ildikó, Radina Dace, Rujsz Edit

Karmester ► Yannis Pouspourikas / Tóth Sámuel

Előadások ► 2019. október 26., 27., 30., 31., november 1., 3., Erkel Színház

HUNGARIAN NATIONAL BALLET
MAGYAR NEMZETI

BALETT

opera.hu | facebook.com/Operahaz

Jelenet a Csíksomlyói passió augusztus 19-i esztergomi előadásából | fotó: Eöri Szabó Zsolt

PREMIEREK: Luchino Visconti filmjének forgatókönyve alapján: **Rocco és fivérei** I Euripidész: **Médeia** I

Molière: **Tartuffe**

TOVÁBBI ELŐADÁSOK: Tóth Augusztina önálló estje: **Mezei Mária – Hoztam valamit a hegyekből** I

Büchner: **Woyzeck** I Szarka: **Éden földön** I Szarvas – Bérczes: **Pustol a hó** I Szűcs Nelli önálló estje: **Fedák Sári** I

Madách: **Az ember tragédiája** I Hobo: **Tudod, hogy nincs bocsánat** I Csehov: **Meggyeskert** I

Bolt: **Egy ember az örökkévalóságnak** I Szigligeti: **Liliomfi** I Olt Tamás önálló estje: **Szájon lőtt tigris** I

Hobo: **Hé, Magyar Joe!** I Berecz András önálló estje – Teremtés I Goldoni: **Házasság Palermóban** I

Döbrentei: **Sára asszony** I Viripajev: **Álomgyár** I Szilágyi: **Tóth Ilonka** I Bánffy alapján: **Isten ostora** I

Long – Singer – Borgeson: **Shakespeare összes rövidítve (SÖR)** I Williams: **A vágy nevű villamos** I

Hobo: **Halj meg és nagy leszel** I Medvegyev: **Fodrásznő** I Gárdonyi: **Egri csillagok**